

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
VIEŠOJO ADMINISTRAVIMO KATEDRA

Viktorija GRIGENCIENĖ
Viešojo valdymo studijų programos studentė

MOKSLO TARPTAUTIŠKUMO PLĖTOTĖ
AUKŠTOJO MOKSLO INSTITUCIJOSE: ŠIAULIŲ
UNIVERSITETO ATVEJIS

Magistro darbas

Šiauliai, 2016

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
VIEŠOJO ADMINISTRAVIMO KATEDRA

Viktorija GRIGOCIENĖ

MOKSLO TARPTAUTIŠKUMO PLĖTOTĖ
AUKŠTOJO MOKSLO INSTITUCIJOSE: ŠIAULIŲ
UNIVERSITETO ATVEJIS

Magistro darbas

Socialiniai mokslai, Viešasis administravimas (N700)

Darbo vadovė:
prof. dr. Diana ŠAPARNIENĖ

Teigiu, kad magistro darbas, kurį teikiu Viešojo administravimo magistro kvalifikaciniam laipsniui įgyti, yra originalus autorinis darbas.

(Studento parašas)

Grigocienė, V. (2016). Mokslo tarptautiškumo plėtotė aukštojo mokslo institucijose: Šiaulių universiteto atvejis. Viešojo valdymo magistrantūros studijų baigiamasis darbas. Mokslinė vadovė - prof. dr. D. Šaparnienė. Šiaulių universitetas, Viešojo administravimo katedra, 85 p. (94 p.)

SANTRAUKA

Dėl globalizacijos ir aukštojo mokslo internacionalizacijos procesų mokslas peržengia nacionalines ribas ir tampa vis labiau tarptautiškas. Aukštojo mokslo institucijos, reaguodamos į aplinkos pokyčius priima institucinius sprendimus dėl mokslo tarptautiškumo plėtojimo institucijoje galimybių – pasirašomos tarptautinio bendradarbiavimo sutartys, dalyvaujama tarptautinių programų ir projektų veikloje, bendradarbiaujant su užsienio mokslininkais atliekami tarptautiniai moksliniai tyrimai, sudaromos sąlygos mokslininkų mobilumui ir pan. Ne mažiau svarbus ir akademinės bendruomenės vis aktyvesnis bendradarbiavimas su užsienio universitetų kolegomis rengiant bendrus mokslo straipsnius, dalyvavimas tarptautinėse mokslinėse konferencijose, forumuose ir pan.

Magistro darbo tikslas – ištirti mokslo tarptautiškumo plėtotės situaciją Šiaulių universitete, išskiriant stipriąsias puses ir probleminius aspektus bei numatant galimas tobulinimo kryptis. Darbą sudaro trys pagrindinės dalys – konceptualioji, metodologinė ir tiriamoji. Konceptualioje darbo dalyje atskleidžiami aukštojo mokslo institucijų valdymo aspektai viešojo valdymo teorijų kontekste, atskleidžiama mokslo tarptautiškumo samprata bei pristatomas Lietuvos mokslo tarptautiškumo skatinimas ir plėtra. Metodologinėje darbo dalyje pristatoma empirinio tyrimo strategija, pateikiama kiekybinio ir kokybinio tyrimų metodika. Praktinėje darbo dalyje, remiantis žvalgybinio Šiaulių universiteto akademinės bendruomenės tyrimo rezultatais, pristatomi atlikto pusiau struktūrizuoto interviu su Šiaulių universiteto atstovais, atsakingais už mokslo politikos formavimą ir įgyvendinimą, rezultatai. Interviu metu siekta identifikuoti esmines problemas su kuriomis susiduriama mokslo tarptautiškumo plėtotės kontekste bei išskirti galimas mokslo tarptautiškumo plėtotės tobulinimo kryptis. Interpretuojant tyrimo rezultatus, remtasi turinio analizės ir aprašomosios statistikos metodais. Darbo pabaigoje, atsižvelgiant į teorinės analizės ir empirinių tyrimų rezultatus, konstruojamos išvados ir pateikiamos rekomendacijos.

Raktiniai žodžiai: mokslo tarptautiškumo plėtotė, tarptautinis mokslinis bendradarbiavimas.

Grigencienė, V. (2016). Science internationalisation development in higher education institutions: Siauliai University case: the Master degree of Public management / scientific supervisor prof. dr. D. Šaparnienė. Siauliai University, Department of Public administration, 85 p. (94 p.)

SUMMARY

Due to globalization and higher education internationalization processes science transcends national boundaries and becoming more and more international. Higher education institutions in response to rapidly changing environment decides on science internationality improvement – international cooperation agreements are signed, international scientific programmes and projects are participated, in collaboration with foreign scientists international researches are performed, the mobility of scientists is enabled and so on. No less important is the academic community more active cooperation with foreign universities colleagues in writing of scientific articles, participate in international scientific conferences, forums, etc.

The Master's aim - to explore the science internationalization development of Siauliai University, by distinguishing strengths and problematic aspects and provide potential areas of improvement. The paper consists of three main parts – conceptual, methodological and investigative. The conceptual part of this paper discloses the institutions of higher education management aspects in the context of public management theories, discloses the conception of science internationality and presents the science internationality situation of Lithuania. Methodological part of the paper presents the strategy of empirical research, also presents methods of pilot quantitative and qualitative research. According to a pilot survey results, accomplished a semi-structured interview with representatives of Siauliai University in order to identify the main problems restricting the development of science internationalisation and submit suggestions for science internationality development. The interpretation of the results was based on content analysis and descriptive statistical methods. In the end of paper, according to the results of theoretical analysis and empirical researches, were constructed conclusions and presented recommendations.

Keywords: science internationalisation development, scientific international networking.

TURINYS

LENTELIŲ SĄRAŠAS	6
PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS	7
ĮVADAS	8
1. AUKŠTOJO MOKSLO TARPTAUTIŠKUMO PLĖTOTĖS TEORINIAI PAGRINDAI	13
1.1. Aukštojo mokslo institucijų valdymas viešojo valdymo teorijų kontekste.....	13
1.2. Mokslo tarptautiškumo plėtotė aukštojo mokslo institucijose	21
1.2.1. Mokslo tarptautiškumo plėtotė reformuojant aukštojo mokslo sistemą.....	21
1.2.2. Aukštojo mokslo tarptautiškumo sampratos kaita	23
1.2.3. Lietuvos aukštojo mokslo tarptautiškumo skatinimas ir plėtra	28
2. MOKSLO TARPTAUTIŠKUMO PLĖTOTĖS AUKŠTOJO MOKSLO INSTITUCIJOJE TYRIMO METODIKOS PAGRINDIMAS	33
2.1. Empirinio tyrimo strategija	33
2.2. Kiekybinio tyrimo dizainas	34
2.3. Kokybinio tyrimo dizainas	37
2.4. Tyrimo etika.....	41
3. MOKSLO TARPTAUTIŠKUMO PLĖTOTĖS AUKŠTOJO MOKSLO INSTITUCIJOJE TYRIMO REZULTATAI	43
3.1. Išorinės aplinkos analizė	43
3.2. Vidinių veiksmų analizė.....	48
3.3. Žvalgomojo kiekybinio tyrimo rezultatai.....	57
3.3.1. Dalyvavimas tarptautinėje mokslo veikloje	57
3.3.2. Mokslo tarptautiškumo finansinis rėmimas	60
3.3.3. Tarptautiškumas doktorantūros studijose.....	62
3.4. Pusiaus struktūrizuoto ekspertinio interviu rezultatų analizė ir interpretacija.....	63
3.4.1. Mokslo tarptautiškumo plėtotė institucijos lygmeniu	63
3.4.2. Mokslininkų dalyvavimas mokslo tarptautiškumo plėtotės procese.....	68
3.4.3. Mokslo tarptautiškumo plėtotė doktorantūros studijose	73
3.4.4. Mokslo tarptautiškumo plėtotės aukštojo mokslo institucijoje tobulinimo kryptys.....	75
IŠVADOS	78
REKOMENDACIJOS	81
LITERATŪRA	82
PRIEDAI	86

LENTELIŲ SĄRAŠAS

1.1 lentelė. Valdymas ir susiję terminai modelių, kaip viešojo administravimo sistemų, bruožai	13
1.2 lentelė. Viešojo valdymo definicijos	15
1.3 lentelė. Internacionalizavimo sąvoka	19
2.1 lentelė. Respondentų demografinis blokas.....	35
2.2 lentelė. Kiekybinio tyrimo klausimai	36
2.3 lentelė. Kokybinio tyrimo klausimai	40
3.1 lentelė. Universiteto tarptautinis bendradarbiavimas	48
3.2 lentelė. Universiteto dėstytojų mobilumas (išvykusių dėstytojų skaičius)	50
3.3 lentelė. Universiteto dėstytojų mobilumas (vizitų skaičius)	50
3.4 lentelė. Universiteto padalinių darbuotojų mokslinė produkcija 2014 m.	53
3.5 lentelė. Universiteto mokslo tarptautiškumo plėtotės SSGG analizė.....	56
3.6 lentelė. 1 kategorija: Mokslo tarptautiškumo plėtotės priemonės universitete	64
3.7 lentelė. 2 kategorija: Mokslininkų dalyvavimo tarptautinėje mokslinėje veikloje priežastys	69
3.8 lentelė. 3 kategorija: Pagrindinės problemos tarptautinės mokslinės veiklos kontekste	70
3.9 lentelė. 4 kategorija: Doktorantų skatinimas dalyvauti tarptautinėje mokslinėje veikloje	73
3.10 lentelė. 5 kategorija: Mokslo tarptautiškumo doktorantūros studijose tobulinimo kryptys.....	75
3.11 lentelė. 6 kategorija: Mokslo tarptautiškumo plėtotės aukštojo mokslo institucijoje tobulinimo kryptys.....	76

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS

2.1 pav. Empirinio tyrimo strategija	33
3.1 pav. Respondentų atsakymų pasiskirstymas pagal aktyvumą tarptautinėje mokslinėje veikloje	57
3.2. pav. Respondentų atsakymų pasiskirstymas pagal aktyvumą tarptautinio mobilumo kontekste.....	58
3.3.pav. Respondentų atsakymų pasiskirstymas pagal veiksnius skatinančius dalyvavimą tarptautinėje mokslinėje veikloje.....	59
3.4 pav. Respondentų atsakymų pasiskirstymas išskiriant problemas, ribojančias dalyvavimą tarptautinėje mokslinėje veikloje.....	60
3.5 pav. Respondentų atsakymų pasiskirstymas pagal finansinės paramos gavimo šaltinius	61
3.6 pav. Respondentų atsakymų pasiskirstymas pagal probleminius aspektus finansinio rėmimo kontekste	61
3.7 pav. Respondentų atsakymų pasiskirstymas pagal tarptautiškumo stiprinimo priemones doktorantūros studijose.....	62

IVADAS

Temos aktualumas ir reikšmingumas. Spartėjantys globalizacijos ir internacionalizacijos procesai, stiprėjanti konkurencija, informacinės visuomenės ir žinių ekonomikos kūrimasis bei technologijų tobulėjimas sąlygoja naujus reikalavimus aukštojo mokslo institucijų valdymui. Aukštojo mokslo institucijos, kurios vengia pokyčių suvaržo savo dalyvavimą tarptautinėje veikloje, todėl esminis institucijų konkurencingumo ir išlikimo veiksnys tapo gebėjimas tinkamai reaguoti į išorinės aplinkos pokyčius ir priimti tinkamus sprendimus vidaus valdyme. Mokslas peržengia nacionalines ribas ir tampa vis labiau tarptautiškas, todėl sąsajų su užsienio aukštojo mokslo institucijomis nebuvimas lemia lėtesnę vietinio mokslo raidą bei riboja naujausių mokslo rezultatų sklaidą. Aukštojo mokslo tarptautiškumo plėtotė yra sudėtingas procesas, kuriame svarbūs ne tik instituciniai sprendimai, bet ir akademinės bendruomenės aktyvumas mokslo tarptautiškumo kontekste. Tarptautinis mokslinis bendradarbiavimas yra įvairiapusiškai naudingas reiškinys, kuris prisideda prie mokslo, tarptautinių tyrimų, publikacijų kokybės gerinimo, leidžia mokslininkams susipažinti su globaliomis mokslinės raidos tendencijomis ir naujausiais pasiekimais, dalintis žiniomis ir išvalgomis, patirtimi, vystyti idėjas. Aukštojo mokslo tarptautiškumas yra neatsiejamas nuo universitetų ir jų idėjos. Nuo pat universitetų gyvavimo pradžios mokslininkai vykdavo į užsienio universitetus, tai buvo svarbu siekiant tarptautinio mokslo pripažinimo, taip pat, kad universitetai atsiskaitytų tarptautinei akademiniai bendruomenei (Bulajeva, 2005), tačiau pastaraisiais dešimtmečiais išsiplėtė tarptautinių veiklų sritys: universitetai pasirašo tarptautines bendradarbiavimo sutartis, organizuojamos tarptautinės mokslinės konferencijos, įgyvendinami tarptautiniai moksliniai projektai, daugiau dėmesio skiriama užsienio kalbų kompetencijų ugdymui, mokslininkai bendradarbiauja rengdami publikacijas.

Mokslinis iširtumas ir naujumas. Mokslo tarptautiškumo plėtotė aukštojo mokslo institucijose tiriama šiais aspektais:

- analizuojami aukštojo mokslo institucijų valdymo modeliai (Barzelis, Mejerė, Šaparnienė, 2013; Puškorius, 2007) bei tiriamos aukštojo mokslo institucijų valdymo problemos (Mikalasuskas, Švagždienė, 2008; Gerulaitis, Virgailaitė-Mečkauskaitė, Grigaliūnas, 2012; Grebliauskas, Leskauskaitė, 2012);

- analizuojama tarptautiškumo samprata ir iššūkiai aukštajam mokslui (Bulajeva, 2013; Valuckienė, Būdvytytė-Gudienė, 2013). Taip pat analizuojami internacionalizacijos proceso iššūkiai aukštojo mokslo tarptautiškumui (Bartell, 2003; Bulajeva, 2005; De Wit, 2002; Juknytė-Petrekienė, 2006; Knight, Teferra, 2008; Scott, 2005; Stankevičienė, Karvelienė, 2008; Taylor, 2004; Viliūnas, 2013; Wende, 1999; Želvys, 2006). Tiriamas tarptautinis mokslininkų bendradarbiavimas (Mang, 2009; Mažeikienė, Zubilina, Virgailaitė-Mečkauskaitė, Ruškus, 2008). Analizuojamas mokslininkų mobilumas (Gudaitytė, Vilkiene, 2003; Žuolytė, 2013). Analizuojama mokslo komunikacijos samprata (Atkočiūnienė, 2009; Bliūdžiuvienė, 2012; Matkevičienė, 2009; Stonkienė, Atkočiūnienė, Matkevičienė, 2009).

- tiriamos tarpkultūrinės kompetencijos tyrimų tradicijos (Cesevičiūtė, Minkutė – Henrickson, 2002; Mažeikienė 2005; Mažeikienė ir kt. 2008; Ericsson, 2000; Gerulaitienė, Mažeikienė, 2012; Paurienė, 2011) ir mokslininkų užsienio kalbų kompetencijos poreikis (Bagdonas, Jankauskienė, Sadauskienė, 2012).

Tyrimo pagrindinė problema ir probleminiai klausimai. Spartėjant globalizacijos ir internacionalizacijos procesams, mokslo tarptautiškumo plėtotė aukštojo mokslo institucijose tampa viena iš prioritetinių sričių, tačiau pagal Mokslo ir studijų stebėsenos ir analizės centro (toliau – MOSTA) atliktą Lietuvos mokslo būklės apžvalgą (2015), Lietuvos mokslo sistema yra uždara tiek pagal mokslo darbų sklaidą, tiek pagal žmogiškojo potencialo judėjimą iš Lietuvos ir į ją. Taigi, magistro darbo problema, gali būti apibūdinta keliais klausimais:

- Kokie veiksniai riboja mokslo tarptautiškumo plėtotę Lietuvos aukštojo mokslo institucijose?
- Kaip būtų galima tobulinti mokslo tarptautiškumo plėtotę?

Tyrimo objektas – mokslo tarptautiškumo plėtotė.

Tyrimo tikslas: ištirti mokslo tarptautiškumo plėtotės situaciją Šiaulių universitete (toliau – ŠU), išskiriant stipriąsias puses ir probleminius aspektus bei numatant galimas tobulinimo kryptis.

Tyrimo uždaviniai:

1. Teorinės analizės pagrindu išnagrinėti aukštojo mokslo institucijų valdymo teorinius aspektus viešojo valdymo teorijų kontekste, atskleisti mokslo tarptautiškumo sampratos kaitos ypatumus bei egzistuojančias skatinimo ir plėtros teorines prielaidas.

2. Dokumentų analizės ir teisinės bazės analizės pagrindu atskleisti mokslo tarptautiškumo plėtotės ir reglamentavimo aspektus.

3. Žvalgomąjį ŠU dėstytojų ir mokslo darbuotojų anketinės apklausos tyrimo metu atskleisti respondentų požiūrį į mokslo tarptautiškumo plėtotę institucijoje.

4. Ekspertinio interviu su ŠU atstovais, atsakingais už mokslo politikos formavimą ir įgyvendinimą, metu atskleisti jų požiūrį į mokslo tarptautiškumo plėtotę institucijoje.

5. Apibendrinus ir įvertinus empirinio tyrimo rezultatus, pateikti mokslo tarptautiškumo plėtotės aukštojo mokslo institucijose tobulinimo kryptis.

Tyrimo ginamasis teiginys

- Mokslo tarptautiškumo plėtotė aukštojo mokslo institucijoje riboja mokslininkų skatinimo aktyviau dalyvauti tarptautinėje mokslinėje veikloje sistemos įgyvendinimo stoka.

Tyrimo metodai.

- ***Mokslinės literatūros ir šaltinių analizė.*** Konceptualioje dalyje, siekiant iširti aukštojo mokslo institucijų valdymo teorinius aspektus, atskleisti mokslo tarptautiškumo sampratos kaitą bei skatinimo ir plėtros aspektus, naudotasi Lietuvos ir užsienio autorių mokslinė literatūra, mokslinės duomenų bazės publikacijomis, straipsniais žurnaluose ir periodiniuose moksliniuose leidiniuose.

- ***Dokumentų ir teisinės bazės analizė.*** Šiame etape analizuoti Bolonijos proceso dokumentai, siekiant atskleisti mokslo tarptautiškumo plėtotės teisinės prielaidas tarptautiniu lygmeniu, nacionaliniame lygmenyje analizuoti pagrindiniai šalies įstatymai susiję su aukštojo mokslo. Siekiant atskleisti mokslo tarptautiškumo plėtotės teisinės prielaidas institucijos lygmeniu, atlikta pagrindinių ŠU dokumentų analizė.

- ***Anketinė apklausa.*** Atlikta žvalgybinio pobūdžio anketinė apklausa, siekiant atskleisti ŠU akademinės bendruomenės požiūrį į mokslo tarptautiškumo plėtotę institucijoje, išskirti skatinimo priemones ir problemas su kuriomis susiduriama mokslo tarptautiškumo plėtotės kontekste bei pateikti pasiūlymus dėl mokslo tarptautiškumo plėtotės tobulinimo galimybių.

- ***Pusiau struktūrizuotas interviu su ekspertais, taikant giluminio interviu principus.*** Remiantis žvalgybinio pobūdžio anketinės apklausos rezultatais sukonstruotas

interview klausimynas. Metodas naudotas, siekiant atskleisti ŠU atstovų, atsakingų už mokslo politikos formavimą ir įgyvendinimą, požiūrį į mokslo tarptautiškumo plėtotę institucijoje, išskiriant stipriausias puses ir probleminius aspektus bei numatant galimas tobulinimo kryptis.

- **Interviu medžiagos turinio analizė** (*angl. content*), kategorizavimas. Remiantis šiuo metodu buvo išskirtos svarbiausios ir būdingiausios interviu metu paaiškėjusios tendencijos.

Teorinis ir praktinis reikšmingumas. Apibendrinta medžiaga apie aukštojo mokslo tarptautiškumo ypatumus praplėtė teorinį žinojimą apie mokslo tarptautiškumo plėtotės procesą aukštojo mokslo institucijose. Remiantis universiteto strategija, mokslo tarptautiškumas institucijoje yra vienas iš pagrindinių strateginių tikslų. Tyrimas atskleidė mokslo tarptautiškumo plėtotės institucijoje stipriausias puses ir probleminius aspektus, išskiriant mokslo tarptautiškumo plėtotės tobulinimo kryptis. Tyrimo rezultatai prisidės prie sprendimų priėmimo dėl mokslo tarptautiškumo plėtotės ŠU tobulinimo galimybių.

Teorinė darbo analizė buvo pristatyta ŠU Socialinių mokslų fakulteto organizuojamoje 15-ojoje tarptautinėje studentų mokslo darbų konferencijoje „Ekonomikos ir vadybos aktualijos— (2015 m. balandžio 17 d.). Pranešimas „Mokslo tarptautiškumo plėtotė aukštojo mokslo reformų kontekste“ užėmė I-ąją vietą Viešojo sektoriaus modernizavimo kryptių ir tendencijų sekcijoje (žr. 3, 4 priedai).

Darbo struktūra ir apimtis.

- Darbas susideda iš santraukos lietuvių ir anglų kalbomis, įvado, trijų skyrių, išvadų ir rekomendacijų, literatūros sąrašo bei priedų.

Darbą sudaro šios trys pagrindinės dalys – konceptualioji, metodologinė ir tiriamoji. Konceptualioje dalyje nagrinėjami aukštojo mokslo institucijų valdymo aspektai viešojo valdymo teorijų kontekste, atskleidžiama mokslo tarptautiškumo sampratos kaita bei pristatoma Lietuvos aukštojo mokslo tarptautiškumo skatinimas ir plėtra. Metodologinėje dalyje pristatoma empirinio tyrimo strategija, kiekybinio ir kokybinio tyrimo metodika. Praktinėje darbo dalyje atskleidžiamas respondentų požiūris į mokslo tarptautiškumo plėtotę ŠU, išskiriamos stipriosios pusės ir pagrindinės problemos su kuriomis susiduriama mokslo tarptautiškumo plėtotės kontekste bei numatomos mokslo tarptautiškumo plėtotės tobulinimo

Mokslo tarptautiškumo plėtotė aukštojo mokslo institucijose: Šiaulių universiteto atvejis. Viktorija Grigocienė.

kryptys. Darbo pabaigoje, atsižvelgiant į teorinės analizės ir empirinio tyrimo rezultatus, konstruojamos išvados ir pateikiamos rekomendacijos.

Darbo apimtis – 85 puslapiai (su priedais – 94 p.). Darbe pateikiama: 8 paveikslai, 17 lentelių. Literatūros sąrašas susideda iš 81 šaltinio, tarp jų: 20 dokumentų ir 61 mokslinis šaltinis.

1. AUKŠTOJO MOKSLO TARPTAUTIŠKUMO PLĖTOTĖS TEORINIAI PAGRINDAI

1.1. Aukštojo mokslo institucijų valdymas viešojo valdymo teorijų kontekste

Aukštojo mokslo valdymas remiasi viešojo valdymo idėjomis, todėl svarbu atskleisti viešojo valdymo koncepciją. Viešasis valdymas (*angl. public governance*) yra viešojo administravimo koncepcija, kuri itin išpopuliarėjo pastaruosiu dešimtmečiu. Šiuo metu daugiausia akcentuojama naujojo viešojo valdymo (*angl. new public governance*) koncepcija. Viešasis valdymas pakeitė XX a. pabaigoje vyravusią naująją viešąją vadybą, tačiau viešojo valdymo turinys, anaipol nėra vienareikšmiškai suprantamas ir interpretuojamas. Tad viena svarbiausių problemų kalbant apie viešąjį valdymą yra jo samprata (Krupavičius, 2013). Mokslininkas H. G. Frederickson nuo 1972 m. viešojo administravimo literatūroje terminą „viešasis valdymas“ pradėjo vartoti kaip „viešojo administravimo“ sinonimą (cituojama pagal Pivoras ir Visockytė, 2011). Dar po maždaug penkiolikos metų nuo 1988 m. viešojo valdymo koncepcijas ir modelius išpopuliarino pradėtas leisti mokslinis žurnalas „Governance“. Remiantis amerikiečių tyrinėtojo L. Lynn ir kt. (cituojama pagal Pivoras ir Visockytė, 2011) darbais „viešasis valdymas“ apibrėžiamas kaip įstatymų, administravimo aktų, teisminių nutarčių ir administravimo praktikos, apribojančios valdžios veiklą, kuriant ir teikiant viešąsias gėrybes, režimą. Domarkas (2011) viešąjį valdymą – apibrėžia kaip vertybių, programų ir institucijų sistemą, kuri padeda visuomenei tvarkyti savo ekonominius, socialinius ir politinius reikalus, naudojantis valstybės, pilietinės visuomenės ir privataus sektoriaus sąveika. Tai yra šiuo atveju prie valdymo prisideda trys veikėjai: valstybės institucijos, kurios sudaro atitinkamą politinę, ekonominę ir teisinę aplinką; privatus sektorius, kuris pateikia darbo vietas ir sudaro sąlygas pajamoms gauti, ir pilietinė visuomenė, kuri sudaro prielaidas socialinei ir politinei sąveikai. Viešojo valdymo koncepcija susijusi su terminais nurodytais 1.1. lentelėje.

1.1 lentelė

Valdymas ir susiję terminai modelių, kaip viešojo administravimo sistemų, bruožai

Terminas	Susiję terminai
Valdymas	Atskaitomybė Pilietinė visuomenė E. valdžia Lyderystė Politinis dalyvavimas Viešasis administravimas

Šaltinis: Compendium, (2008) cituojama pagal Krupavičius (2013).

Iš šių terminų svarbu išskirti pilietinę visuomenę, kuri yra suinteresuota ilgalaikių tikslų įgyvendinimu valstybėje, vienas iš jų – aukštasis mokslas. Aukštasis mokslas, universitetas gali turėti daugiausia įtakos visuomenės mąstymo kaitai, suvokimui, kad nuo kiekvieno visuomenės nario poreikio keistis, noro ir pastangų ugdytis nuolatinio mokymosi ir tobulinimosi gebėjimus priklausys visos visuomenės ateitis ir galima raida besimokančios visuomenės link (Putrienė, Vaičekauskienė, 2014).

Buškevičiūtės ir Raipos (2011) teigimu, šiuolaikinėje viešojo valdymo literatūroje dažniausiai išskiriamos trys viešojo valdymo charakteristikos: **korporatyvinis valdymas**, **geras valdymas ir naujasis viešasis valdymas**:

- **Korporatyvinis valdymas** akcentuoja išorinių sistemų ir procesų svarbą, stiprinant bet kurios rūšies ar lygmens organizacijų atsakomybę priimant ir įgyvendinant sprendimus, bei politikos formuotojų, politikos įgyvendintojų (administratorių) ir viešųjų struktūrų, interesų grupių, kuriems sprendimai turi suteikti tam tikras galimybes patenkinti poreikius, suteikti laisves ar gebėjimus ir kt., vaidmenį.

- **Geras valdymas** susietas su normatyvinio valdymo modelio sklaida socialinėje, politinėje ir ekonominėje sferose, remiant tarptautinėms ekonominėms politinėms ir finansinėms institucijoms.

- **Viešasis valdymas**, traktuojamas kaip naujasis viešasis valdymas, apibrėžiamas skirtingomis definicijomis (žr. 1.2 lentelę):

Viešojo valdymo definicijos

Viešojo valdymo definicija	Apibūdinimas
Socialinis politinis valdymas	Akcentuojantis naujo tipo organizacijų tarpusavio sąveikos formas, būtinas formuojant ir įgyvendinant viešąją politiką, jai reikalingus sprendimus.
Viešosios politikos valdymas	Pabrėžiantis politikos elito vietą ir vaidmenį valdant viešosios politikos, sprendimų procesus bei politikos elito gebėjimą kurti tinklaveikos sistemas, telkti į politinę bendruomenę, derinti politikos krypčių formulavimą su suinteresuotųjų (<i>angl. stakeholder</i>) lūkesčiais.
Administracinis valdymas	Siekia panaudoti efektyvesnes viešojo administravimo galimybes akcentuoti šiuolaikinės valstybės valdymo kompleksiskumą, suvokiant tai kaip „holistinės“ teorijos variaciją.
Kontraktų valdymas	Suprantamas kaip naujosios viešosios vadybos patirties bei naujojo viešojo valdymo galimybės tobulinti kontraktų valdymo praktikai reikalingų sprendimų priėmimą. Svarbiausias kontraktų vietos naujojo viešojo valdymo sampratoje bruožas – gerokai padidėjusi atsakomybė už kontraktų valdymo sistemų rengimą ir funkcionavimą.
Tinklinis valdymas	Akcentuojantis interorganizacinių (mišrių struktūrų) institucijų tinklaveikos funkcine paskirtį plėtoti organizacijų, teikiančių viešąsias paslaugas hibridines, matricines struktūras ir būtinus sprendimus šiems uždaviniams spręsti (Buškevičiūtė, Raipa, 2011).

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis Buškevičiūtė, J. Raipa, A. (2011). Sprendimai šiuolaikinio viešojo valdymo evoliucijoje. *Viešoji politika ir administravimas*, 1, 17-26.

Pivoro ir Visockytės (2011, p. 29) teigimu, viešojo valdymo procese dėmesys pirmiausia skiriamas pačiam procesui, o ne tik institucijoms, struktūroms ar viešojo administravimo veikėjams. Valdymo procesas daugiausiai yra saviorganizacinis, t. y. neorganizuojamas ir nekontroliuojamas vieno centro.

Apibendrintai pagrindinės viešojo valdymo sampratos ypatybės gali būti formuluojamos teigiant, kad viešasis valdymas:

- pripažįsta, kad administravimas iš prigimties yra politinis, t. y. administravimas negali būti paliktas tik profesionaliems politikams ar viešiesiems vadybininkams, turi būti įtraukiamos kitos suinteresuotosios pusės, piliečiai;
- pripažįsta viešojo sektoriaus ir valstybės tarnybos, kurie dėmesį skiria viešajam interesui užtikrinti, unikalumą;
- remiasi nuostata, kad valstybės valdžios galios šiuolaikinėmis sąlygomis yra gerokai susilpnėjęsios ar tiesiog pasikeitusios, valstybės valdžia nepadedant kitoms

suinteresuotosioms pusėms (verslui, nevyriausybiniams organizacijoms ir t. t.) negali išspręsti viešųjų problemų; įgyvendinant viešąją politiką dažnai reikia panaudoti ne tik viešuosius, bet ir privačiuosius išteklius, juos bendrai naudojant viešajam labui. Viešojo valdymo sąvoka yra platesnė nei valstybės valdžia, nes ji apima ne tik valstybės institucijas, bet ir jų sąveiką su kitų sektorių organizacijomis;

- skirtingai nuo naujosios viešosios vadybos, rinkos mechanizmai yra pagrindiniai įgyvendinant viešąją politiką, tam tinkami ir hierarchinės struktūros (biurokratija) ar bendradarbiavimo tinklai; siekiant įgyvendinti viešosios politikos tikslus gali būti naudojamos įvairios priemonės;
- pabrėžia, kad svarbu ne tik tikslai – priemonės, idėjomai – išdavos, o ir sąveikos administraciniame procese ypatybės (skaidrumas, nešališkumas ir pan.) Peters ir Pierre, (cit. pagal Pivoras ir Visockytė, 2011).

Siekiant įgyvendinti šiuolaikinius viešojo valdymo sprendimus reikalinga atsisakyti tradicinio, viešosioms organizacijoms būdingo „organizacinio uždarmo“ principų (Buškevičiūtė, Raipa, 2011). Šiuolaikinė valdžia turi būti atvira ir strategiškai pajėgi valdyti tinkle, bendradarbiaudama su vietos ir tarptautinėmis institucijomis (Nakrošis, 2011).

Taigi galima daryti išvadą, kad viešojo valdymo koncepcijai apibūdinti mokslininkai išskiria įvairias charakteristikas ir definicijas. Bandant apibendrinti daugelį skirtingų svarstymų apie valdymą ir viešąjį valdymą galima teigti, kad jis apima vadovavimą valstybėms ir organizacijoms, valdžios ir socialinių organizacijų sąveikos būdus, jų santykius su piliečiais ir kitais veikėjais, taip būdus, kuriais yra įgyvendinamos viešosios funkcijos ir valdomi viešieji ištekliai (Krupavičius, 2013). Viešojo valdymo apibrėžimuose akcentuojamas bendradarbiavimas, tikslų nustatymas ir sprendimų priėmimas. Šie aspektai itin svarbūs aukštojo mokslo institucijų valdyme, siekiant plėtoti mokslo tarptautiškumą. Aukštojo mokslo institucijose, kuriose veikia grindžiama naujojo viešojo valdymo principais, skatinamas atvirumas ir bendradarbiavimas tiek su vietos, tiek ir su tarptautinėmis organizacijomis.

Aukštojo mokslo institucijų valdymas neatsiejamai sąlygojamas viešojo valdymo idėjų konteksto, kadangi aukštosios mokyklos turi aktyviai dalyvauti bei prisiimti atsakomybę už ilgalaikių visuomenės siekių įgyvendinimą, būtent siekdamas, kad kiekviena nauja iniciatyva, didinanti universiteto veiklos apimtį ir naudingumą, kartu verstų keistis ir įprastą valdymo

būdą (Zuzevičiūtės, Teresevičienė 2007). Spūdytė ir Misiūnas (2004) valdymą apibrėžia kaip poveikį įvairioms institucijos struktūroms siekiant sudaryti sąlygas sėkmingam organizacijos politikos įgyvendinimui ir užtikrinti jos veiklos kokybę nuolatinės kaitos kontekste pasitelkus įvairias vadovavimo priemones ir būdus. Pagrindinis valdymo uždavinys ir vadovo vaidmuo – vienyti aukštojo mokslo instituciją ir operatyviai spręsti įvairias valdymo problemas, t.y. aukštosios mokyklos bendruomenę reikia paversti efektyviai funkcionuojančia sistema, kuri sėkmingai realizuoja užsibrėžtus tikslus ir užtikrina veiklos kokybę (Spūdytė, Misiūnas, 2004).

Aukštojo mokslo institucija įgyvendins savo funkcijas, jeigu jos teorinis ir reglamentuotas valdymas bus pritaikytas praktiškai. Universiteto atvirumas, sklandus valdymas, atsakinga akademinė laisvė dėstytojui ir studentui universiteto viduje, universitetui – veiklos autonomija valstybėje – būtinos sąlygos padedančios siekti aukštųjų mokyklų veiklos ir valdymo tobulėjimo (Pūraitė, 2011). Lietuvos universitetų valdymo praktikoje buvo siekiama taikyti lanksčias atsakomybės ir kokybės valdymo struktūras, kur buvo inicijuojamas atsakomybės plėtojimas, sudarytos sąlygos ir nustatytos skatinimo priemonės. Tačiau norėdami įgyvendinti naujojo viešojo valdymo formas, universitetai turėjo orientotis į efektyvumą, veiksmingumą ir atsakomybės užtikrinimą, o vadovybės atsakomybėje palikti veiklos strateginį planavimą ir personalo motyvaciją (Puškorius, 2007).

Universitetų valdymas yra siejamas su vertybių nustatymu universitetų viduje, sprendimų priėmimo procesais ir resursų paskirstymu, misija ir tikslais (Marginson, Considine, 2000 cituojama pagal Barzelis, Mejerė, Šaparnienė, 2013). Vertinant misiją ir tikslus, analizuojama, ar institucijos misija ir tikslai yra tinkami aukštajai mokyklai ir suderinti su jos statutu; ar misija yra patvirtinta valdančiosios tarybos ir paskelbta viešai; ar misijos apraše yra apibūdintas institucijos išskirtinumas, nurodyta, kaip ji tenkins visuomenės poreikius ir kokie studentai joje studijuos; ar ji atspindi mokyklos tradicijas ir ateities viziją; ar institucijos tikslai yra konkretūs ir realūs, suderinti su turimais ištekliais (Savickienė, Pukelis, 2004).

Pastaraisiais dešimtmečiais internacionalizacijos ir globalizacijos procesai, vykstantys pačiose įvairiausiose gyvenimo srityse, įtakoja ir aukštojo mokslo institucijų valdymo pokyčius – didėja poreikis veikti tarptautinėje aplinkoje (Grebliauskas, Leskauskaitė, 2012; Želvys, 2005; Valuckienė, Būdvytytė-Gudienė, 2013; Bulajeva, 2005; Savickienė, 2005; Ruževičius 2007). Mokslinėje literatūroje internacionalizacijos ir globalizacijos apibrėžimai

suprantami ir interpretuojami skirtingai, o neretai ir tapatinami. Pačia bendriausia prasme „globalizacija - tai technologijų, ekonomikos, žinių, žmonių, idėjų ir kt. judėjimas nepaisant sienų“ (de Wito, 1993, Knight 1999 cituojama pagal Bulajeva, 2005, p. 180). Anot Bartell (2003) internacionalizacijos sąvoka gali būti aiškinama įvairiai: pradedant nuo minimalistinio, instrumentinio ir statiško požiūrio pavyzdžiui: studijų užsienyje programų finansavimas, tarptautiniai studentų mainai, tarptautinių tyrimų atlikimas ir baigiant požiūriu, kad internacionalizacija yra sudėtingas, visa apimantis ir politikos kuruojamas procesas. Taigi, galima teigti, kad globalizacija ir internacionalizacija yra glaudžiai susiję reiškiniai. Scott (2006) teigimu, tarp globalizacijos ir internacionalizacijos sąvokų yra skirtumų, tačiau negalima jų laikyti esminiais ir neginčijamais, todėl, kad daugeliu požiūriu šių sąvokų skirtumai yra iš dalies sutampantys ir persipynę vienas su kitu.

Akademiniai internacionalizacijos veiksniai yra neatsiejami nuo universitetų ir jų idėjos. Nuo pat jų gyvavimo pradžios egzistavo akademinio mobilumo praktika, t. y. žymūs mokslininkai, dėstytojai skaitė paskaitas, pristatė savo tyrimus užsienio universitetuose. Tai buvo svarbu siekiant tarptautinio mokslo pripažinimo, taip pat kad universitetai atsiskaitytų tarptautinei akademiniai bendruomenei (Bulajeva, 2005). Jau šimtmečius tarp šalių vyksta žinių ir mokslininkų mainai, o pastaraisiais dešimtmečiais išsiplėtė tarptautinių veiklų sritys: pereinama prie akademinio personalo judumo skatinimo ir mokymo (*angl. curriculum*) srities plėtojimo, vyksta tarptautinės konferencijos, įgyvendinami tarptautiniai moksliniai projektai, daugiau dėmesio skiriama užsienio kalbų kompetencijų ugdymui. Taip pat internacionalizacija tapo vienas iš institucijų strateginės plėtros elementų (Knight, Teferra, 2008, Barblan, et al., 1998, Wende, et al., 1999, Želvys, 2005, Gerulaitis ir kt., 2012). Taigi, mokslo internacionalizacijos koncepcija vis plačiau pripažįstama, o internacionalizavimo procesas tampa vis brandesnis, tad aukštosioms mokykloms negalima atidėlioti tarptautinių reiškinų dimensijų integravimo į savo veiklą bei jų kokybės vertinimo ir tobulinimo (Juknytė-Petreikienė, 2006).

Dėl internacionalizacijos proceso aukštasis mokslas tampa vis labiau tarptautiškas. „Tarptautiškumas aukštajame moksle konceptualiai apibrėžiamas kaip atsakas į visuomenės globalizacijos procesus, kitaip tariant, aukštųjų mokyklų pasirengimo veikti globalioje ekonomikos aplinkoje strategija“ (Valuckienė, Būdvytytė-Gudienė, 2013, p. 125). Tarptautiškumas išskiriamas kaip vienas svarbiausių aukštojo mokslo plėtros prioritetų (Lamanauskas, Augienė, Makarskaitė-Petkevičienė, 2012). Aukštojo mokslo tarptautiškumą

charakterizuoja tarpkultūriškumo, globalumo dimensijos ir jų integracija į institucinės veiklos visumą: misiją, strateginius siekius, funkcijas (Valuckienė, Būdvytytė-Gudienė, 2013).

Pasak Kolasch (cituojama pagal Valuckienė, Būdvytytė-Gudienė, 2013), apibrėžiant tarptautiškumo plėtotę aukštojo mokslo institucijoje galimos keturios priegios:

- veikimo / veiklos (*angl. activity*) prieiga, kuri tarptautiškumą charakterizuoja kategorijomis ar tipais to, kas yra / vyksta institucijoje;
- priežasties arba loginio pagrindo (*angl. rationale*) prieiga, kuri tarptautiškumą apibrėžia institucijos keliamais tikslais arba jos numatomais rezultatais;
- kompetencijos (*angl. competency*) prieiga, kuri tarptautiškumo dimensiją charakterizuoja institucijos studentų, dėstytojų, personalo naujų įgūdžių, gebėjimų, žinių įgijimo / plėtotės terminais;
- procesinė (*angl. process*) prieiga, kuri tarptautiškumo dimensiją charakterizuoja kaip institucinį procesą ar veiklos perspektyvą, apimančią daugumą joje vykdomų funkcijų.

Bulajeva (2005) išskiria keturis požiūrius į internacionalizavimą. Šie keturi požiūriai atskleidžia aukštojo mokslo institucijų valdymo ypatybes, siekiant plėtoti mokslo tarptautiškumą institucijoje.

1.3 lentelė

Internacionalizavimo sąvoka

Internacionalizavimo sąvoka	Paiškinimas
Internacionalizavimas kaip veikla	Šis požiūris buvo ypač populiarus 1970-aisiais ir 1980-ųjų pradžioje, kai aukštojo mokslo įstaigos pradėjo vykdyti daugybę tarptautinio bendradarbiavimo programų ir projektų. Dominavo veikla, skatinanti akademinį mobilumą ir teikianti edukacinę paramą užsienio studentams.
Internacionalizavimas kaip kompetencija	Požiūris susijęs su ugdomosios veiklos rezultatais, kai ugdymo kokybė yra siejama ne tik su studentų žiniomis, įgūdžiais, vertybėmis, bet ir dėstytojų bei techninio personalo gebėjimais dirbti tarptautinėje, daugiakultūrinėje terpėje.
Internacionalizavimas kaip etosas	Internacionalizavimas, kaip etosas, akcentuoja tokią organizacijos kultūrą, kuri vadovaujasi tam tikrais tarpkultūrinio bendravimo ir bendradarbiavimo principais ir vertybėmis, puoselėjančiomis aukštosios mokyklos internacionalumą tarpasmeniniu ir tarpinstituciniu lygmeniu.

1.3 lentelės tęsinys 20 p.

1.3 lentelės tęsinys

Internacionalizavimo sąvoka	Paaškinimas
Internacionalizavimas kaip procesas	Požiūris į internacionalizavimą kaip procesą pabrėžia būtinumą integruoti tarptautinį ir tarpkultūrinį aspektus į studijų politiką, studijų programas, į visas aukštosios mokyklos veiklos sritis. Čia internacionalizavimas yra suprantamas ir kaip siekiamybė, kurią svarbu nuolat puoselėti ir stengtis ją išsaugoti.

Šaltinis: Bulajeva, T. (2005). Aukštojo mokslo internacionalizavimas globalizacijos sąlygomis. *Acta Paedagogica Vilnensia*, 14, 179-186.

Analizuojant autorės pateiktą tipologiją galima teigti, kad šie keturi skirtingi bei vienas kitą papildantys požiūriai atskleidžia internacionalizavimo sąvokos sudėtingumą ir dinamiškumą bei nurodo kryptis aukštojo mokslo institucijoms siekiant plėtoti mokslo tarptautiškumą. Lyginant Kolasch (cituojuama pagal Valuckienė, Būdvytytė-Gudienė, 2013) ir Bulajeva (2005) išskirtas tarptautiškumo dimensijos prieigas pastebima, kad veiklos, kompetencijos ir proceso prieigų paaškinimai nesiskiria, tačiau Kolasch (cituojuama pagal Valuckienė, Būdvytytė-Gudienė, 2013) išskiria priežasties arba loginio pagrindo prieigą, kurią sieja su institucijos keliamais tikslais arba jos numatomais rezultatais, o Bulajeva (2005) išskiria etoso prieigą, kurią sieja su institucijos kultūra, kuri paremta tam tikrais tarpkultūrinio bendravimo ir bendradarbiavimo principais.

Universitetai, atsižvelgdami į bendros Europos aukštojo mokslo erdvės kūrimo procesą, siekia stiprinti aukštojo mokslo internacionalizacijos aspektą, į jį įtraukiant dėstytojų ir studentų mobilumą, tarptautinį bendradarbiavimą, tarptautinių mokslinių tyrimų palaikymą, tarptautinių projektų plėtrą ir užsienio kalbos kompetencijų ugdymą, kurios vis dar universitetų strateginiuose planuose apibrėžiamos kaip nepakankamos ir reikalaujančios atskiro dėmesio (Gerulaitis ir kt., 2012). Todėl svarbu nagrinėti, ar institucijos valdžia skatina pokyčius ir kaip juos vertina, pavyzdžiui, kuriant naujas studijų programas, adaptuojant studijų modulių ir kreditų sistemą plėtojant naujas mokslinių tyrimų kryptis, užmezgant ir plėtojant tarptautinį bendradarbiavimą (Matulionis, Mičiulienė, 2000). Pagal Taylor (2004) tarptautiniai universitetų ryšiai yra itin specifiniai (vizituojantys dėstytojai, patarėjai, kalba ir t.t.), todėl universitetams būtina strategiškai planuoti tarptautinius ryšius, taip pat svarbūs santykių su užsienio šalimis plėtos stebėseną ir tyrimai. Taigi, šiuolaikinės aukštosios mokyklos vadovai turi įgyvendinti ne tik bendrąsias švietimo politikos idėjas, bet ir patys savarankiškai formuluoti veiklos tikslus ir uždavinius, kurti savo organizacijos viziją, misiją,

numatyti veiklos strategiją bei jos tobulinimo galimybes ir už rezultatus atsiskaityti savivaldos institucijoms (Spūdytė, Misiūnas, 2004). Organizacijos strategija, leidžia išlaikyti savo statusą, išskirtinumą, turėti aiškią raidos perspektyvą, išlikti konkurencingai tarp kitų tokias pačias švietimo paslaugas teikiančių organizacijų. (Gumuliauskienė, 2013). Taip pat organizacijos strategija svarbi tuo, kad ji realiai padeda įgyvendinti tarptautiškumą, garantuoja tam tinkamą institucijos politiką, žmogiškuosius ir finansinius išteklius bei administravimo sistemą. Strategija turi apimti visą institucijos raidą: planavimą, misiją, administravimo sistemas, politikos priemones ir įdiegimo procedūras (Kriščiūnas, 2007). Anksčiau, rengiant organizacijos strategiją, visa atsakomybė tekdavo vadovui, dabar į šį procesą įtraukiami darbuotojai, jog sukurtas strategijas jie priimtų kaip savas ir ryžtingai imtųsi veiklos (Dubinas, 2008).

Apibendrinant galima teigti, kad aukštojo mokslo institucijų veikla remiasi viešojo valdymo idėjomis, didėjant veiklos apimčiai keičiamas ir valdymo būdas, skatinamas atvirumas ir bendradarbiavimas tiek su vietos tiek ir su tarptautinėmis institucijomis. Pastaraisiais dešimtmečiais internacionalizacijos procesas palietė ir aukštojo mokslo institucijų valdymą. Siekiant stiprinti mokslo tarptautiškumą, aukštojo mokslo institucijos tarptautiškumo dimensiją integruoja į institucijos viziją, misiją, strategiją bei priima sprendimus dėl mokslo tarptautiškumo plėtros tobulinimo galimybių. Aukštojo mokslo tarptautiškumo plėtotę galima apibūdinti kaip sudėtingą procesą, sąlygojamą internacionalizacijos ir globalizacijos reiškinių, kuris reikalauja pokyčių aukštojo mokslo institucijų valdymo srityje.

1.2. Mokslo tarptautiškumo plėtotė aukštojo mokslo institucijose

1.2.1. Mokslo tarptautiškumo plėtotė reformuojant aukštojo mokslo sistemą

Nauji XX a. pabaigos ekonominiai, socialiniai ir politiniai iššūkiai pasaulyje nulėmė įvairių gyvenimo sričių pertvarkos būtinybę. Ne išimtis ir aukštojo mokslo sistema. Bolonijos proceso keliamas tikslas – sukurti bendrą aukštojo mokslo erdvę, procese dalyvaujančios šalims iškėlė uždavinius, kuriems įgyvendinti reikėjo pertvarkyti aukštojo mokslo sistemą. Kitaip tariant, aukštojo mokslo veikla negali būti atskirta nuo išorinės aplinkos (Kučinskienė, Kučinskas, 2005), o reaguojant į besikeičiančią aplinką, yra būtini pertvarkymai.

Universitetai, kurie vengia permainų ir persitvarkymų suvaržo savo dalyvavimą tarptautinėje veikloje (Mikalauskas, Švagždienė, 2008).

Nuo 2009 m. vykstanti Lietuvos aukštojo mokslo reforma į aukštąjį mokslą atneša nemažai liberalių, su naująja viešąja vadyba sietinų pokyčių, pradedant aukštųjų mokyklų valdymo decentralizavimu, baigiant konkurencijos įvedimu tarp aukštųjų mokyklų kovoje dėl valstybės biudžeto lėšų (Babravičius, Dzemyda, 2012). Kiekvienu atveju, aukštojo mokslo reformos žingsniai turi tam tikras alternatyvas: arba taisyti esamą padėtį, arba užkirsti kelią esamoms problemoms iš pagrindų (Pūraitė, 2011). Terminas reforma leksinė reikšmė, kaip pastebi Pollitt, Bouckaert, Brusson, ir Peters (cituojama pagal Raipa, 2011), reiškia ne bet kokią, bet gerą pokytį, sąmoningą judėjimą į manomai geresnę padėtį. 2009 m. Seimas priėmė Mokslo ir studijų įstatymą, kuris buvo pradžia sisteminei mokslo ir studijų sektoriaus pertvarkai. Reformos pagrindinius tikslus – modernizuoti mokslo ir studijų sistemą, sudaryti sąlygas kilti studijų kokybei – siekiama įgyvendinti iš esmės keičiant sektoriaus finansavimo principus, mokslo ir studijų institucijų statusą bei jų valdymą (Mokslo ir studijų reforma, 2009).

2009 m. Mokslo ir studijų įstatyme skiriamas mokslo tarptautiškumo plėtotės aspektas, akcentuojant mokslininkų dalyvavimą tarptautinėse mokslinių tyrimų programose ir projektuose. Įstatymo pradžioje, įvardijus mokslo ir studijų misiją, rašoma - Lietuvos mokslo ir studijų politika remia mokslo ir studijų sistemos atvirumą ir integraciją į tarptautinę mokslinių tyrimų ir aukštojo mokslo erdvę. 3 straipsnyje, įvardijant mokslo ir studijų principus, taipogi išskiriamas dalyvavimas tarptautinėje ir Europos mokslinių tyrimų erdvėje.

12 straipsnyje įvardytos mokslo ir studijų politiką formuojančios ir įgyvendinančios institucijos. Pagal įstatymą, Lietuvos įstaigų, įmonių ir organizacijų dalyvavimą tarptautinėse mokslinių tyrimų programose ir projektuose koordinuoja tarptautinių mokslo ir technologijų plėtros programų agentūra. Agentūra atlieka įvairias funkcijas: informuoja ir konsultuoja apie galimybes dalyvauti tarptautinėse mokslinių tyrimų programose; užsiima mokslo populiarinimo skatinimu šalyje skleidžiant informaciją apie tarptautines mokslinių tyrimų programas; renkia, kaupia, apdoroja, analizuoja ir viešina statistinius duomenis apie Lietuvos dalyvavimą tarptautinėse mokslinių tyrimų programose; bendradarbiauja su nustatytomis užsienio valstybių institucijomis, tarptautinėmis organizacijomis bei Lietuvos diplomatinėmis atstovybėmis mokslinių tyrimų programų klausimais.

Mokslo ir studijų įstatyme didelis dėmesys skiriamas tarptautinių tyrimų bei tyrimų, didinančių Lietuvos mokslo tarptautinį konkurencingumą finansavimo klausimui. Pagal 77 straipsnį finansinę paramą gali gauti: nacionalinės mokslo programos – konkursinės mokslo programos, sudarančios sąlygas spręsti valstybei ir visuomenei svarbias problemas ir didinti Lietuvos mokslo tarptautinį konkurencingumą. Nacionalinių mokslo programų tikslas – sutelkti Lietuvos mokslo potencialą ir finansinius išteklius, inicijuoti tam tikrai problemai spręsti būtinus naujus ir koordinuoti jau vykdomus mokslinius tyrimus. Dėstytojai, mokslo darbuotojai ir kiti tyrėjai gali gauti valstybės paramą mokslinėms stažuotėms, taip pat paramą dalyvauti mokslinėse konferencijose užsienyje, dėstyti užsienio mokslo ir studijų institucijose.

86 straipsnis pristato valstybės mokslo instituto veiklą. Valstybės mokslo institutas – mokslinių tyrimų įstaiga, kurios pagrindinė veikla yra Lietuvos ūkiui ir kultūrai svarbūs ilgalaikiai tarptautinio lygio fundamentiniai ir taikomieji moksliniai tyrimai, kuriems reikia specializuotų mokslininkų grupių. Valstybės mokslo institutas siekia kartu su aukštosiomis mokyklomis rengti mokslininkus, bei užtikrinti tarptautinio lygio mokslinę kompetenciją.

Apibendrinant galima teigti, kad Lietuvos mokslo ir studijų reforma buvo įgyvendinta atsižvelgiant į daugelyje Europos Sąjungos šalių vykstančius pokyčius švietimo srityje, sąlygotus Bolonijos proceso. Siekiant įgyvendinti tarptautinių susitarimų išskeltus uždavinius, Lietuva 2009 m. priėmė mokslo ir studijų įstatymą, pagal kurį buvo vykdoma sisteminė mokslo ir studijų sektoriaus pertvarka. Mokslo ir studijų įstatyme mokslo tarptautiškumo plėtotės aspektas skiriamas akcentuojant mokslininkų dalyvavimą tarptautinėse mokslinių tyrimų programose ir projektuose, tarptautinių tyrimų bei tyrimų, didinančių Lietuvos mokslo tarptautinį konkurencingumą finansavimo klausimą bei įvardijant mokslo ir studijų politiką formuojančias ir įgyvendinančias institucijas, kurių atliekamos funkcijos prisideda prie mokslo tarptautiškumo plėtotės proceso.

1.2.2. Aukštojo mokslo tarptautiškumo sampratos kaita

Mokslo tarptautiškumas yra įvairiapusiškai naudingas dėl didesnės mokslo finansavimo galimybės, platesnės ir greitesnės galimybės įgyti trūkstamų kompetencijų, galimybės integruotis į pasaulinę mokslo bendruomenę, dalyvaujant reikšminguose (plataus masto) moksliniuose tyrimuose, galimybės objektyviai įsivertinti Lietuvos mokslo institucijų

potencialą, galimybės didinti Lietuvos mokslo ir mokslo institucijos žinomumą bei galimybės mokslininkų grupėms specializuotis aktualiose mokslinių tyrimų šakose (Pauža, 2014). Siekiant kurti naujas žinias, būtinas mokslininkų bei mokslo institucijų bendradarbiavimas, tinkamas keitimasis sukurtais mokslo žiniomis. Mokslo suvokiamas kaip socialinė sistema (komunikacijos sistema), kurios pagrindas – bendradarbiavimas ir mokslininkų grupės darbas (Matkevičienė, 2009). Taigi, sėkmingas tarptautinis mokslinis bendradarbiavimas reikalauja efektyvios komunikacijos. Pasak Hardto ir Negri (2001), informacija ir žinios kuriamos žmogaus kūrybingumu ir patirtimi, žinios visuomet kuriamos bendradarbiaujant, komunikuojant, tam naudojant tiek tradicinius, tiek netradicinius socialinius tinklus, bendradarbiavimo kontekste išlaisvinamas intelektualinis potencialas, kuriami kūriniai (informacija), kuriems teiktinas viešojo gėrio statusas. Mokslo informacija yra įvairių tipų: mokslo populiarinimo straipsniai, mokslinių tyrimų, projektų ataskaitos, moksliniai straipsniai, mokslinių konferencijų pranešimai, mokslinės knygos (monografijos, studijos), išradimai, išradimų patentai ir kt. (Stonkienė ir kt. 2009). Taigi, mokslinės institucijos gali veiksmingai dirbti tik turėdamos sąsają su tarptautiniais tinklais, tačiau reikia nepamiršti, kad visuotinis bendradarbiavimas, šiais laikais būtinas mokslinių tyrimų pažangai, vyksta ne tik tarp šalių institutų, bet ir tarp asmeninius ryšius užmezgusių asmenų (Mang, 2009). Bendravimas ir bendradarbiavimas vysto ir reikalauja asmeninių, socialinių, komunikacinių, darbinių ir veiklos gebėjimų bei kritinio mąstymo. Kai vienas dėstytojas bendradarbiauja su kitu ir kai jie dirba, sąveikaudami tarpusavyje, partnerystėje, plečiamas akiratis, mokomasi ir tobulėjama (Gudaitytė, Vilkienė, 2003). Pagal Kievišą (2008) įvairių šalių mokslininkų bendradarbiavimas, kylančių problemų bendras vertinimas didina kūrybinį potencialą bei padeda atskleisti problemų įveikimo galimybes. Tačiau tiek Lietuvoje, tiek užsienyje menkai tiriama mokslininkų tinklų raiškos problematika, kuri sietina su keliais tyrimo aspektais: visų pirma mokslininkų tinklų analizė leidžia nustatyti esminius, kritinius mokslinių idėjų atitinkamose srityse sancaupos taškus (mokslo leidinius, mokslines konferencijas, mokslininkų organizacijas, pan.) kita vertus, mokslininkų tinklų analizė leidžia nustatyti mokslo raidą, atitinkamos mokslo srities raidos tendencijas (Matkevičienė, 2009).

Tarptautinis mokslinis bendradarbiavimas tapo svarbiausia politinės globalizacijos sudedamąja dalimi (Mang, 2009). Skiriami šie tarptautinio mokslinio bendradarbiavimo būdai:

- Teminių studijų ir tyrimų centrai;

- Tarptautiniai tiriamieji projektai;
- Tarptautinės konferencijos ir seminarai;
- Tarptautinės publikacijos, straipsniai;
- Tarptautinės mokslinių tyrimų sutartys;
- Mokslininkų, doktorantų mainų programos (Bulajeva, 2005, Juknytė-Petreikienė, 2006).

Internacionalizacijos procesui vis labiau paliečiant aukštąjį mokslą, tarptautinis mokslinis bendradarbiavimas tampa įprastu, dėl to mokslininkams prireikia specialių gebėjimų efektyviai bendrauti su užsieniečiais. Kompetencijų ugdymo prioritetas internacionalizavimo politikoje rodo, kad žinių, gebėjimų įgijimas, keitimasis žiniomis ir patirtimi yra svarbi tobulėjimo sąlyga, kurios reikšmė ypač padidėjo aukštajam mokslui vis labiau orientuojantis į internacionalizuojančios rinkos poreikius, kur svarbiomis tampa tarptautinio ir tarpkultūrinio bendravimo ir bendradarbiavimo kompetencijos (Bulajeva, 2013). Tarpkultūrinė kompetencija užtikrina sėkmingą specialistų tarptautinių tyrimų veiklą, įgalina mokslininkus dirbti tarpkultūrinėje aplinkoje atliekant tarptautinius tyrimus ir vykdant projektus (Mažeikienė ir kt., 2008). Dėl globalizacijos įtakos didėja ir tarpkultūrinės komunikacijos svarba. Tarpkultūrinė komunikacija (*angl. intercultural communication*) yra susijusi su asmens žiniomis, įgūdžiais, įsitikinimais, vertybėmis bei požiūriu (Cesevičiūtė, Minkutė-Henrickson, 2002), o tarpkultūrinė komunikacinė kompetencija yra susijusi su gebėjimu susitvarkyti praktinėse situacijose, kurių dalyviai kilę iš skirtingų kultūrų, tai reikalauja žinių, supratimo ir įgūdžių (Lundaberg, 1991 cituojama pagal Ericsson, 2000). Kalbant apie komunikaciją tarpkultūriniame kontekste, gebėjimas kalbėti daugiau nei viena kalba yra būtinas (Cesevičiūtė, Minkutė-Henrickson, 2002), tačiau kitų kalbų žinojimas ar žinios apie kitas kultūras nepadaro asmens tarpkultūriškai kompetentingu. Kadangi kultūra nuolat kinta, tarpkultūrinės kompetencijos ugdymas traktuojamas kaip nuolatinis procesas. (Paurienė, 2011, Gerulaitienė, Mažeikienė, 2012). Viena iš efektyviausių tarpkultūrinio ugdymo strategijų – tai patirtinis mokymasis kitame kultūriniame kontekste. Akivaizdu, kad toks mokymasis labiausiai atitinka realių tarpkultūrinių susidūrimų situacijas ir problemas, todėl tokiomis sąlygomis galima tikėtis pasiekti gebėjimų tobulinimo, žinių pritaikymo ir emocijų raiškos realiame kontekste (Gerulaitienė, Mažeikienė, 2012).

Vykdant mokslinius tyrimus būtinas tarptautinis bendradarbiavimas. Dalyvavimas tarptautiniame žinių ir technologijų kūrimo procese yra labai pozityvus visai šaliai ir turi

keleriopą prasmę: palaiko mokslinių tyrimų ir darbuotojų kompetenciją, taip pat dalyvavimas tarptautiniuose tyrimuose kelia šalies prestižą ir yra finansinės paramos mokslui šaltinis (Kriščiūnas, Lukoševičius, 2002). Be to, tarptautinio mokslinio bendradarbiavimo tyrimų srityje strategijos leidžia vienyti šalių pastangas sprendžiant globalias problemas, padeda tobulinti tyrimų metodologiją, skatina naujų mokslinių žinių plėtrą, lyginamuosius įvairių sričių tyrimus. Tikima, kad šios strategijos padės sukurti bendrą mokslinių tyrimų erdvę Europoje, padės tvirtą pagrindą plėtoti žinių visuomenę Europoje (Bulajeva, 2005). Šiandien tarptautinės mokslininkų komandos, susietos tinklais visame pasaulyje, keičiasi informacija apie naujų mokslinių tyrimų rezultatus. Internetas, kaip pasaulinis žinių tinklas, neabejotinai turi daug reikšmės platinant žinias (Mang, 2009). Taipogi, tarptautinis / tarpuniversitetinis bendradarbiavimas padeda gerinti atliekamų tyrimų kokybę, išvalgų gilumą (Teresevičienė, 2012). Atliekant tarpdisciplinius, daugiadisciplinius ir transdisciplinius mokslinius tyrimus, su mokslo disciplinomis susijęs dialogas ir bendradarbiavimas yra pagrindinės šiuolaikinio mokslo sudedamosios dalys. Įvairiose institucijose dirbančios tyrėjų grupės telkiasi į tinklus nacionaliniu lygiu ir į Europos mokslinių tyrimų erdvę pasauliniu lygiu (Mang, 2009).

Mokslo rezultatų sklaidai tarptautinėje erdvėje svarbios tarptautinės mokslinės konferencijos. Dalyvaujant tarptautinėse konferencijose atsiranda galimybė akademinėje aplinkoje dalytis mokslinėmis išvalgomis, vystosi tarptautinis bendradarbiavimas, kuris remiasi tiek asmeniniais, tiek organizacijų lygmens ryšiais. Kita vertus, tokia komunikacija yra mokslininkų socializacijos būdas, nes padidėja jų reputacija, įtvirtinamas statusas ir suteikiama galimybė būti žinomam ne tik savo šalyje, bet ir kitose valstybėse (Bliūdžiuvienė, 2012). Taigi, tarptautines konferencijas galima laikyti svarbia mokslo komunikacijos priemone bei vertinga profesinės ir mokslinės patirties dalimi.

Pagal Atkočiūniene (2009), mokslinės komunikacijos plėtroje svarbų vaidmenį dėl greitos mokslo žinių sklaidos ir publikacijų prestižiniuose mokslo žurnaluose mokslininkų pripažinimo atlieka mokslo žurnalai, todėl publikacija mokslo žurnale išskiriama kaip esminis mokslo komunikacijos elementas. Skleisdami mokslinės veiklos rezultatus mokslininkai atlieka ne tik mokslinių tyrimų, jų kokybės patikrą, pripažinimą, bet ir įtvirtina / patvirtina mokslininko statusą. Lietuvos ir užsienio šalių autorių straipsnių publikavimas padeda skleisti mokslo žinias ne tik savo šalyje, bet ir už jos ribų (Bliūdžiuvienė, 2012). Pagal Lietuvos mokslo būklės apžvalgą (2014) bendradarbiavimas moksle dažniausiai realizuojamas kaip bendrai kelių autorių parengta publikacija, t. y. kaip bendraautorystė. Šis rodiklis nėra tobulas,

kadangi ne visuomet mokslininkai bendradarbiaudami parengia bendrą publikaciją ir ne visuomet bendrai parengta publikacija yra bendrų pastangų išraiška. Visgi šis rodiklis yra vienas dažniausiai naudojamų, nes: a) remiasi objektyviais bibliometriniais duomenimis; b) tinka skirtingoms mokslo kryptims; c) parodo bendro darbo rezultatą. Jei publikacija parengta kartu su kolegomis iš užsienio, tai citavimo galimybės išauga 5,5 karto, jei parengta bendradarbiaujant su kitomis LT institucijomis, citavimo galimybės išauga 3 kartus.

Akivaizdu, kad mokslininkui kalbinė kompetencija tampa esmine priemone rengiant mokslo publikacijas bei atliekant kitas mokslo tarptautiškumo veiklas. Užsienio kalbos kompetencija yra būtina ir svarbi ne tik kaip užsienio kalbos mokėjimas, bet ir kaip mokslinės terminijos išmanymas ir jos kompetentingas taikymas moksliniuose darbuose (Teresevičienė, 2012). Tačiau, kalbinės kompetencijos plėtotė nėra pripažįstama kaip visiškai teigiamas reiškinys. Anot Želvio (2006) internacionalizacija kelia nelengvai įveikiamus iššūkius mokslo srityje. Mokslas internacionalus pačia savo prigimtimi, jis negali būti varžomas teritorinių, politinių ar kalbinių kliūčių. Tačiau didėjanti mokslo internacionalizacija negali nekelti ir problemų, ypač nedidelėms šalims. Siekdami tarptautinio pripažinimo, mažesnių valstybių mokslininkai privalo skelbti mokslo publikacijas tarptautinei bendruomenei prieinamomis kalbomis. Vyraujanti tarptautinė mokslo kalba yra anglų kalba, tad nedidelių šalių atstovai vis dažniau renkasi anglų kalbą kaip pagrindinę tarptautinio komunikavimo priemonę. Tai kelia dvejopus iššūkius.

- Pirma, net ir gerai mokantis anglų kalbą mokslininkas negali jos valdyti taip tobulai, kaip mokslininkas, kuriam ši kalba yra gimtoji. Tai ypač svarbu socialinių ir humanitarinių mokslų srityse, kur mokslinė produkcija dažniausiai perteikiama vien kalbinės išraiškos priemonėmis. Taigi šiuo atveju angliškai kalbančių kraštų mokslininkų pranašumas yra tarsi iš anksto užprogramuotas.

- Antra, mokslininkams vis labiau pereinant prie publikacijų užsienio kalbomis, išskyla nacionalinės mokslo kalbos nunykimo grėsmė (Želvys, 2006).

Anot Želvio (2006), ši natūralų procesą dar labiau sustiprina kryptingai vykdoma mokslo politika, konkrečiai pastaruju metu aukštojo mokslo valdymo institucijų taikomi mokslinės produkcijos vertinimo kriterijai. Pagal šiuos kriterijus aukščiausiai vertinamos būtent tarptautinės mokslo publikacijos leidiniuose, įtrauktuose į Tarptautinio mokslo instituto

sarašą bei tarptautines duomenų bases. Akivaizdu, kad dauguma šių leidinių yra leidžiama anglų kalba (Želvys, 2006).

Greta formaliosios – tradicinės dokumentinės – mokslo komunikacijos yra neformalioji mokslo komunikacija, kuri užtikrina personalių, kartais ir profesinių, tam tikros mokslų srities mokslininkų tinklų egzistavimą, kuri pasireiškia priklausymu neformaliems mokslininkų tinklams, įsitraukimu į neformalias mokslininkų draugijas ar dalyvavimu mokslinėse konferencijose, rengiamose tokių tinklų, kurių rezultatai (moksliniai tekstai) nėra dokumentuojami (Matkevičienė, 2009).

Apibendrinant galima teigti, kad mokslo tarptautiškumo plėtotė yra įvairiapusiškai naudinga didinant kūrybinį potencialą, dalinantis mokslinėmis žiniomis ir išvalgomis, plečiant akiratį bei sprendžiant globalines problemas. Mokslo tarptautiškumas yra neatsiejama aukštojo mokslo institucijų dalis, todėl siekiant tarptautinio mokslo pripažinimo, aukštojo mokslo institucijos plečia tarptautinių mokslo veiklų sritis – dalyvauja tarptautinių mokslo projektų veikloje, sudaro sąlygas tarptautiniam moksliniam bendradarbiavimui mokslinių tyrimų ir publikacijų rengimo srityje, organizuoja tarptautines konferencijas, skatina mokslininkų mobilumą, daugiau dėmesio skiria užsienio kalbų kompetencijų ir tarpkultūrinių kompetencijų ugdymui.

1.2.3. Lietuvos aukštojo mokslo tarptautiškumo skatinimas ir plėtra

Kiekvienais metais Lietuvos aukštasis mokslas tampa vis labiau tarptautiškas. Lietuvos mokslininkai vyksta į užsienį, taip pat kolegos iš užsienio atvyksta pasisemti žinių ir naujos patirties Lietuvoje, vyksta tarptautinės konferencijos, organizuojami bendri moksliniai projektai - visa tai liudija spartų internacionalizacijos proceso vyksmą Lietuvos aukštosiose mokyklose (Tinfavičienė, 2007, Žuolytė, 2013). Lietuvos aukštojo mokslo realijoms iš esmės yra būdingos pasaulinės aukštojo mokslo raidos tendencijos bei su tuo susijusios problemos, sąlygojamos aukštojo mokslo internacionalizacijos reiškiniu (Tinfavičienė, 2007). Viliūnas (2013) dabartinę Lietuvos aukštojo mokslo situaciją apibūdina kaip panašią į kitų nedidelių šalių, nutolusių nuo pasaulinių švietimo centrų: dauguma Lietuvos aukštojo mokslo institucijų mokslininkų dalyvauja akademinuose mainuose, keliauja į tarptautinius mokslinių tyrimų centrus, dalyvauja tarptautinėse konferencijose, rengia straipsnius tarptautiniams moksliniams žurnalams bei dirba tarptautiniuose ir regioniniuose mokslo projektuose. Viliūnas (2013)

nurodo, kad Lietuvos mokslininkų publikacijų skaičius tarptautinėse mokslinių duomenų bazėse bei citavimo dažnis išlieka tarp mažiausių Europoje, tačiau per pastarąjį dešimtmetį šie skaičiai iš esmės padidėjo ir skirtumas tarp Europos vidurkio mažėja. Panaši situacija ir su tarptautiniais moksliniais projektais. Pastaraisiais metais Lietuvos mokslininkų dalyvavimas Europos Sąjungos mokslinių tyrimų programoje (*angl. European Union Framework Programme for Research*) yra vienas didžiausių, o finansavimo suma skirta dalyviui viena mažiausių Europos sąjungoje. Taip yra todėl, kad Lietuvoje yra nekonkurencinga mokslo finansavimo sistema, mokslinė infrastruktūra nėra orientuota į nuolatinį žinių atnaujinimą.

Analizuojant Lietuvos mokslo tarptautiškumo situaciją skiriamos šios pagrindinės problemos:

- Doktorantų ir tyrėjų iš užsienio trūkumas.
- Darbo komandoje kultūros nebuvimas.
- Gebėjimo sklandžiai bendrauti užsienio kalbomis trūkumas.
- Per menka paskatų sistema publikuoti aukščiausio lygio tarptautiniuose moksliniuose žurnaluose (Lietuvos mokslo būklės apžvalga, 2015).

Mokslinių straipsnių publikavimas tarptautiniuose mokslo žurnaluose leidžia mokslininkams skleisti mokslo žinias, ne tik savo šalyje, bet ir už jos ribų, tačiau tarptautiniai ekspertai pabrėžė, kad esamas mokslinės veiklos vertinimas skatina nacionalinių žurnalų steigimą ir gyvavimą bei atitraukia mokslininkus nuo tikslo skelbti publikacijas tarptautiniuose leidiniuose (Lietuvos mokslo būklės apžvalga, 2015). Lietuvos mokslo sistema yra uždara tiek pagal mokslo darbų sklaidą, tiek pagal žmogiškojo potencialo judėjimą iš Lietuvos ir į ją. Vienas svarbesnių ekspertų pastebėjimų yra bendradarbiavimo kultūros nebuvimas. Dažnai Lietuvos tyrėjai ne tik nebendradarbiauja su užsienio kolegomis ar su verslo atstovais, bet ir neišnaudoja tarpusavio bendradarbiavimo galimybių (Lietuvos mokslo būklės apžvalga, 2015), kurios įgalintų mokslininkus plėsti akiratį, tobulėti, didinti kūrybinį potencialą bei atskleisti problemų įveikimo galimybes. Aktyvų Lietuvos mokslininkų dalyvavimą tarptautinėje mokslinėje veikloje riboja – didelis pedagoginio darbo krūvis. Remiantis tarptautiniu MORE2 tyrimu, Lietuvoje tyrėjų pedagoginės veiklos krūvis yra vienas didžiausių ES (Lietuvos mokslo būklės apžvalga, 2015). Taigi, mažiau laiko lieka tarptautinei mokslinei veiklai.

Pagal Lietuvos mokslo būklės apžvalgą (2014), tarptautinis mokslo bendradarbiavimas auga 2012 m. Lietuvoje vienam mln. gyventojų teko 304 tarptautinės bendros publikacijos (ES vidurkis – 343). Nuo 2005 m. tokių publikacijų skaičius Lietuvoje išaugo 8,9 proc. (vidutiniškai ES – 6 proc.). Dažniausiai moksliniai straipsniai rengiami su JAV tyrėjais. Didžiausia tarptautinių publikacijų dalis tenka fiziniams ir biomedicinos mokslams. Biomedicinos mokslų srityje daugiausiai mokslinių straipsnių rengė tyrėjų grupės, o humanitariniams mokslams būdingi vieno autoriaus moksliniai straipsniai (Lietuvos mokslo būklės apžvalga, 2015). Pagal bendrą straipsnių su užsienio šalimis skaičių iš kitų išsiskiria VU ir LSMU. LSMU tyrėjai, rengdami tarptautines publikacijas, bendradarbiavo su 63 šalių, o VU su 59 šalių kolegomis (Lietuvos mokslo būklės apžvalga, 2014). „InCites“ duomenimis, 2014 m. Lietuva lenkė tik porą šalių pagal dalį publikacijų su kitų šalių bendraautoriais. Kita vertus, remiantis 2015 Inovacijų švieslentės statistika, tarptautinių publikacijų rodiklis Lietuvoje auga. Pagal dažnai cituojamų publikacijų dalį Lietuva lenkia 6 šalis (Lietuvos mokslo būklės apžvalga, 2015).

Dar viena svarbi mokslo tarptautiškumo sritis – tarptautinis mobilumas. Daugiausiai atvykstančių į Lietuvos mokslo ir studijų institucijas ilgesniems nei 15 dienų vizitams yra socialinių mokslų užsienio tyrėjų. Į užsienį ilgesniems nei 15 dienų vizitams dažniausiai vyko fizinių ir humanitarinių mokslų atstovai. Daugiausiai tyrėjų ilgesniems nei 15 dienų vizitams į Lietuvą atvyko iš JAV. Lietuvos tyrėjai dažniausiai rinkosi Vokietiją, JAV, Lenkiją, Prancūziją, Švediją (Lietuvos mokslo būklės apžvalga, 2015).

Lietuvos aukštojo mokslo tarptautiškumo skatinimas ir plėtra vykdoma finansuojant ir įgyvendinant įvairius projektus. Vykdydama Mokslo ir studijų įstatymą Lietuvos mokslo taryba (toliau – LMT) 2009 metais pradėjo vykdyti mokslinių tyrimų ir eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros (toliau – MTEP) programinį konkursinį finansavimą. Taryba nuolat skelbia konkursus visų mokslo sričių mokslinių tyrimų ir kitos mokslinės veiklos projektams atrinkti, vykdo administracinę paraiškų patikrą, organizuoja ekspertinį vertinimą, skelbia rezultatus ir administruoja konkursus laimėjusius projektus. Orientuojamasi į priešakinių aukšto lygio mokslinių tyrimų projektų finansavimą (LMT mokslo konkursinis finansavimas).

Kasmet vidutiniškai LMT paskelbia apie 15 kvietimų teikti paraiškas moksliniams tyrimams finansuoti ir apie 20 kvietimų paramai kitoms mokslinėms veikloms gauti. Moksliniai tyrimai ir kita mokslinė veikla finansuojama šiomis lėšomis:

- valstybės biudžeto;
- Europos Sąjungos struktūrinės paramos;
- Šveicarijos Konfederacijos bendradarbiavimo programos paramos.

Įgyvendinami įvairaus pobūdžio tarptautiniai projektai. 2009 – 2014 m. pagal Nacionalinę lituanistikos plėtros programą buvo įgyvendinta 10 tarptautinių projektų, bendradarbiaujant su Lenkija, Estija, Latvija, Vokietija, Rusija, Austrija bei D. Britanija. 2011 – 2014 m. įgyvendinti 5 mokslininkų grupių projektai bendradarbiaujant su Baltarusija, Lenkija, D. Britanija ir Švedija. Vystomas tarptautinis bendradarbiavimas su JAV mokslininkais – 2012 – 2014 m. įgyvendinta iš viso 14 projektų (Pauža, 2014). Bendradarbiavimas MTEP srityje pagal tarptautinius susitarimus ir programas plėtojamas bendradarbiaujant su Baltarusija, Belgija, Estija, Latvija, JAV, Kazachstanu, Kinija, Prancūzija, Slovakija, Ukraina, Šveicarija, Vokietija ir Filipiniais. Tarptautinis bendradarbiavimas vyksta mokslo ir technologijų, mokslinių tyrimų ir inovacijų diegimo bei eksperimentinės plėtros srityse (Švietimo ir mokslo ministerijos duomenys).

Šiuo metu daug dėmesio skiriama mokslo tarptautiškumo doktorantūros studijose didinimui. Tarptautiškumą doktorantūros studijose svarbu didinti, siekiant gerinti mokslo kokybę, paruošti doktorantus sėkmingai integruotis į tarptautinę mokslo bendruomenę bei užtikrinti doktorantų gebėjimų atitikimą visuomenės ir ūkio poreikiams globalaus pasaulio sąlygomis (Petrauskienė, 2014). Doktorantūros studijų tarptautiškumas išsamiai analizuojamas Lietuvos mokslo būklės apžvalgoje (2014). Judumas, kai tyrėjai, kurie dar yra pradiniam karjeros etape, t. y. siekia doktorantūros laipsnio, gali būti kelių tipų: judumas siekiant įgyti daktaro laipsnį kitoje šalyje arba trumpalaikis tarptautinis judumas, studijuojant trečiojoje studijų pakopoje. Lietuvos doktorantai apibūdinami kaip judūs - Lietuvoje doktorantūros studijų metu apie 24 proc. jaunųjų tyrėjų išvyksta trumpalaikėm stažuotėm į užsienį, kai ES vidurkis siekia 18 proc. Lietuvos doktorantai pagal judumo intensyvumą nusileidžia tik Italijai, Danijai, Ispanijai, Estijai, Slovakijai ir Rumunijai. Tačiau, Lietuva nėra patraukli doktorantams 20 proc. Lietuvos pilietybę turinčių doktorantų studijuoja užsienyje ir tik 2 proc. Lietuvos doktorantų yra užsieniečiai. Vis dėlto, nors užsienio tyrėjai atvyksta

rečiau, tačiau pagal darbo sutartis jie Lietuvoje užsibūna ilgiau nei į užsienį išvykę Lietuvos kolegos. Protų cirkuliacijos procese Lietuva yra labiau tyrėjų donorė nei gavėja. Tai yra vienas iš ženklų, liudijančių, kad mokslinių tyrimų sistema nėra pakankamai patraukli tarptautiniu mastu (Lietuvos mokslo būklės apžvalga, 2014). 2009 – 2013 m. 87 proc. visų rašytų disertacijų buvo rengiamos lietuviškai. Tai apsunkina mokslo darbų sklaidą tarptautinėje erdvėje. Daugiausiai disertacijų anglų kalba apgina fizinių mokslų srities atstovai. (Lietuvos mokslo būklės apžvalga, 2015). Valstybė, skatina doktorantų judumą suteikdama paramą doktorantų akademinėms išvykoms, studentų mokslinė veikla skatinama remiant doktorantų stažuotes į užsienio mokslo centrus (Petrauskienė, 2014). Šiuo metu veikia šešios jungtinio mokslo laipsnio doktorantūros programos, bendradarbiaujant su Lenkijos, Estijos, Latvijos, Danijos, Norvegijos, Ispanijos ir Portugalijos aukštojo mokslo institucijomis (Pauža, 2014). Doktorantūros nuostatuose yra numatyti keli reikalavimai įtvirtinantys kiek doktorantai turi būti pasižymėję tarptautinėje veikloje:

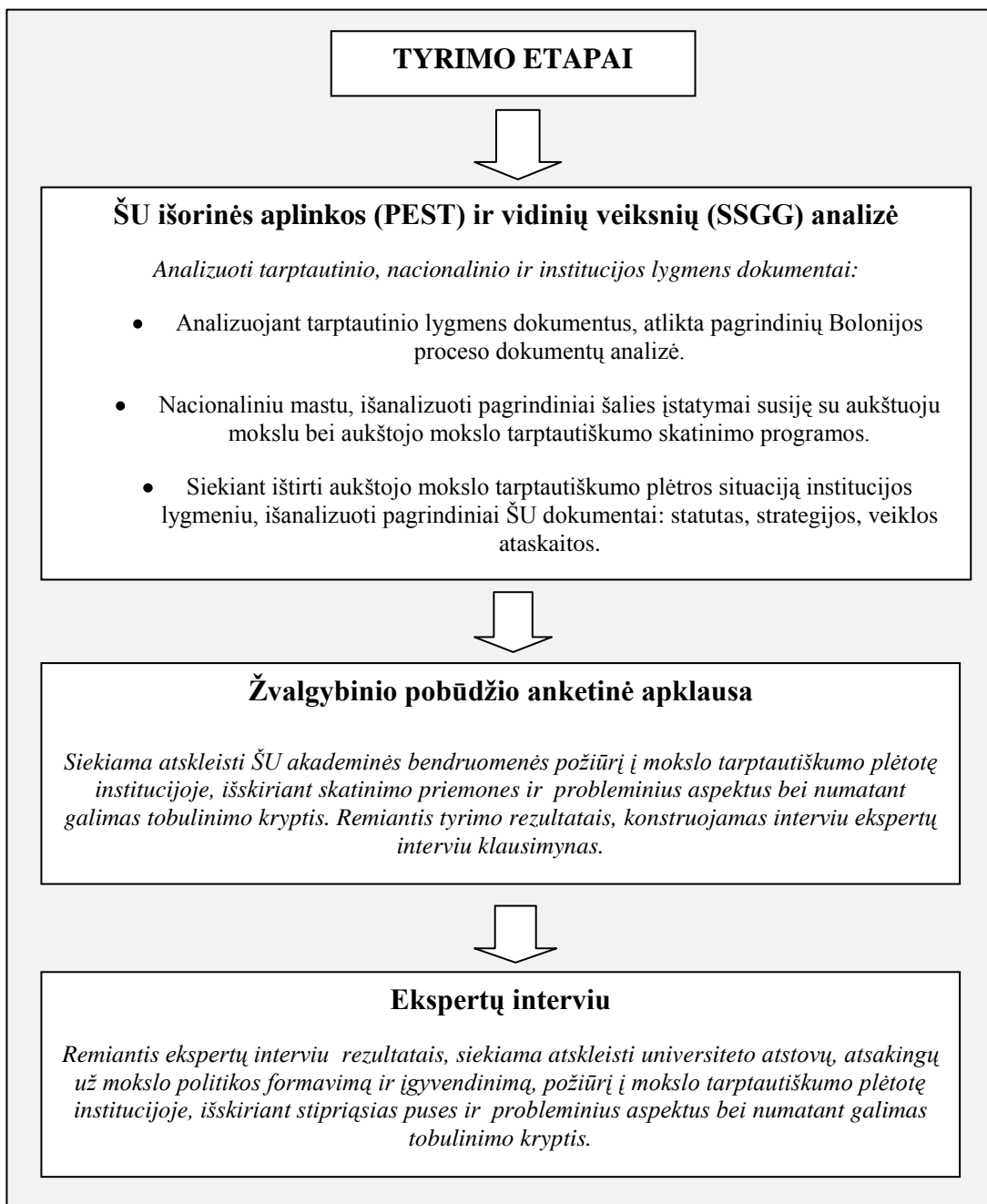
- Doktorantas gali teikti ginti disertaciją, kai pristato tyrimų rezultatus *tarptautiniuose moksliniuose* renginiuose;
- Disertacijos gynime ne mažiau kaip vienas *gynimo tarybos narys* turi būti *iš užsienio* mokslo ir studijų institucijos. (Ginant lituanistinio pobūdžio disertaciją, mokslininkai iš užsienio mokslo ir studijų institucijų į gynimo tarybą įtraukiami pagal poreikį.) (Petrauskienė, 2014).

Apibendrinant galima teigti, kad Lietuvos aukštojo mokslo tarptautiškumo skatinimo ir plėtos situacija panaši į kitų nedidelių šalių, nutolusių nuo pasaulinių švietimo centrų. Lietuvos mokslo sistema vertinama kaip nepakankamai atvira mokslo darbų sklaidai ir mokslininkų mobilumui. Nors tarptautinių publikacijų rodiklis Lietuvoje auga, tačiau tarptautinių ekspertų teigimu, mokslininkai nelinkę bendradarbiauti su kitų šalių bendraautoriais rengiant publikacijas. Vykdam mokslų tarptautiškumo skatinimą ir plėtrą, kasmet įgyvendinami įvairaus pobūdžio tarptautiniai projektai, atliekami moksliniai tyrimai ir kita mokslinė veikla. Šiuo metu, siekiant paruošti doktorantus sėkmingai integruotis į tarptautinę mokslo bendruomenę, itin daug dėmesio skiriama mokslo tarptautiškumo plėtotei doktorantūros studijose.

2. MOKSLO TARPTAUTIŠKUMO PLĖTOTĖS AUKŠTOJO MOKSLO INSTITUCIJOJE TYRIMO METODIKOS PAGRINDIMAS

2.1. Empirinio tyrimo strategija

Atlikus mokslinių šaltinių analizę, tyrimas vykdomas trimis etapais:

2.1 pav. Empirinio tyrimo strategija

1. **Atlikta universiteto išorinės aplinkos (PEST) ir vidinių veiksmų (SSGG) analizė.** Šiame etape analizuoti tarptautinio, nacionalinio ir vietos lygmens dokumentai. Analizuojant tarptautinio lygmens dokumentus, atlikta pagrindinių Bolonijos proceso dokumentų analizė. Nacionaliniu mastu, išanalizuoti pagrindiniai šalies įstatymai susiję su aukštuoju mokslu bei aukštojo mokslo tarptautiškumo skatinimo programos. Siekiant iširti aukštojo mokslo tarptautiškumo plėtos situaciją institucijos lygmeniu, išanalizuoti pagrindiniai ŠU dokumentai: statutas, strategijos, veiklos ataskaitos.

2. Atlikus problemos analizę teoriniu aspektu bei įvertinus dokumentų turinio analizės metu gautus duomenis (atlikta institucijos aplinkos (PEST) ir vidinių veiksmų analizė (SSGG), siekiant pasirengti pagrindiniam magistro darbo tyrimui – ekspertų tyrimui, parengta žvalgybinio pobūdžio **anketinė apklausa**. Šiame etape atliekamas žvalgybinio pobūdžio tyrimas, kuriuo siekiama atskleisti ŠU akademinės bendruomenės požiūrį į mokslo tarptautiškumo plėtotę institucijoje, išskiriant skatinimo priemones ir probleminius aspektus bei numatant galimas tobulinimo kryptis. Remiantis tyrimo rezultatais, konstruojamas interviu ekspertų interviu klausimynas.

3. **Ekspertų interviu.** Šiame etape, remiantis anketinės apklausos rezultatais, sukonstruotas ekspertų interviu klausimynas. Ekspertų interviu, taikant giluminio interviu principus, siekiama atskleisti ŠU atstovų, atsakingų už mokslo politikos formavimą ir įgyvendinimą, požiūrį į mokslo tarptautiškumo plėtotę institucijoje, išskiriant stipriąsias puses ir probleminius aspektus bei numatant galimas tobulinimo kryptis.

2.2. Kiekybinio tyrimo dizainas

Siekiant tinkamai pasirengti kokybiniam tyrimui, pirmiausia buvo taikomas **kiekybinis tyrimo metodas – žvalgomojo pobūdžio anketinė apklausa**. Kiekybiniu tyrimu siekta išskirti respondentų aktyvumą tarptautinėje mokslinėje veikloje skatinančius veiksmus ir identifikuoti pagrindines problemas, su kuriomis susiduriama mokslo tarptautiškumo kontekste, nustatyti veiksmus ribojančius mokslininkų dalyvavimą tarptautinėje mokslinėje veikloje finansinio rėmimo kontekste ir išskirti mokslo tarptautiškumo plėtotės tobulinimo galimybes doktorantūros studijose.

Kiekybinio tyrimo metodo pagrindimas. Šiame darbe pasirinktas žvalgomasis kiekybinis tyrimo metodas – anketinė apklausa. Anot Tidikio (2003), anketa yra klausimų lapas, kurį pagal nurodytas taisykles užpildo klausiamasis, ir taip surenkamos tam tikros žinios. Tyrimo pobūdis – žvalgomasis, šis tyrimas nepretenduoja į mokslinį tyrimą. Dėl to apibendrinančių išvadų, tyrimo metu surinktų duomenų pagrindu, nepateikta. Nors šio žvalgomojo tyrimo rezultatų negalima apibendrinti visai ŠU akademinėi bendruomenei, tačiau tyrimo rezultatai leido geriau suvokti probleminius aspektus rengiant interviu klausimyną, skirtą ekspertams. Kardelio (2005) teigimu, anketa turi būti aiški, nedviprasmiška, patikima ir skatinti respondento norą bendradarbiauti. Siekiant, kuo išsamesnių atsakymų, anketą sudaro 21 klausimas, iš kurių 10 yra pusiau uždaro tipo ir 3 atviri klausimai, paliekant galimybę respondentams įrašyti savo atsakymo variantą.

Respondentai. Respondentai – ŠU akademinė bendruomenė.

2.1 lentelė

Respondentų demografinis blokas

		Procentai
Lytis	Moteris	78
	Vyras	22
Amžius	Iki 35 m.	14
	35 – 50 m.	46
	50 – 60 m.	22
	60 ir daugiau	18
Pareigos	Asistentas	2
	Lektorius	50
	Docentas	32
	Profesorius	16
Stažas	5-10 m.	22
	10 ir daugiau	78
Mokslų sritis	Fiziniai mokslai	4
	Technologijos mokslai	8
	Biomedicina	4
	Socialiniai mokslai	58
	Humanitariniai mokslai	28

Šaltinis: sudaryta darbo autorės

Apklausoje dalyvavo 78 proc. moterų ir 22 proc. vyrų. Pusė apklaustųjų pareigos universitete – lektorius, 32 proc. docentų, 16 proc. profesorių ir 2 proc. asistentų. Didžioji dauguma respondentų (78 proc.) universitete dirba 10 ir daugiau metų. Apklausoje dalyvavo daugiausiai (58 proc.) socialinių mokslų srities dėstytojų, 26 proc. humanitarinių mokslų srities, 8 proc. technologijos srities mokslininkų, bei 4 proc. fizinių ir biomedicinos srities mokslininkų.

Kiekybinio tyrimo imties dydis. Žvalgomojo pobūdžio anketinio tyrimo metu apklausta 50 universiteto akademinės bendruomenės narių.

Kiekybinio tyrimo instrumento aptarimas. Kiekybinio tyrimo instrumentas – anketa universiteto akademinėi bendruomenėi (žr. 1 priedą). Anketa susideda iš 21 klausimo, kuriuos, remiantis loginiu ir prasminiu kriterijais, galima klasifikuoti į šias klausimų grupes:

2.2 lentelė

Kiekybinio tyrimo klausimai

Klausimų grupė	Tyrimo srities pavadinimas	Klausimai
1.	Duomenys apie respondentų lytį, amžių, pareigas, darbo stažą, mokslų sritį ir užsienio kalbų mokėjimą (1-6 klausimai).	<ul style="list-style-type: none"> • Lytis • Amžius • Pareigos universitete • Stažas universitete • Mokslų sritis • Kokias užsienio kalbas mokate?
2.	Dalyvavimas tarptautinėje mokslinėje veikloje (7-13 klausimai).	<ul style="list-style-type: none"> • Kuriose mokslo tarptautiškumo plėtotės srityse <u>per pastaruosius 5 metus</u> dalyvavote? • Kas Jus skatina dalyvauti tarptautinėje mokslinėje veikloje? • Kiek apytiksliai turite straipsnių, publikuotų užsienio mokslo žurnaluose <u>per pastaruosius 5 metus</u>? • Kiek iš jų yra publikuota <i>Thomson Reuters Web of Knowledge</i> duomenų bazėje? • Su kokiomis problemomis susiduriate, siekdami būti aktyvūs tarptautinių publikacijų ir tarptautinių mokslo tyrimų plėtos kontekste? • Koks Jūsų tarptautinis mobilumas <u>per pastaruosius 5 metus</u>? • Su kokiomis problemomis susiduriate tarptautinio mobilumo kontekste?
3.	Dalyvavimo tarptautinėje mokslinėje veikloje finansinis rėmimas (14-17 klausimai).	<ul style="list-style-type: none"> • Ar <u>per pastaruosius 5 metus</u> esate gavęs finansinę paramą, skirtą dalyvauti tarptautinėje mokslinėje veikloje? • Jei Taip, tai iš kokių šaltinių? • Jei Ne, tai kodėl? • Su kokiomis problemomis susiduriate mokslo finansinio rėmimo kontekste?

2.2 lentelės tęsinys 37 p.

2.2 lentelės tęsinys

Klausimų grupė	Tyrimo srities pavadinimas	Klausimai
4.	Mokslo tarptautiškumo plėtotė doktorantūros studijose (18-21 klausimai).	<ul style="list-style-type: none"> • Koks Jūsų vaidmuo doktorantūros studijų procese? • Ar yra tekę dalyvauti daktaro disertacijos rengimo, gynimo ar pan. procesuose užsienyje? • Kokią užsienio patirtį galėtumėte pasiūlyti universiteto doktorantūros proceso tobulinimui? • Kaip reikėtų stiprinti tarptautiškumą doktorantūroje?

Šaltinis: sudaryta darbo autorės

Kiekybinio tyrimo organizavimas ir eiga. Pasirengimas anketinei apklausai vyko planuojant ir įgyvendinant kiekybinio tyrimo etapus:

1. Išskirta anketinės apklausos tema: „ŠU akademinės bendruomenės požiūris į mokslo tarptautiškumo plėtotę institucijoje“.
2. Sudaryti uždaro ir pusiau uždaro tipo bei atviri klausimai.
3. Parengtas kiekybinio tyrimo instrumentas – anketa (žr. 1 priedą).
4. Pasirinktas tyrimo atlikimo būdas (apklausa atlikta išdalinant anketas ŠU fakultetų katedrose).

Anketinė apklausa vykdyta 2015 metų lapkričio 17 – gruodžio 3 dienomis.

Kiekybinio tyrimo duomenų analizė. Tyrimo duomenims apdoroti, sisteminti ir grafiškai vaizduoti, naudotos statistinių duomenų apdorojimo programa *SPSS ir Windows Microsoft Excel* programa, taikytas statistinės analizės metodas – aprašomoji statistika.

2.3. Kokybinio tyrimo dizainas

Siekiant ištirti mokslo tarptautiškumo plėtotę institucijoje, išskiriant stipriausias puses ir probleminius aspektus bei numatant galimas tobulinimo kryptis, buvo taikomas **kokybinis tyrimo metodas – pusiau struktūrizuotas ekspertų interviu**, apklausiant universiteto atstovus, atsakingus už mokslo politikos formavimą ir įgyvendinimą. Kokybinio tyrimu siekta ištirti mokslo tarptautiškumo plėtotės skatinimo priemones institucijoje, išskirti pagrindines problemas ribojančias mokslo tarptautiškumo plėtotę institucijoje ir galimus problemų sprendimo būdus bei išskirti mokslo tarptautiškumo plėtotės tobulinimo kryptis institucijoje.

Kokybinio tyrimo metodo pagrindimas. Siekiant atskleisti universiteto atstovų, atsakingų už mokslo politikos formavimą ir įgyvendinimą, požiūrį į mokslo tarptautiškumo plėtotę universitete, pasirinktas šis kokybinis tyrimas – *pusiau struktūrizuoto interviu metodas*. Kokybinis tyrimas interpretuojamas kaip jautri priemonė, skirta giluminiam prasminių kontekstų išsiaiškinimui. Kokybiniais metodais surinkti duomenys nepateikia tikslų skaičių, koreliacijų, bet leidžia nusakyti tendencijas, idėjas, požiūrius (Nausėdienė, 2005). Interviu metodas yra vienas iš efektyviausių kokybinio tyrimo metodų, garantuojantis didesnę patikimumą, negu anketinis metodas ar kiti apklausos būdai. Taip pat interviu yra geras priartėjimo prie žmonių suvokimo, reikšmių, situacijų apibrėžimo ir realybės aiškinimo būdas (Kardelis, 2002). Taikant pusiau struktūrizuoto interviu metodą, respondentams pateikiami nebūtinai griežtos struktūros klausimai ir nagrinėjami, lyginami atsakymai į juos. Pusiau struktūrizuotas interviu remiasi planu, kuriame numatyti konkretūs klausimai, jų pateikimo seka, tačiau numatyta, kad tyrimo eigoje tyrėjas gali papildomai užduoti plane nenumatytų klausimų. Papildomi klausimai užduodami tada, kai (Tidikis, 2003):

- Interviu metu pastebima, kad numatytieji klausimai neapima visų tyrimui svarbių temų.
- Siekiant surinkti daugiau ar gilesnės informacijos, kai tiriamasis nepilnai atsako į pateiktuosius klausimus.
- Kai pastebima, jog tiriamajam nepatogu atsakinėti į pateiktą klausimą (iš karto perklausama kitaip ar 1) nukreipiamas tiriamojo dėmesys į kitus, mažiau jautrius klausimus, 2) perklausama kita formuluote.

Ekspertų atranka. Ekspertais pasirinkti ŠU atstovai, atsakingi už mokslo politikos formavimą ir įgyvendinimą, turintys pakankamai kompetencijos atsakyti į tyrimo klausimus. Ekspertais pasirinkti šie ŠU atstovai – *Strateginio ir kokybės valdymo tarnybos direktorė, Mokslo ir meno tarnybos direktorė, Mokslo ir meno tarnybos direktorės pavaduotoja, Mokslo ir meno prorektorė* ir *ŠU mokslo instituto direktorė*:

- *Strateginio ir kokybės valdymo tarnybos direktorė* – ŠU edukologijos fakulteto ugdymų sistemos katedros docentė. Viena iš ekspertės veiklos sričių yra nacionalinio ir tarptautinio masto projektų, finansuojamų ES ir Lietuvos valstybės lėšomis, atliepančių universiteto strategijos įgyvendinimą mokslo ir tarptautinės veiklos srityse inicijavimas, taigi

ekspertė yra kompetentinga atsakyti į klausimus apie mokslo tarptautiškumo plėtotę institucijoje strateginio valdymo aspektu.

- ***Mokslo ir meno tarnybos direktorė*** – ŠU Informatikos, matematikos ir e. studijų instituto matematikos katedros docentė. Ekspertė atsakinga už informacijos apie universiteto mokslinę veiklą rinkimą ir sistemimą, talkina padaliniams rengiant mokslines konferencijas ir seminarus bei koordinuoja ryšius su kitomis šalies ir užsienio mokslo ir studijų institucijomis mokslo ir mokslinių tyrimų klausimais. Ekspertė yra Tarptautinių komandiruočių fondo valdybos narė.

- ***Mokslo ir meno tarnybos direktorės pavaduotoja*** – ŠU socialinės gerovės ir negalės studijų fakulteto specialiosios pedagogikos katedros docentė. Ekspertės darbo sritis – doktorantūros studijos, todėl docentė yra kompetentinga atsakyti į klausimus dėl mokslo tarptautiškumo plėtojimo galimybių doktorantūros studijose.

- ***Mokslo ir meno prorektorė*** – ŠU socialinių mokslų fakulteto viešojo administravimo katedros profesorė. Ekspertė aktyvi mokslo tarptautiškumo ir tarptautinio mobilumo srityse. Profesorė dalyvavo mainų programose ir stažuotėse Prancūzijoje, JAV, Čekijoje, Ispanijoje, Lenkijoje, Turkijoje, Portugalijoje, Švedijoje, Italijoje, Šveicarijoje, Jungtinėje Karalystėje, Danijoje, Suomijoje ir kt. Dirba nepriklausoma eksperte Europos Taryboje Vietos savivaldos chartijos klausimais. Taip pat ekspertė yra Tarptautinių komandiruočių fondo valdybos pirmininkė.

- ***ŠU mokslo instituto direktorė*** – ŠU technologijos ir gamtos mokslų fakulteto aplinkotyros ir fizikos katedros profesorė, atsakinga už ŠU mokslo instituto mokslinį tiriamąjį, ekspertinį, orientuotą į inovacijas, darbą plėtojant aukštos kokybės pridėtinę vertę kuriantį mokslą prioritetinėse regiono ir šalies darnaus vystymosi srityse bei pripažįstamą tarptautinėje erdvėje. Taip pat profesorė aktyviai dalyvauja tarptautinių mokslo organizacijų veikloje.

Siekiant išsaugoti ekspertų anonimiškumą, informantų vardai, pavardės ir informantui priskirtas kodinis pavadinimas tyrimo medžiagoje neatskleidžiami.

Kokybinio tyrimo imties dydis. Pasirinkta kokybinio tyrimo imtis – 5 ekspertai. Tyrimo imtis nustatyta atsirenkant universiteto atstovus, turinčius pakankamai kompetencijos atsakyti į tyrimo klausimus ir sutikusius dalyvauti tyrime.

Kokybinio tyrimo instrumento aptarimas. Kokybinio tyrimo instrumentas – pusiau struktūrizuoto interviu klausimynas ekspertams (2 priedas). Interviu klausimynas susideda iš 11 klausimų, kuriuos, remiantis loginiu ir prasminiu kriterijais, galima suklasifikuoti į šias klausimų grupes:

2.3 lentelė

Kokybinio tyrimo klausimai

Nr.	Tyrimo sritis	Klausimai
1.	Mokslo tarptautiškumo situacija	<ul style="list-style-type: none"> • Kaip manote kodėl svarbu stiprinti tarptautiškumą aukštojo mokslo institucijose? • Su kokiomis problemomis (vidinėmis ir išorinėmis) susiduriama siekiant plėtoti mokslo tarptautiškumą aukštojo mokslo institucijose? • Kaip šios problemos galėtų būti sprendžiamos?
2.	Mokslininkų motyvavimas	<ul style="list-style-type: none"> • Kaip manote ar pakankamai išvystyta ŠU akademinės bendruomenės dalyvavimo tarptautinėje mokslinėje veikloje motyvavimo sistema? • Kokiomis priemonėmis universitetas galėtų skatinti akademinę bendruomenę dalyvauti tarptautinėje mokslinėje veikloje?
3.	Universiteto tarptautinio bendradarbiavimo sutartys	<ul style="list-style-type: none"> • Kaip manote ar tarptautinio bendradarbiavimo sutartys yra veiksmingos? • Kaip būtų galima padidinti jų veiksmingumą?
4.	Finansinis rėmimas	<ul style="list-style-type: none"> • Su kokiomis problemomis susiduriama finansinio rėmimo kontekste institucijoje? • Kaip manote, ar padidinus lėšas padidėtų ir ŠU mokslininkų dalyvavimas tarptautinėje mokslinėje veikloje?
5.	Tarptautiškumas doktorantūros studijose	<ul style="list-style-type: none"> • Kaip manote, ar šiuo metu doktorantūros studijos yra pakankamai tarptautiškos? • Kaip Jūsų nuomone, reikėtų stiprinti tarptautiškumą doktorantūros studijose?

Šaltinis: sudaryta darbo autorės

Kokybinio tyrimo organizavimas ir eiga. Atliekant kokybinį tyrimą, buvo siekiama sužinoti ekspertų požiūrį į mokslo tarptautiškumo plėtotę institucijoje, išskiriant stipriąsias puses ir probleminius aspektus bei numatant galimas tobulinimo kryptis. Pasirengimas pusiau struktūrizuotam interviu vyko planuojant ir įgyvendinant šiuos kokybinio tyrimo etapus:

1. Išskirta pagrindinė interviu tema: „Ekspertų požiūris į mokslo tarptautiškumo plėtotę institucijoje“.
2. Paruoštas interviu klausimynas (žr. 2 priedą).
3. Numatyta kokybinio tyrimo atlikimo vieta – ekspertų darbo vietos.
4. Sutartas kokybinio tyrimo atlikimo laikas ir sąlygos, gautas tiriamųjų sutikimas dalyvauti interviu.

Pusiau struktūrizuotas interviu buvo vykdomas tiesioginiu būdu apklausiant tiriamuosius, o jų atsakymus užsirašant ranka į iš anksto paruoštą klausimų ir atsakymų suvestinę arba gavus respondento leidimą interviu buvo įrašomas diktofonu, vėliau rašomas į interviu protokolą. 2 ekspertės buvo apklaustos el.paštu. Kokybinis tyrimas vyko 2015 metų gruodžio mėnesio 2-4 dienomis. Vieno interviu vidutiniška trukmė – 20 minučių.

Kokybinio tyrimo duomenų analizė. Kokybinio tyrimo duomenų analizei atlikti pasirinktas *turinio (content) analizės metodas*, kuriuo remiantis atsakymai sisteminami pagal jų panašumus, išskiriant kategorijas. Atliekant turinio analizę buvo išskirtos 6 kategorijos, kurias sudaro 35 subkategorijos ir 75 teiginiai. Remiantis šiomis kategorijomis ir subkategorijomis buvo analizuojami svarbiausi, aktualiausi ir dažniausiai respondentų minimi tyrimo teiginiai. Teiginių išskyrimas leido identifikuoti veiksnius, ribojančius mokslo tarptautiškumo plėtotę universitete ir išskirti siūlymus dėl mokslo tarptautiškumo plėtotės tobulinimo galimybių.

2.4. Tyrimo etika

Kiekybinio tyrimo etika. Bendra tyrimų etikos ypatybė susijusi su tų institucijų ar organizacijų, kuriose planuojama vykdyti tyrimus, *leidimo gavimu* (Kardelis, 2002). Gautas fakultetų katedrų darbuotojų leidimas pristatyti tyrimo anketas ir tarpininkauti jas išdalinant universiteto akademinėi bendruomenei. Anketos buvo paliktos asmeniškai su katedros darbuotojais sutartam laikui, taip respondentai galėjo jiems patogiu metu, neskubant atsakyti į tyrimo klausimus. Išdalinant anketas, siekiant pateikti *pilną informaciją*, buvo pristatyta tyrimo tema, tikslas, uždaviniai, bei nurodytas el.pašto adresas, kuriuo būtų galima kreiptis iškilus papildomiems klausimams. Atliekant žvalgomojo pobūdžio kiekybinį tyrimą, buvo remtasi *savanoriškumo* principu – anketos buvo paliekamas tik tose katedrose, iš kurių buvo

gautas sutikimas dalyvauti tyrime. Siekiama užtikrinti tyrimo dalyvių **anonimiškumą**, darbe pristatant tyrimo rezultatus pateikiama tik apibendrinta informacija.

Kokybinio tyrimo etika. Fundamentali tyrimų etikos koncepcija yra **tiriamųjų sutikimas** dalyvauti tyrime, jiems apie jį gavus išsamios informacijos. Kitas laisvo apsisprendimo aspektas – galimybė asmeniui atsisakyti dalyvauti tyrime arba jam prasidėjus, iš jo pasitraukti (Kardelis, 2002). Atliekant kokybinį tyrimą buvo gautas visų respondentų sutikimas. Kardelis (2002) išskiria keturis sutikimo elementus – **kompetencija, savarankiškumas, pilna informacija, supratimas**.

- **Kompetencija** - žmogus priims tinkamą sprendimą tik gavęs tikslią informaciją, todėl ekspertams, siekiant jų sutikimo dalyvauti tyrime, buvo nurodyta tyrimo sritis, pagrindinės klausimų temos.
- **Savarankiškumas** užtikrina, kad dalyviai laisvai renkasi: dalyvauti tyrime ar ne. Buvo gautas visų ekspertų sutikimas dalyvauti tyrime.
- **Pilna informacija** – būti pakankamai informuoti tyrimo dalyvius, todėl ekspertams buvo pateikta visa susijusi su tyrimu informacija – pristatytas tyrimo tikslas, uždaviniai, informantų konfidencialumo užtikrinimas.
- **Supratimas** - būtina paaiškinti klausimus bei skirti papildomą laiką, kad respondentai galėtų apsispręsti. Derinant kokybinio tyrimo sąlygas, buvo pateikiama papildoma informacija apie tyrimą, atsakoma į iškilusius klausimus dėl tyrimo tikslo ir jo praktinio pritaikymo.

Vienas iš esminių tyrimo etikos principų yra **konfidencialumas** (Žydžiūnaitė, 2007). Siekiant užtikrinti tyrimo dalyvių konfidencialumą gauti (neapdoroti) tyrimo duomenys nebus prieinami kitiems išskyrus tyrimo dalyvius. Siekiant sustiprinti tyrimo dalyvių konfidencialumą, darbe nėra atskleidžiamas tyrimo dalyviams priskirtas kodinis pavadinimas.

3. MOKSLO TARPTAUTIŠKUMO PLĖTOTĖS AUKŠTOJO MOKSLO INSTITUCIJOJE TYRIMO REZULTATAI

3.1. Išorinės aplinkos analizė

Politiniai – teisiniai veiksniai. Esamą aukštojo mokslo tarptautinio atvirumo etapą Europoje apibūdina Bolonijos procesas. 1999 m. Lietuvos ir dar 28 Europos šalių švietimo ministrai pasirašė deklaraciją ir prisijungė prie Bolonijos proceso, kurio pagrindinis tikslas – šalių bendradarbiavimas aukštojo mokslo srityje, siekiant susieti nacionalines aukštojo mokslo sistemas į bendrą Europos aukštojo mokslo erdvę. Šiuo metu Bolonijos procese dalyvauja 47 šalys. Šalys, prisijungusios prie Bolonijos proceso siekia šių tikslų - sukurti bendrą aukštojo mokslo erdvę Europoje, siekti kokybiško, konkurencingo ir patrauklaus aukštojo mokslo, skatinti dėstytojų ir studentų mobilumą, didinti aukštojo mokslo sistemos skaidrumą ir lankstumą, rengti aukštos kvalifikacijos specialistus Europos darbo rinkai. Įvardyti tikslai atsispindi pagrindiniuose Bolonijos proceso dokumentuose.

Atliekant pagrindinių Bolonijos proceso dokumentų analizę siekta atskleisti mokslo tarptautiškumo plėtotės aspektus. **1998 m. Sorbonos deklaracijoje, 1999 m. Bolonijos deklaracijoje ir 2001 m. Prahos komunikate** kaip mokslo tarptautiškumo plėtotės elementas akcentuojamas – mokslininkų mobilumas. **2003 m.** pasirašius **Berlyno komunikatą**, mokslo tarptautiškumo plėtotės srityje, ministrai, kaip vieną iš prioritetinių veiklos kryptių, išskyrė – Europos aukštojo mokslo erdvės glaudinimą su Europos mokslinių tyrimų erdve. **2005 m. Bergeno komunikate** nuspręsta šalinti kliūtis mokslininkų mobilumui bei tobulinti doktorantūros studijų programas, daugiau dėmesio skiriant jaunųjų tyrėjų kompetencijų plėtojimui. **2007 m.** pasirašytame **Londono** komunikate vėlgi akcentuojamas mokslininkų mobilumo kliūčių šalinimas, kadangi mobilumas sudaro galimybes tobulėti asmenybei, plėtoti tarptautinį bendradarbiavimą tarp asmenų ir institucijų bei gerinti aukštojo mokslo ir mokslinių tyrimų kokybę. Taip pat aukštojo mokslo institucijos skatinamos išplėtoti atitinkamas karjeros galimybes doktorantams ir jauniems mokslininkams. **2009 m.** aukštojo mokslo ministrai pasirašė **Leveno ir Naujojo Luveno komunikatą**. Komunikate išskiriamas tarptautinis atvirumas kaip aukštojo mokslo institucijų tarptautinio bendradarbiavimo skatinimas. Skatinamas jaunųjų tyrėjų mobilumas. **2012 m.** pasirašius **Bukarešto komunikatą** ministrai priėmė Akademinio mobilumo skatinimo strategiją, kurioje išsamiai analizuojamas Leveno ir Naujojo Luveno komunikate (2009 m.) įtvirtintas tikslas – iki 2020 metų pasiekti,

kad ne mažiau kaip 20 procentų EAME absolventų dalį studijų ar praktikos būtų praleidę kitos, nei studijuoja šalies institucijoje, ir aptartos priemonės šiam tikslui įgyvendinti. ***Europos aukštojo mokslo erdvės (EAME) akademinio mobilumo skatinimo iki 2020 m. strategijoje*** teigiama, kad skatinti studentų, jaunųjų mokslininkų, dėstytojų ir kitų aukštųjų mokyklų darbuotojų mobilumą yra pagrindinis Bolonijos proceso tikslas nuo šio proceso pradžios. Aukštos kokybės mobilumu siekiama tokių akademinų tikslų, kaip žinių, gebėjimų ir įgūdžių stiprinimas. Mobilumas padeda plėtoti ir tobulinti akademinį bendradarbiavimą ir inovacijų bei žinių sklaidą EAME, skatinti tarptautiškumą aukštojo mokslo sistemose ir institucijose, taip pat tobulinti jas palyginant vieną su kita. Strategijoje aukštosios mokyklos kviečiamos:

- patvirtinti ir įgyvendinti tarptautiškumo ir mobilumo skatinimo strategijas pagal institucijos pobūdį, į šį procesą įtraukiant socialinius dalininkus (ypač jaunuosius mokslininkus, dėstytojus ir kitus aukštosios mokyklos darbuotojus);
- atsižvelgti į darbuotojų mobilumą ir užsienyje įgytus gebėjimus, ypač objektyviai juos formalizuoti, diegti patrauklias skatinimo sistemas siekiant darbuotojų aktyvesnio dalyvavimo įgyvendinant tarptautiškumo ir mobilumo priemones, taip pat užtikrinti geras darbo sąlygas mobiliems darbuotojams;
- kurti palankią aplinką atvykstantiesiems ir sudaryti sąlygas pageidaujantiesiems išvykti į užsienį;
- plėtoti kitas mobilumo priemones, kaip antai virtualųjį mobilumą, ir suteikti galimybę nemobiliems studentams įgyti tarptautinės patirties savo šalyje.

Pagal ***2015 m. Jerevano komunikatą***, aukštojo mokslo institucijos vis aktyviau veikia tarptautinėje erdvėje, o akademinės bendruomenės nariai bendradarbiauja, vykdydami jungtines mokymo ir tyrimų programas. Vis dėlto struktūrinės reformos įgyvendinamos netolygiai, o priemonės kartais naudojamos neteisingai arba biurokратиškai ir paviršutiniškai. Būtina toliau tobulinti mūsų aukštojo mokslo sistemas ir labiau įtraukti akademinės bendruomenės, siekiant išnaudoti visas EAME teikiamas galimybes. Didelis darbuotojų judumas didina tarpusavio supratimą, o žinios ir sparti technologijų plėtra, skatinanti bendruomenių ir ekonomikos vystymąsi, atlieka svarbų vaidmenį reformuojant aukštąjį

mokslą ir tyrimus. EAME turi suteikti daugiau galimybių Europoje bendradarbiauti ir dalytis žiniomis siekiant bendrų tikslų ir bendraujant su partneriais visame pasaulyje.

Nagrinėjant Bolonijos proceso dokumentus pastebima, kad mokslo tarptautiškumo plėtotės srityje iki 2003 m. Berlyno komunikato daugiausia akcentuojamas mokslininkų mobilumas. Nuo 2003 m. priimant naujus komunikatus mokslo tarptautiškumo plėtotės sritį papildė kitos mokslo tarptautiškumo veiklos - Europos aukštojo mokslo erdvės glaudinimas su Europos mokslinių tyrimų erdve, doktorantūros studijų programų tobulinimas, daugiau dėmesio skiriant jaunųjų tyrėjų kompetencijų plėtojimui, aukštojo mokslo institucijų skatinimas išplėtoti atitinkamas karjeros galimybes doktorantams bei aukštojo mokslo institucijų tarptautinio bendradarbiavimo skatinimas. Nors priimant naujus komunikatus mokslo tarptautiškumo plėtotės sritį papildė kitos mokslo tarptautiškumo veiklos, mokslininkų mobilumo kliūčių šalinimas išliko viena pagrindinių sričių.

Bolonijos proceso tikslai aukštosioms mokykloms kelia naujus tarptautinio bendradarbiavimo reikalavimus. Skatinamas mokslininkų mobilumas, vykdomi tarptautiniai tyrimai bei projektai, organizuojamos tarptautinės mokslinės konferencijos, mokslininkai bendradarbiauja rengdami straipsnius, savo publikacijas skelbia tarptautiniuose leidiniuose. Lietuvos mokslo ir studijų ateities vizijoje: Moksloji Lietuva 2030 nurodoma, kad tarptautiškumas ir tarpkultūriškumas yra Lietuvos mokslo ateities būtinybė ir išlikimo bei kokybės sąlyga. ***LR mokslo ir studijų įstatyme*** kaip vienas iš mokslo ir studijų principų nurodytas dalyvavimas tarptautinėje ir Europos mokslinių tyrimų erdvėje. Reaguojant į Bolonijos proceso politikos rekomendacijas ir globalizacijos iššūkius, Lietuvoje nuo 2008 metų tarptautiškumui aukštajame moksle plėtoti pasitelkiamos strateginės švietimo politikos priemonės - ***Aukštojo mokslo tarptautiškumo skatinimo 2008 - 2010 m. programa*** ir ***Tęstinė aukštojo mokslo tarptautiškumo skatinimo 2011–2012 m. programa***. ***Aukštojo mokslo tarptautiškumo skatinimo 2013 – 2016 metų veiksmų planas*** vykdomas šiuo metu. Pagal šį planą, mokslo tarptautiškumą plėtoti siekiama stiprinant mokslininkų kalbinę ir tarpkultūrinę kompetencijas, remiant mokslininkų dalyvavimą aukšto lygio tarptautinėse konferencijose ir seminaruose bei skatinant mokslininkų tarptautinį bendradarbiavimą atliekant tyrimus. Taip pat didelis dėmesys skiriamas mokslininkų užsienio stažuotėms. Tarptautiškumo įtraukimas į mokslininkų profesinių žinių, įgūdžių tobulinimą užtikrintų veiksmingesnį turimų žmogiškųjų išteklių panaudojimą aukštojo mokslo institucijose ir konkurencingumo tarptautinėje erdvėje didinimą.

Atsižvelgiant į vis didėjančią globalizaciją bei vykdydama Bolonijos proceso rekomendacijas Lietuva 2008 – 2010 m. siekė derinti Lietuvos aukštojo mokslo sistemą su bendromis Europos aukštojo mokslo plėtros tendencijomis, didinti studijų kokybę ir konkurencingumą. 2011 – 2012 m. Matomas bendradarbiavimo ir tarptautinių ryšių stiprinimo poreikis. 2013 – 2016 m. aukštojo mokslo tarptautiškumo skatinimo programoje išskiriamos pagrindinės tarptautinio mokslinio bendradarbiavimo sritys – mokslininkų mobilumas, tarptautinių tyrimų atlikimas, tarpkultūrinės ir kalbinės kompetencijų plėtojimas bei mokslininkų dalyvavimas tarptautinėse konferencijose ir seminaruose. Atlikus dokumentų analizę, matoma, kad mokslo tarptautiškumas plėtojamas tarptautiniu, nacionaliniu ir instituciniu lygmeniu. Bolonijos procese dalyvaujančios šalys siekia mokslininkų mobilumo kliūčių šalinimo, Europos aukštojo mokslo erdvės glaudinimo su Europos mokslinių tyrimų erdve, doktorantūros studijų programų tobulinimo, daugiau dėmesio skiriant jaunųjų tyrėjų kompetencijų plėtojimui ir karjeros galimybėms bei aukštojo mokslo institucijų tarptautinio bendradarbiavimo skatinimo. Atitinkamai šie siekiai matomi ir Lietuvos mokslo ir studijų įstatyme bei aukštojo mokslo tarptautiškumo skatinimo programose.

Ekonominiai veiksniai. Pagal LR Mokslo ir studijų įstatymo 77 str. MTEP finansuojama:

- *iš valstybės biudžeto bazinio finansavimo lėšų*, skirtų MTEP veiklai;
- *pagal nacionalines mokslo ir nacionalines kompleksines programas. Nacionalinės mokslo programos* – konkursinės mokslo programos, sudarančios sąlygas spręsti valstybei ir visuomenei svarbias problemas ir didinti Lietuvos mokslo tarptautinį konkurencingumą. Nacionalinių mokslo programų tikslas – sutelkti Lietuvos mokslo potencialą ir finansinius išteklius, inicijuoti tam tikrai problemai spręsti būtinus naujus ir koordinuoti jau vykdomus mokslinius tyrimus. Nacionalinių mokslo programų nuostatus tvirtina Vyriausybė. *Nacionalinės kompleksinės programos* – konkurso būdu atrinktos projektų grupės, kurių tikslai ir uždaviniai orientuoti į aukščiausios kvalifikacijos specialistų rengimą, MTEP vykdymą, bendrosios infrastruktūros kūrimą, mokslo ir verslo saitų stiprinimą konkrečiuose ūkio subsektoriuose (verslo segmentuose).
- pagal kitas *konkursines mokslo programas*. Konkursinės mokslo programos – MTEP darbų priemonių visuma, kurios rezultatai yra naujos mokslo žinios ir technologijos, MTEP infrastruktūra, aukštesnė tyrėjų kompetencija ir kiti dalykai, būtini valstybei ir

visuomenei aktualioms problemoms spręsti. Konkursinės mokslo programos įgyvendinamos konkursiniu būdu finansuojamų projektų forma.

Dėstytojai, mokslo darbuotojai ir kiti tyrėjai gali gauti valstybės paramą mokslinėms stažuotėms, taip pat paramą dalyvauti mokslinėse konferencijose užsienyje, dėstyti užsienio mokslo ir studijų institucijose. Šią paramą administruoja LMT savo nustatyta tvarka. Valstybės paramą taip pat gali teikti ir kitos valstybės institucijos.

Socialiniai veiksniai. Aiškiai mažėja gimstamumas ir bendras vidurinių mokyklų moksleivių, taigi ir būsimų studentų, skaičius. Būsimų studentų Lietuvoje mažėjimą sąlygoja ir didėjantis mokyklas baigusių absolventų, pasirinkusių studijas užsienyje, skaičius – 2013 m. jas pasirinko 6,1 proc. abiturientų (ŠU 2015 - 2020 m. strategija). Mažėjant būsimų studentų skaičiui gali mažėti ir jaunųjų mokslininkų – doktorantų skaičius. Tai gali neigiamai paveikti mokslo tarptautiškumo plėtotę institucijoje, todėl, kad šiuo metu tarptautiškumas doktorantūros studijose yra įvairiapusiškai svarbus ir skatinamas.

Pastaruosiu metu tarp šalies aukštųjų mokyklų jaučiama vis didėjanti konkurencija – 2014 metais Lietuvoje veikė 22 universitetai ir 24 kolegijos (Lietuvos statistikos departamento duomenys, 2015). Sudėtingėjant ekonominei situacijai ir aštrėjant konkurencijai tarp Lietuvos aukštųjų mokyklų, institucijai vis daugiau dėmesio ir laiko tenka skirti rinkotyrai ir rinkodarai, konsultavimui, aiškinimui, mokymams, darbui su pedagoginiu personalu, studentais, moksleiviais, daugiau dirbti kartu susivienijus keliems institucijos padaliniais (ŠU 2015 -2020 m strategija.). Taigi, mokslo tarptautiškumo plėtotė tampa mažiau svarbia sritimi.

Technologiniai veiksniai. Remiantis ŠU 2014 m. veiklos ataskaita, universitete bibliotekos lankytojams yra sukurtos 582 darbo vietos, iš jų 243 kompiuterizuotos. Centrinėje bibliotekoje yra 178 kompiuterinės darbo vietos iš jų 88 skaitytojų, 41 darbuotojų ir 49 skirtos mokymams. Tik 8 darbo vietos yra ne terminalinės. Jose įdiegta Windows XP, MacOS X arba Windows 7 operacinės sistemos. Terminalinėse bibliotekos vartotojų darbo vietose įdiegta TCOS programinė įranga, apjungianti kelis servisus. Taip įgalinamas nuotolinis vaizdo, garso ir failų sistemos perdavimas bei galimybė stebėti darbo vietas nuotoliniu būdu. Skaitytojų darbo vietas aptarnauja tarnybinės stotys su Linux Debian operacine sistema. Mokymų terminalinėse darbo vietose įdiegta Windows 7 operacinė sistema (ŠU veiklos ataskaita, 2014). Šiuolaikinės technologijos (kompiuterizuotos darbo vietos, nuotolinė vaizdo, garso ir

failų perdavimo sistema) prisideda prie mokslo tarptautiškumo plėtojimo institucijoje, taip mokslininkai įgalinami keistis informacija, virtualiai bendrauti ir bendradarbiauti su užsienio universitetų kolegomis rengiant straipsnius, atliekant mokslinius tyrimus ir kt.

3.2. Vidinių veiksmų analizė

ŠU 2015 – 2020 m. strategijoje kaip vienas iš tikslų išskirta mokslo tarptautiškumo didinimas. ŠU, didindamas mokslo produkcijos tarptautiškumą, universiteto mokslo žurnalų kokybę ir tarptautinį žinomumą bei mokslininkų tarptautinį mobilumą, siekia užtikrinti mokslo rezultatų sklaidą tarptautiniu lygiu.

Universiteto tarptautinis bendradarbiavimas

ŠU statuto II skyriuje nurodyta, kad universitetas turi teisę sudaryti bendradarbiavimo ir kitas sutartis su Lietuvos Respublikos, užsienio mokslo ir studijų institucijomis bei kitomis organizacijomis ir asmenimis studijų, MTEP ir kitais klausimais, taip pat jungtis į asociacijas, tarp jų ir tarptautines. Penkerių metų laikotarpiu, universiteto sudarytų dvišalių bendradarbiavimo sutarčių skaičius kito netolygiai. 2010 – 2012 m. laikotarpiu bendradarbiavimo sutarčių skaičius augo, o 2013 m. dvišalių bendradarbiavimo sutarčių skaičius sumažėjo, 2014 m. bendradarbiavimo sutarčių skaičius nekito:

3.1 lentelė

Universiteto tarptautinis bendradarbiavimas

Metai	Dvišalių bendradarbiavimo sutarčių skaičius	Valstybių skaičius
2010	130	35
2011	140	37
2012	150	40
2013	140	40
2014	140	39

Šaltinis: sudaryta darbo autorės remiantis ŠU 2010, 2011, 2012, 2013, 2014 m. veiklos ataskaitomis

Pagal *ŠU 2014 m. veiklos ataskaitą*, 2014 m. universitetas turėjo pasirašęs daugiau nei 140 dvišalių bendradarbiavimo sutarčių su užsienio aukštojo mokslo institucijomis iš 39 valstybių. Daugiausia jų pasirašyta ir įgyvendinama Erasmus+ programos rėmuose: 90 aukštojo mokslo institucijų iš 26 Europos valstybių. 2014 m. universitetas pasirašė 2 naujas dvišales bendradarbiavimo sutartis su Kazachstano aukštojo mokslo institucijomis: Turan

universitetu ir Almatos energetikos ir ryšių universitetu. Bendradarbiavimo pobūdis su užsienio aukštojo mokslo institucijomis yra platus: nuo studentų ir dėstytojų mainų, bendrųjų mokslinių tyrimų organizavimo, jungtinių studijų programų, projekcinės veiklos iki kultūrinių ir sportinių mainų.

Tarptautinės organizacijos ir tinklai

Šalies prisijungimas prie tarptautinių mokslo ir mokslinės infrastruktūros tinklų sudaro sąlygas mokslininkams naudotis įrankiais, kurie be tarptautinio bendradarbiavimo būtų neprieinami ir dėl to neleistų atlikti visų reikalingų tyrimų (Lietuvos mokslo būklės apžvalga, 2015). 2014 m. Universitetas ir toliau aktyviai dalyvavo tarptautinių organizacijų ir tinklų – EUA (Europos universitetų asociacija), ETEN (Europos mokytojų ruošimo tinklas), EAIE (Europos tarptautinio švietimo asociacija), NISPAcee (Centrinės ir Rytų Europos Viešojo administravimo institutų ir mokyklų tinklas), BUP (Baltijos universitetų programa), EAEC (Europos Erasmus koordinatorių asociacija), ASEM-DUO (DUO-Korea) (Europos ir Korėjos bendradarbiavimas), EDEN (Europos distancinio ir e-mokymų tinklas), NETT (Mokytojų rengimo ir švietimo tinklas), ESERA (Europos mokslinio švietimo ir tyrimų asociacija), ICASE (Tarptautinė mokslinio švietimo asociacijos taryba), IOSTE (Tarptautinė mokslo ir technologijų švietimo organizacija) ir kt. siūlomuose projektuose ir įvairiuose tarptautiniuose renginiuose.

Universiteto akademinės bendruomenės mobilumas

Universiteto akademinės bendruomenės mobilumas yra vienas iš esminių mokslininkų aktyvumo tarptautinėje mokslinėje veikloje rodiklių. Remiantis *ŠU 2012 – 2016 m. integruota plėtros strategija*, kiekvienais metais tarptautinis personalo mobilumas universiteto dėstytojų ir darbuotojų suvokiamas kaip naudingas studijoms ir mokslui procesas, kuris įgauna vis didesnę pagreitį. *ŠU 2014 m. veiklos ataskaitoje* rašoma, kad 2014 m. universiteto dėstytojai sėkmingai dalyvavo įvairiuose tarptautiniuose renginiuose.

3.2 lentelė

Universiteto dėstytojų mobilumas (neįskaitant Erasmus+ mainų)

Fakultetai	Dėstytojų sk.				
	2010 m.	2011 m.	2012 m.	2013 m.	2014 m.
EF	5	8	9	18	8
HF	16	16	15	17	12
IMESI	6	8	8	9	2
MF	13	14	14	7	11
SGNSF	16	17	19	27	14
SMF	48	27	27	53	19
TGMF	21	22	24	15	15
Iš viso:	125	112	145	146	81

Šaltinis: Sudaryta darbo autorės, remiantis ŠU 2010, 2013, 2014 m. veiklos ataskaitomis

Remiantis ŠU 2010, 2011 ir 2012 m. veiklos ataskaitomis, universiteto dėstytojų mobilumas didėjo. Nors 2011 m. išvykusių dėstytojų skaičius buvo mažesnis, nei 2010 m., tačiau vizitų skaičius su kiekvienais metais augo (žr. 3.2. lentelę). 2013 m. universiteto dėstytojų etatų skaičiaus mažėjimas nedarė įtakos mobilumo mažėjimui: jis išliko beveik toks pat kaip ir 2012 m. – 55 proc. (2012 m. – 57 proc.), tačiau didesnis nei 2011 m. (42 proc.). Lyginant 2013 ir 2014 metais, dėstytojų mobilumo skaičius 2014 m. sumažėjo: 2014 m. 81 dėstytojas buvo išvykęs 198 kartus. Tuo tarpu 2013 m. į 333 vizitus išvyko 146 dėstytojai. Vertinant procentinį fakultetų tarptautinio mobilumo aktyvumą, 2014 m. išvyko 31,6 proc. nuo visų universiteto dėstytojų (skaičiuojat nuo pedagoginio personalo etatų skaičiaus), o 2013 m. išvyko 46,5 proc. nuo visų universiteto dėstytojų. Dėstytojų mobilumo mažėjimui įtakos galėjo turėti etatų mažinimas. Daugiausia dėstytojų vyko į projektinius susitikimus, į konferencijas skaityti ar klausytis pranešimų bei į mokymus ir seminarus.

3.3 lentelė

Universiteto dėstytojų mobilumas (neįskaitant Erasmus+ mainų)

Fakultetai	Vizitų sk.				
	2010 m.	2011 m.	2012 m.	2013 m.	2014 m.
EF	18	19	24	23	18
HF	29	27	31	31	22
IMESI	8	21	27	21	6
MF	17	25	39	13	17

3.3 lentelės tęsinys 51 p.

3.3 lentelės tęsinys

Fakultetai	Vizitų sk.				
	2010 m.	2011 m.	2012 m.	2013 m.	2014 m.
SGNSF	39	61	52	58	38
SMF	84	70	69	135	51
TGMF	55	62	51	52	46
Iš viso:	250	285	293	333	198

Šaltinis: Sudaryta darbo autorės, remiantis ŠU 2010, 2013, 2014 m. veiklos ataskaitomis

Remiantis 3.1. ir 3.2 lentelėse pateiktais duomenimis, 2014 m. tarptautinio mobilumo kontekste aktyviausi buvo Socialinių mokslų ir Technologijos ir gamtos mokslų fakultetų dėstytojai. Mažiausiai aktyvus – Informatikos, matematikos, E. studijų institutas.

Universiteto dėstytojai ne tik vyksta į užsienį dalyvauti projektiniuose susitikimuose, mokymuose, seminaruose, konferencijose skaityti ar klausytis pranešimų, bet ir sulaukia užsienio mokslininkų vizitų. *ŠU 2014 m. veiklos ataskaitoje* rašoma, kad kasmet į universitetą atvyksta kelios dešimtys dėstytojų, mokslininkų ir ekspertų iš įvairių valstybių. 2014 m. universitete lankėsi 248 dėstytojai, konferencijų dalyviai, ekspertai ir universitetų administratoriai. Tai beveik toks pat dalyvių skaičius kaip ir 2013 m. (buvo – 247 žmonės.). Užsieniečiai atvyko iš *Airijos, Australijos, Austrijos, Brazilijos, Baltarusijos, Čekijos, Didžiosios Britanijos, Danijos, Estijos, Graikijos, Indijos, Italijos, Ispanijos, Islandijos, JAV, Jordanijos, Kazachstano, Kipro, Kroatijos, Latvijos, Lenkijos, Moldovos, Nyderlandų, Norvegijos, Slovėnijos, Slovakijos, Suomijos, Švedijos, Šveicarijos, Prancūzijos, Portugalijos, Rusijos, Ukrainos, Uzbekijos, Vengrijos ir Vokietijos valstybių*. Taigi universitetą galima apibūdinti kaip patrauklų užsienio mokslo bendruomenei. Daugiausia svečių sulaukė Edukologijos fakultetas (89 žmonės), taip pat Socialinės gerovės ir negalės studijų (45 žmonės) ir Socialinių mokslų (44 žmonių) fakultetai. 34 užsieniečiai atvyko į Humanitarinį fakultetą, 26 – į Technologijos ir gamtos mokslų fakultetą. Menų fakultetas priėmė 9 kolegas iš užsienio, o Informatikos, matematikos ir e.studijų institutas – 1.

Universitetas kiekvienais metais organizuoja mokslines konferencijas, seminarus ir kitus renginius, į kuriuos kviečia užsienio šalių specialistus. Tarptautinių mokslo renginių skaičius universitete didėja - 2010 m. vyko 7 tarptautinės konferencijos, 2011 m. įvyko 12 tarptautinių konferencijų, 2012 m. įvyko 16 tarptautinių konferencijų (ŠU 2012 m. veiklos

ataskaita), 2013 m. -11. 2014 m. įvyko 27 mokslinės konferencijos, iš jų 12 – tarptautinių konferencijų (ŠU 2014 m. veiklos ataskaita).

Apibendrinant 2010 - 2014 metų universiteto tarptautinius ryšius ir mokslininkų aktyvumą įgyvendinant mokslo tarptautiškumo priemones, galima teigti, kad institucijoje, reaguojant į internacionalizacijos procesą, vykdomas universiteto strategijoje apibrėžtas tikslas – didinti mokslo tarptautiškumą. Mokslininkai aktyviai dalyvauja įvairiose tarptautinio mobilumo, projektinėse veikose, vyksta į tarptautines konferencijas ir stažuotes bei mokymus, tačiau 2014 m. universiteto mokslininkų mobilumo mažėjimui, lyginant su 2013 m. dėstytojų mobilumo duomenimis, turėjo įtakos dėstytojų etatų skaičiaus mažėjimas. Universitetas sėkmingai plečia tarptautinio bendradarbiavimo erdvę, bendradarbiaujama su Vakarų ir Centrinės Azijos, Rytų Europos, JAV ir kitų šalių užsienio aukštojo mokslo institucijomis.

Universiteto mokslo rezultatų sklaida

Universiteto statuto V skyriaus pirmame skirsnyje nurodoma, kad universitete turi būti užtikrinama mokslo ir meno rezultatų sklaida: rengiamos mokslinės konferencijos, seminarai, kursai ir kiti mokslo (meno) renginiai, leidžiami mokslo leidiniai. ***Universiteto 2012 – 2016 m. integruotoje plėtros strategijoje*** akcentuojama publikacijų rengimas tarptautinėje erdvėje. Teigiama, kad tobulinant mokslo veiklą universitete, reikia patobulinti ir įgyvendinti mokslinės veiklos rezultatų vertinimo ir šios veiklos skatinimo sistemą, užtikrinti mokslinių publikacijų kokybę, skatinti publikacijas tarptautinėje mokslo erdvėje, sukurti universiteto mokslo ir meno pasiekimų duomenų bazę užsienio kalbomis ir ją skelbti internete, taip praplečiant mokslininkų galimybes būti pakviestiems į tarptautinius mokslo projektus.

Universiteto darbuotojai savo mokslinių tyrimų rezultatus skelbia šalies bei užsienio mokslinėje spaudoje:

- 2010 m. leidiniuose, įrašytuose į Mokslinės informacijos instituto (ISI) bazės Mokslo citavimo indeksą (SCI) pagrindinių leidinių sąrašą (Master Journal List), kurie yra įtraukti į ISI WOS duomenų bazę, paskelbti 27 straipsniai. Universiteto autorių indėlis – 21,65 (ŠU 2010 m. veiklos ataskaita)

- 2011 m. leidiniuose, įrašytuose į Mokslinės informacijos instituto (ISI) bazės Mokslo citavimo indeksą (SCI) pagrindinių leidinių sąrašą (Master Journal List), kurie yra

įtraukti į ISI WOS duomenų bazę, paskelbti 28 straipsniai. Universiteto autorių indėlis – 21,954 (ŠU 2011 m. veiklos ataskaita).

- 2012 m. leidiniuose, referuojamuose ir turinčiuose citavimo indeksą duomenų bazėje Thomson Reuters Web of Knowledge, paskelbta 17 straipsnių. Universiteto autorių indėlis – 10,34 (ŠU 2013 m. veiklos ataskaita).

- 2013 m. leidiniuose, referuojamuose ir turinčiuose citavimo indeksą duomenų bazėje Thomson Reuters Web of Knowledge, paskelbta 22 straipsniai. Universiteto autorių indėlis – 10,227 (ŠU 2013 m. veiklos ataskaita).

- 2014 m. leidiniuose, referuojamuose ir turinčiuose citavimo indeksą duomenų bazėje *Thomson Reuters Web of Knowledge*, paskelbtas 21 straipsnis. Universiteto autorių indėlis – 11,58 (ŠU 2014 m. veiklos).

2011 m. Universiteto mokslininkai į Mokslinės informacijos instituto (ISI) bazės Mokslo citavimo indeksų (SCI) pagrindinių leidinių sąrašą (Master Journal List), kurie yra įtraukti į ISI WOS duomenų bazę paskelbė vienu straipsniu daugiau nei 2010 m. Autorių indėlis padidėjo nuo 21,65 iki 21,954. 2013 m. referuojamuose ir turinčiuose citavimo indeksą duomenų bazėje Thomson Reuters Web of Knowledge paskelbta 5 straipsniais daugiau nei 2012 m, tačiau universiteto autorių indėlis buvo mažesnis. 2014 m. buvo paskelbta vienu straipsniu mažiau nei 2013, tačiau autorių indėlis buvo didžiausias 2012 – 2014 m. laikotarpiu.

3.4 lentelė

ŠU padalinių darbuotojų mokslinė produkcija 2014 m.

Katedra	Straipsniai	
	<i>Leidiniuose, turinčiuose citavimo indeksą duomenų bazėje Thomson Reuters Web of Knowledge</i>	<i>Tarptautinėse duomenų bazėse referuojamuose leidiniuose</i>
<i>Humanitariniai, socialiniai mokslai</i>		
Literatūros istorijos ir teorijos katedra		13

3.4 lentelės tęsinys 54 p.

3.4 lentelės tęsinys

Katedra	Straipsniai	
	<i>Leidiniuose, turinčiuose citavimo indeksą duomenų bazėje Thomson Reuters Web of Knowledge</i>	<i>Tarptautinėse duomenų bazėse referuojamuose leidiniuose</i>
<i>Humanitariniai, socialiniai mokslai</i>		
Istorijos katedra		6
Lietuvių kalbotyros ir komunikacijos katedra		6,66
Ugdymo sistemų katedra	0,5	4,33
Filosofijos ir kultūrinės antropologijos katedra	1	5
Edukologijos katedra		6,17
Psichologijos katedra		1
Užsienio kalbų studijų katedra		7,5
Viešojo administravimo katedra	0,6	8,83
Ekonomikos katedra	1	13,66
Dailės katedra		2
Specialiosios pedagogikos katedra		6,5
Kūno kultūros ir sporto edukologijos katedra		5,67
Socialinės pedagogikos ir psichologijos katedra		6,67
Vadybos katedra		1,67
Dizaino katedra		2
Muzikos pedagogikos katedra		1,5
Sveikatos studijų katedra	0,33	1,83
<i>Biomedicinos, fiziniai, technologijos mokslai</i>		
Aplinkotyros katedra	1,05	3,73
Matematikos katedra	4,5	3,33
Informatikos katedra		5,83

3.4 lentelės tęsinys 55 p.

3.4 lentelės tęsinys

Katedra	Straipsniai	
	<i>Leidiniuose, turinčiuose citavimo indeksą duomenų bazėje Thomson Reuters Web of Knowledge</i>	<i>Tarptautinėse duomenų bazėse referuojamuose leidiniuose</i>
Elektronikos katedra		1,5
Mechanikos inžinerijos katedra	0,67	0,5
Elektros inžinerijos katedra		1
Informacinių technologijų katedra	0,13	1,25
Statybos inžinerijos katedra	1,3	
Fizikos katedra		0,5

Šaltinis: ŠU 2014 m. veiklos ataskaita

Apibendrinant 3.2. lentelėje pateiktus duomenis, matoma jog 2014 m. *Tarptautinėse duomenų bazėse referuojamuose leidiniuose* humanitarinių ir socialinių mokslų srityje daugiausia straipsnių publikavo Ekonomikos ir Literatūros istorijos ir teorijos katedros, o mažiausiai aktyvios buvo psichologijos ir muzikos pedagogikos katedros. Biomedicinos, fizinių ir technologijos mokslų srityje daugiausiai straipsnių publikavo informatikos katedra. Mažiausiai straipsnių publikavo Statybos inžinerijos, Fizikos ir Mechanikos inžinerijos katedros. *Leidiniuose, turinčiuose citavimo indeksą duomenų bazėje Thomson Reuters Web of Knowledge* straipsnius publikavo penkios iš devynių Biomedicinos, fizinių ir technologijų mokslų katedros ir penkios iš aštuoniolikos Humanitarinių ir socialinių mokslų katedros.

Universiteto mokslo tarptautiškumo plėtotės SSGG analizė

<i>Stiprybės</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Kvalifikuotas personalas. Universitete 2014 m. gruodžio 31 d. dirbo 384 mokslo pedagoginiai darbuotojai, iš jų – 56 profesoriai, 116 docentų, 144 lektoriai, 68 asistentai ir 46 mokslo darbuotojai (12 iš jų mokslinė veikla yra pagrindinė). ŠU universitete 2014 m. pabaigoje iš viso buvo užimti 248 mokslo pedagoginio personalo etatai ir 19 mokslo darbuotojo etatų. 51,3 proc. visų dėstytojų ir mokslo darbuotojų turi mokslo laipsnį). • Aktyvus dalyvavimas Bolonijos procese (2004 m. rugsėjo 17 d. Bolonijos universitete (Italijoje) ŠU universitetas pasirašė Didžiąją universitetų chartiją. Per dvylikos metų laikotarpį ŠU universitete susiformavo platus užsienio partnerių tinklas, apimantis visą Europą, taip pat Rusijos, Baltarusijos, Ukrainos, Kazachstano, Kirgizijos, JAV, Kanados, Kolumbijos, Korėjos valstybes). • Universiteto tarptautiškumo plėtos komitetas ir tarnyba (ERASMUS+ komitetas; Tarptautinių programų ir ryšių tarnyba). • Aktyvus dalyvavimas tarptautinių asociacijų ir tinklų veikloje (19 tarptautinių asociacijų ir tinklų). • Platus mokslo darbų publikavimas (12 periodinių recenzuojamų mokslo leidinių leidyba ir skelbimas atvirose virtualiose priegose).
<i>Silpnybės</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Nepakankamas finansavimas iš valstybės biudžeto. • Ribotas universiteto bendruomenės mokslinis bendradarbiavimas su užsienio universitetų kolegomis dėl patirties stokos ir užsienio kalbų silpno mokėjimo. • Nėra universiteto tarptautiškumo plėtotės strategijos, tarptautiniai moksliniai, studijų ar mobilumo projektai dažniausia nėra laikomi vienais prioritetinių universiteto plėtos sričių. • Nėra mokslininkų motyvavimo sistemos dalyvauti tarptautinėje mokslinėje veikloje.
<i>Galimybės</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Aktyvesnis mokslininkų bendradarbiavimas tarptautiniu mastu. • Jaunųjų mokslininkų rėmimas, skatinant jų aktyvumą tarptautinėje mokslinėje veikloje. • Mokslo rezultatų sklaidos skatinimas per atviras priemogas. • Įsijungimas į tarptautinius mokslo projektus. • Bendradarbiavimas su užsienio universitetais, panaudojant virtualias galimybes. • Internacionalizacijos namuose proceso skatinimas – tarptautinių konferencijų rengimas.
<i>Grėsmės</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Santykinai mažėjantis valstybės biudžeto lėšų skyrimas. • Personalo skaičiaus mažėjimas. • Menkos galimybės investuoti į tarptautinius mokslinius tyrimus.

Šaltinis: sudaryta darbo autorės remiantis ŠU 2012 – 2016 m. integruota plėtos strategija, ŠU 2009 – 2020 m. strateginiu plėtos planu ir ŠU veiklos ataskaita 2014 m.

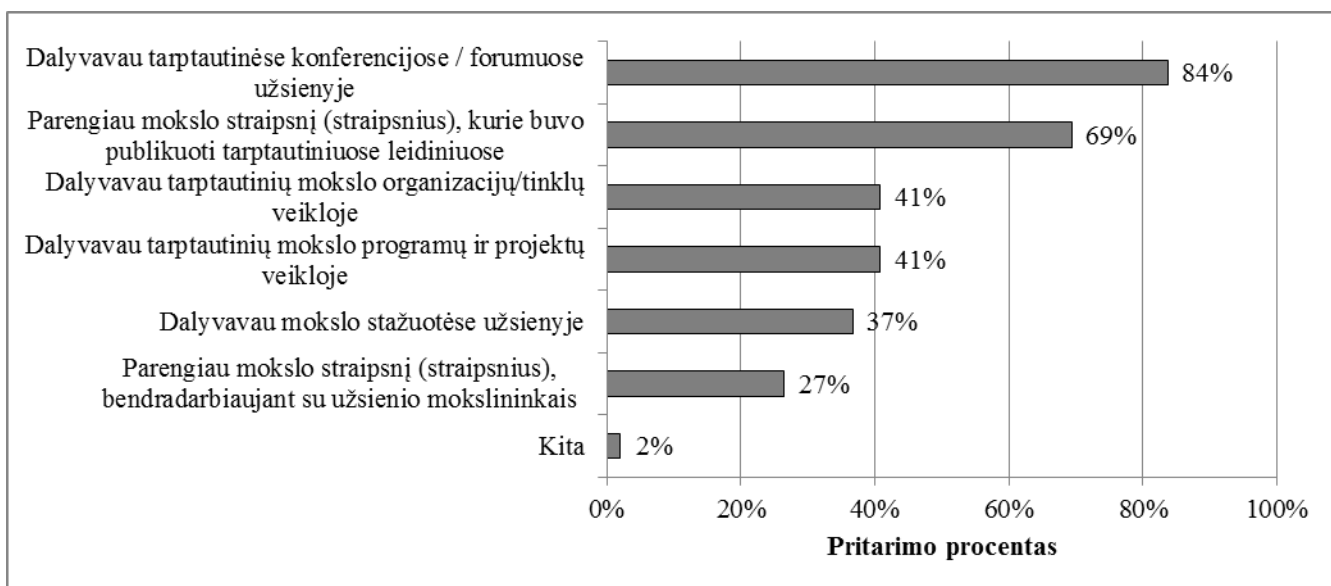
Universitetas, stiprindamas mokslo tarptautiškumą remiasi Bolonijos proceso dokumentais ir LR įstatymais. Pagrindiniuose universiteto dokumentuose mokslo tarptautiškumo plėtos kontekste labiausiai akcentuojama tarptautiniai mokslo projektai ir tyrimai bei jų sklaida tarptautinėje mokslo erdvėje, plėtojamas mokslininkų, taip pat ir doktorantų tarptautinis mobilumas, stiprinama mokslo publikacijų kokybės ir tarptautiškumo

dimensija, siekiama daugiau mokslo publikacijų skelbti aukščiausio lygio tarptautiniuose leidiniuose, stiprinamas ir tobulinamas doktorantūros procesas, pagal įvairias programas ypač skatinat ir motyvuojant jaunus mokslininkus dalyvauti tarptautinėse konferencijose, stažuotėse, mokslo konkursuose ir pan. Tačiau stebimas nevienodas universiteto mokslininkų aktyvumas mokslo tarptautiškumo ir mobilumo kontekste, mokslo tarptautiškumo plėtotę institucijoje riboja nepakankamai išvystyta mokslininkų motyvavimo sistema.

3.3. Žvalgomojo kiekybinio tyrimo rezultatai

3.3.1. Dalyvavimas tarptautinėje mokslo veikloje

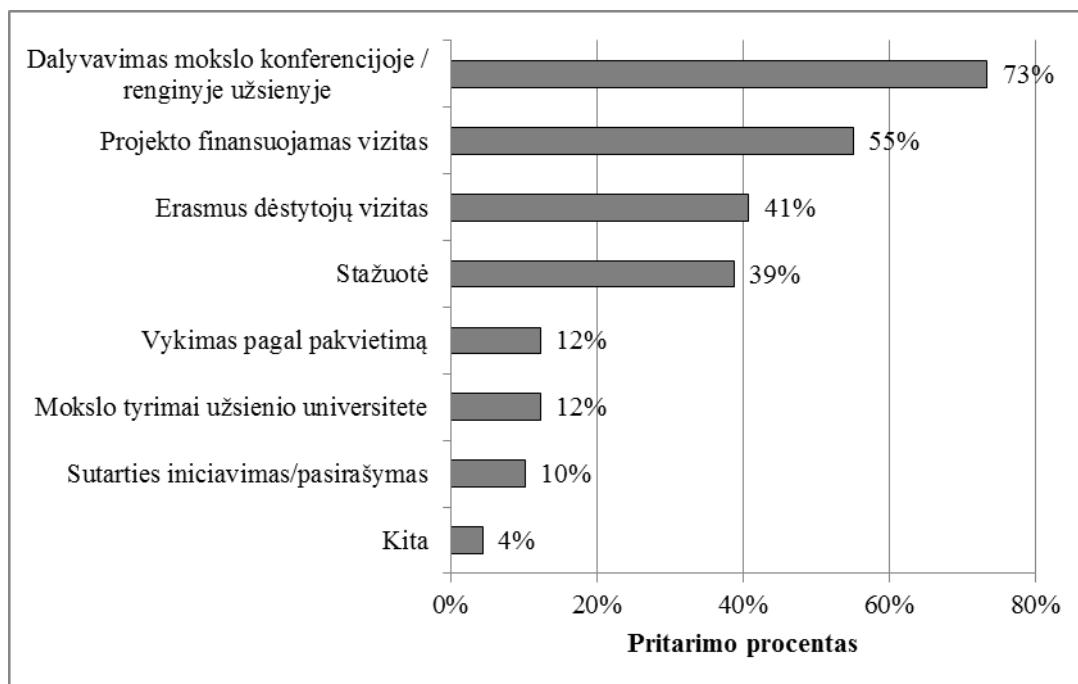
Anketinio tyrimo metu buvo apklausti universiteto akademinės bendruomenės nariai dalyvaujantys tarptautinėje mokslinėje veikloje. Dauguma iš jų (84 proc.) penkerių metų laikotarpyje yra dalyvavę tarptautinėse konferencijose/forumuose užsienyje bei (69 proc.) yra parengę straipsnius, kuriuos publikavo tarptautiniuose leidiniuose. 41 proc. respondentų penkerių metų laikotarpyje dalyvavo tarptautinių mokslo organizacijų/tinklų veikloje bei tarptautinių mokslo programų ir projektų veikloje. Daugiau nei trečdalis (37 proc.) respondentų dalyvavo mokslo stažuotėje užsienyje. 27 proc. parengė straipsnį, bendradarbiaujant su užsienio mokslininkais.

3.1 pav. Respondentų atsakymų pasiskirstymas pagal aktyvumą tarptautinėje mokslo veikloje,

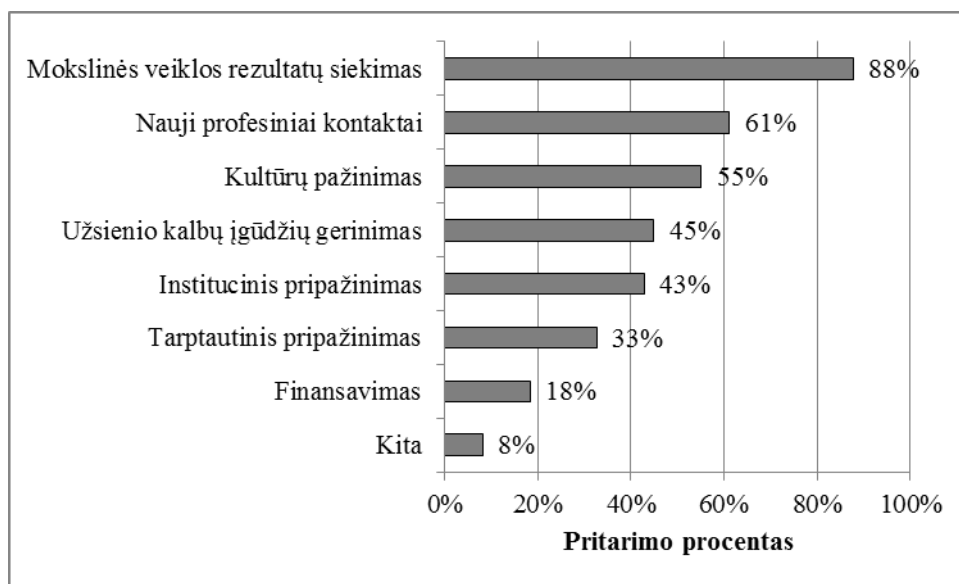
(N=50)

Tarptautinio mobilumo srityje respondentai buvo aktyviausi pagal vykimą į mokslo konferencijas / renginius užsienyje (73 proc.). Daugiau nei pusė (55 proc.) respondentų vyko į projekto finansuojamą vizitą. Šiek tiek mažiau apklaustų mokslininkų vyko į Erasmus dėstytojų vizitą (41 proc.) ir stažuotę (39 proc.). Mažiausiai respondentų vyko pagal pakvietimą (12 proc.), atliko mokslo tyrimus užsienio universitetuose (12 proc.) bei inicijavo / pasirašė sutartį (10 proc.).

3.2 pav. Respondentų atsakymų pasiskirstymas pagal aktyvumą tarptautinio mobilumo kontekste, (N=50)

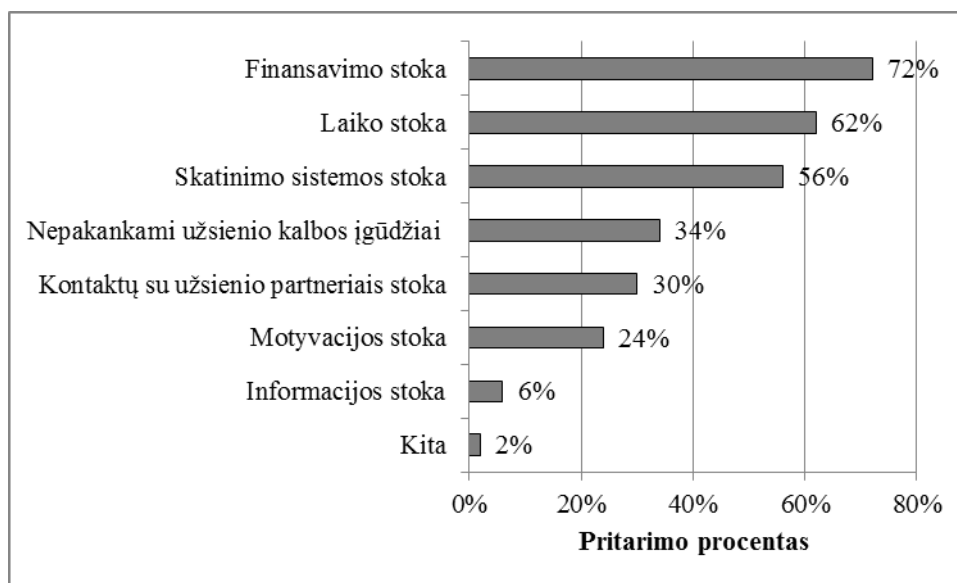
Taigi, apibendrinant galima teigti, kad tyrime dalyvavo respondentai, kurie yra aktyvūs mokslo tarptautiškumo srityje ir tarptautinio mobilumo srityje. Respondentai nurodė, kas skatina jų aktyvumą mokslo tarptautiškumo kontekste:

3.3 pav. Respondentų atsakymų pasiskirstymas pagal skatinančius dalyvavimą tarptautinėje mokslo veikloje, (N=50)

Dauguma respondentų (88 proc.) yra aktyvūs tarptautinėje mokslinėje veikloje siekdami mokslinės veiklos rezultatų. Daugiau nei pusė respondentų siekia užmegzti profesines pažintis (61 proc.) bei pažinti skirtingas kultūras (55 proc.). Šiek tiek mažiau nei pusę respondentų (45 proc.) dalyvauti tarptautinėje mokslinėje veikloje skatina galimybė pagerinti užsienio kalbų įgūdžius. Taip pat mokslininkus veikti tarptautinėje aplinkoje skatina institucinis (43 proc.) ir tarptautinis (33 proc.) pripažinimas. 18 proc. respondentų dalyvauti tarptautinėje mokslinėje veikloje skatina finansavimas.

Atliekant žvalgybinį tyrimą, universiteto akademinė bendruomenė išskyrė pagrindines problemas, ribojančias mokslininkų dalyvavimą tarptautinėje mokslinėje veikloje:

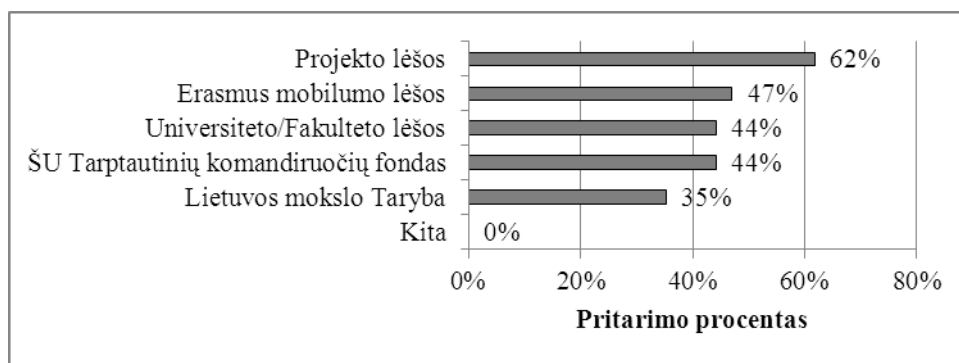

3.4 pav. Respondentų atsakymų pasiskirstymas išskiriant problemas, ribojančias dalyvavimą tarptautinėje mokslinėje veikloje, (N=50)

Daugiausiai respondentų (72 proc.) išskyrė finansavimo stokos problemą, 62 proc. pažymėjo, kad dalyvauti tarptautinėje mokslinėje veikloje trūksta laiko. 56 proc. kaip problemą, ribojančią mokslininkų dalyvavimą tarptautinėje mokslinėje veikloje išskyrė universiteto skatinimo sistemos stoką. Trečdalis respondentų (34 proc.) nurodė, kad būti aktyviems tarptautiniu mastu trukdo nepakankami užsienio kalbų įgūdžiai. Šiek tiek mažiau nei trečdalis respondentų (30 proc.) pažymėjo, kad trūksta kontaktų su užsienio partneriais. 24 proc. respondentų kaip problemą nurodė motyvacijos stoką. 6 proc. respondentų įvardijo informacijos stoką.

3.3.2. Mokslo tarptautiškumo finansinis rėmimas

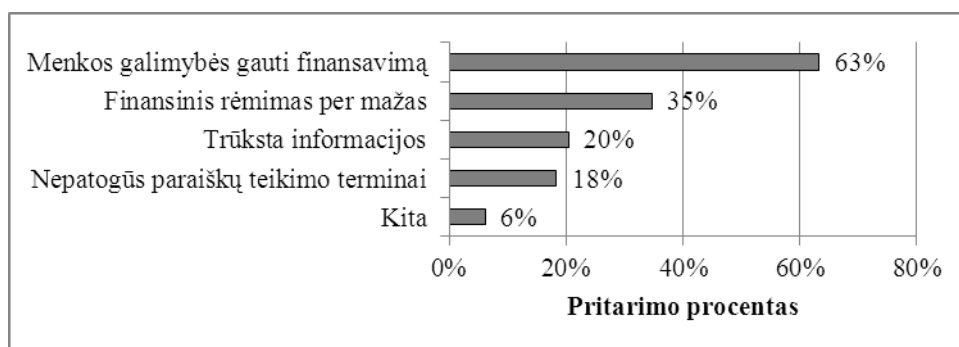
67 proc. respondentų penkerių metų laikotarpyje yra gavę finansinę paramą, skirtą dalyvavimui mokslo tarptautiškumo veiklose. Respondentai paramą gavo iš įvairių šaltinių:

3.5 pav. Respondentų atsakymų pasiskirstymas pagal finansinės paramos gavimo šaltinius, (N=32)

Daugumos respondentų dalyvavimo mokslo tarptautiškumo veiklose išlaidas dengė projekto lėšos. Šiek tiek mažiau nei pusė respondentų (47 proc.) pasinaudojo Erasmus mobilumo lėšomis. 44 proc. respondentų pasinaudojo universiteto / fakulteto finansine parama. 44 proc. apklaustos akademinės bendruomenės narius finansiškai parėmė Tarptautinių komandiruočių fondas. 35 proc. gavo finansinę paramą iš LMT.

33 proc. respondentų nurodė, kad penkerių metų laikotarpiu nėra gavę finansinės paramos, skirtos dalyvauti mokslo tarptautiškumo veiklose. Iš jų 75 proc. nurodė, kad nesikreipė dėl finansinės paramos. 19 proc. respondentų kreipėsi, bet negavo finansinės paramos tarptautinei mokslinei veiklai. 6 proc. respondentų nurodė, kad nežinojo apie finansinio rėmimo galimybes tarptautinei mokslinei veiklai įgyvendinti. Respondentai išskyrė pagrindines problemas mokslo tarptautiškumo finansinio rėmimo srityje:

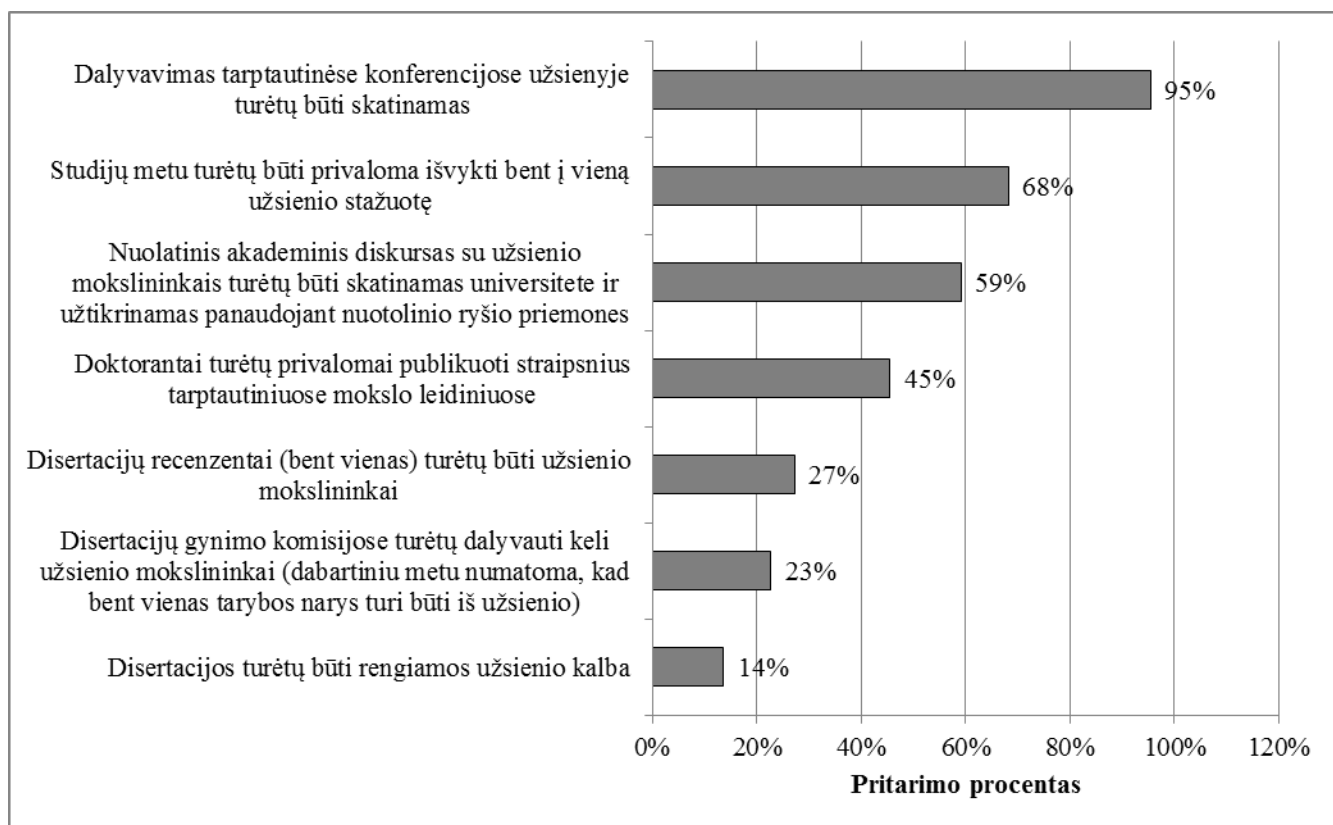
3.6 pav. Respondentų atsakymų pasiskirstymas pagal probleminius aspektus finansinio rėmimo kontekste, (N=50)

Dauguma respondentų (63 proc.) nurodė, jog gauti finansavimą tarptautinei mokslinei veiklai yra menkos galimybės. 35 proc. respondentų nurodė, kad finansinis rėmimas per mažas. 20 proc. respondentų nurodė, kad trūksta informacijos apie finansinio rėmimo galimybes tarptautinei mokslinei veiklai. 18 proc. kaip problemą išskyrė nepatogius paraiškų

finansavimui gauti teikimo terminus, 6 proc. respondentų pasirinko atsakymo variantą „kita“, iš jų vienas respondentas nurodė, kad dalyvavimą tarptautinėje mokslinėje veikloje finansinio rėmimo kontekste riboja tai, kad „paprastai remiami kitų institucijų mokslininkai ir mokslo darbai“.

3.3.3. Tarptautiškumas doktorantūros studijose

Į klausimus apie mokslo tarptautiškumo plėtotę atsakė 26 respondentai iš jų 6 doktorantai, 1 dėstytojas, 6 doktorantų vadovai, 10 disertacijų gynimo tarybos narių ir oponentų, 3 respondentai savo vaidmenį doktorantūros studijų procese nurodė kaip „kita“, tačiau nepatiksino savo pareigų. Respondentai, susiję su doktorantūros studijomis, pateikė pasiūlymus dėl mokslo tarptautiškumo didinimo doktorantūros studijų procese:

3.7 pav. Respondentų atsakymų pasiskirstymas pagal tarptautiškumo stiprinimo priemones doktorantūros studijose, (N=26)

Daugumos respondentų nuomone (95 proc.) doktorantų dalyvavimas tarptautinėse konferencijose užsienyje turėtų būti skatinamas. 68 proc. respondentų teigimu, doktorantūros studijų metu turėtų būti privaloma išvykti bent į vieną užsienio stažuotę. Taip pat didelė dalis

respondentų (59 proc.) mano, kad siekiant plėtoti tarptautiškumą doktorantūros studijose tikslinga skatinti nuolatinį akademinį diskursą su užsienio mokslininkais panaudojant nuotolinio ryšio priemones. 45 proc. respondentų nurodė, kad doktorantai turėtų privalomai publikuoti straipsnius tarptautiniuose mokslo leidiniuose. Mažiau nei trečdalis respondentų (27 proc.) mano, kad bent vienas disertacijų recenzentas turėtų būti užsienio mokslininkas. 23 proc. respondentų nuomone, disertacijų gynimo komisijoje turėtų dalyvauti keli užsienio mokslininkai. Mažiausia dalis respondentų (14 proc.) nurodė siūlymą rengti disertacijas užsienio kalba. Vienas iš respondentų nurodęs atsakymo pasirinkimą „kita“ doktorantams pateikė pasiūlymą: „organizuoti tyrimus užsienio aukštojo mokslo institucijose“.

3.4. Pusiau struktūrizuoto ekspertinio interviu rezultatų analizė ir interpretacija

3.4.1. Mokslo tarptautiškumo plėtotė institucijos lygmeniu

Mokslininkų aktyvumas įgyvendinant mokslo tarptautiškumo ir mobilumo priemones yra visapusiškai naudingas – plečiamas akiratis, didinamas kūrybinis potencialas, keičiamasi naujausiomis mokslinėmis žiniomis, tobulėjama. Siekiant išskirti mokslo tarptautiškumo plėtojimo galimybes institucijose, pirmiausia svarbu išsiaiškinti priežastis kodėl mokslo tarptautiškumas plėtojamas aukštojo mokslo institucijose. Taigi, ekspertų buvo klausama kodėl svarbu stiprinti tarptautiškumą aukštojo mokslo institucijose. Visi ekspertai pripažino, kad jau yra savaime suprantama, kad mokslas turi būti tarptautiškas: E5 teigimu, *“Šiuolaikinis aukštasis mokslas iš viso negali būti įgyvendinamas lokaliai“*. E4 pažymėjo, kad *“Mokslo rezultatų sklaida, mokslo rezultatų pasidalinimas vyksta viso pasaulio kontekste ir tai kas yra uždara, kas yra lokalu tai dažniausiai yra pritaikoma galbūt verslo įmonėms, kuriant inovacijas ar labai specifinius produktus, tačiau kalbant apie mokslą plačiąja prasme, tai mokslas yra tarptautiškas pats savaime, jis jau nebėra nacionalinis”* (E4).

Ekspertai, kalbėdami apie mokslo tarptautiškumo plėtotės procesą aukštojo mokslo institucijose nurodė ir mokslo tarptautiškumo plėtotės proceso įtvirtinimą tarptautiniuose dokumentuose: E3 teigimu, *„<...> mokslo tarptautiškumas įteisintas įvairiais dokumentais ir jeigu tu net ir nelabai norėtum būti tarptautiškas tu privalai būti tarptautiškas kaip mokslininkas”* (E3). E4 taip pat nurodė, kad *“akivaizdu, jog šiandiena nacionalinio kaip tokio*

mokslo nebėra. Visas mokslas dabar jau yra tarptautinis” (E4). Taigi nuostata, kad mokslas privalo būti tarptautiškas jau tapo savaime suprantama. Šiuolaikinis mokslas negali vykti lokaliame lygmenyje. Mokslo tarptautiškumo plėtotės proceso svarbą rodo tarptautiniai dokumentai, kurie atitinkamai įgyvendinami nacionaliniu ir institucijos lygmeniu.

Toliau tikslinga aptarti mokslo tarptautiškumo plėtotės priemones universitete:

3.6 lentelė

1 kategorija: Mokslo tarptautiškumo plėtotės priemonės universitete

Subkategorija	Teiginiai
Lanksti politika	<p>Kiekvienas fakultetas tvarkosi savaip, bet tikrai yra ir paskaitos sukeičiamos ir atidirbama (E2).</p> <p>Visokių būdų yra. Tikrai institucija, leidžia, siunčia ir skatina (E2).</p> <p>Fakultetuose visi suvokia tarptautiškumo svarbą, nors ir yra tie krūviai nemaži, bet gana lanksčiai yra žiūrimas, tu gali iš tikrųjų ir atidirbti tas paskaitas kitu laiku. Jeigu tu turi finansavimą, jeigu tu turi idėją, tada žiūrima gana lanksčiai ir ieškoma būdų kaip žmogus galėtų išvažiuoti (E3).</p> <p>Institucija formuoja teigiamą, pozityvią nuostatą į tarptautiškumą (E3).</p>
Techninės galimybės	<p><...> darbas puikiai gali vykti ir nuotoliniu būdu – skype ir visomis kitomis priemonėmis (E2).</p> <p><...> patalpos tikrai universitete yra suteikiamos, dauguma dėstytojų turi individualius kambarius (E4).</p>
Finansinis parėmimas	<p><...> stengiamės paremti vykimus į seminarus <...> suteikiame transportą <...> (E4).</p> <p>Yra tarptautinių komandiruočių fondas, į kurį galima kreiptis jeigu važiuoji į tarptautines konferencijas užsienyje, su pranešimais, kurių rezultatas bus straipsnis yra galima paremti mokslininką (E2).</p> <p>Jeigu yra kreipiamasi, tiesiog dalinai finansuoja ir publikavimą žurnaluose (E4).</p> <p>Universitetas skatina dėstytojus <...> paremdamas juos finansiškai, turime tarptautinių komandiruočių fondą (E4).</p> <p>Skatiname būti aktyviems kreipiantis dėl finansavimo į įvairius kitus šaltinius (E4).</p>

3.6 lentelės tęsinys 65 p.

3.6 lentelės tęsinys

Subkategorija	Teiginiai
Tarptautiškumo reikalavimai formaliuose dokumentuose	<p>Savaime jeigu tu pretenduoji į aukštesnes pozicijas, savaime per įvairius dokumentus, tarkim per atestacijos nuostatas, kuriuose atsiranda tam tikri reikalavimai, per įvairias veiklas į kurias tu nori įsitraukti (E3).</p> <p>Tiek institucijos lygmeniu, tiek bendrai šalies lygmeniu, tau užsidaro visi vartai jeigu tu negali įrodyti, kad esi aktyvus ir tarptautiniu mastu (E3).</p> <p>Motyvuoti turėtume būti kiekvienas atsižvelgiant į atestacijos nuostatus, ten yra aiškiai apibrėžta kokie turėtų būti minimalūs reikalavimai už tam tikrą kadenciją, ten yra apibrėžta kiek reikia turėti publikacijų, kiek reikia būti aktyviam tarptautinėje erdvėje, projektuose ir t.t. (E4).</p> <p>Aš manau motyvavimas yra išlaikyti save kaip dėstytoją atitinkant bent minimalius reikalavimus, kurie yra numatyti atestacijos nuostatuose (E4).</p>
Neformali tarptautiškumą skatinanti aplinka	<p>Tai tiesiog ta bendra nuostata spaudžia ta linkme (E3).</p> <p>Visos nuostatos, išorinių vertinimų rekomendacijos visos jos persikelia ir į neformalią atmosferą <...> (E3).</p>

Ekspertai atskleidė, kad universitete egzistuoja lanksti politika – galima įvairiomis priemonėmis suderinti tarptautinę mokslinę veiklą ir dėstytojo darbą. Ekspertės įvardijo, kad nors kiekviename fakultete tvarkomasi savarankiškai, tačiau galimybės išvažiuoti tikrai yra, egzistuoja galimybė susikeisti paskaitomis ar atidirbti kitu laiku – universitetas leidžia, siunčia ir skatina tiek tarptautinį dėstytojų mobilumą, tiek dalyvavimą kitoje tarptautinėje mokslinėje veikloje. Taip pat universitetas skatindamas mokslininkus dalyvauti tarptautinėje mokslinėje veikloje, ne tik finansiškai remia mokslininkus, bet ir gali suteikti transportą, bei aprūpinti tinkama materialine baze.

Viena iš efektyviausių mokslo tarptautiškumo plėtotės priemonė universitete yra atestacijos nuostatai, kuriuose aiškiai nurodoma, kiek mokslininkas turi būti pasižymėjęs tarptautinėje mokslinėje veikloje. Taip pat universitete egzistuoja ir neformali mokslo tarptautiškumo aplinka, kaip nurodė viena iš eksperčių visi reikalavimai, nurodyti oficialiuose dokumentuose, persikelia ir į neformalią atmosferą ir tiesiog “spaudžia” ta linkme.

Mokslininkų dalyvavimo tarptautinėje mokslinėje veikloje skatinimo priemonės

Tarptautinis mokslinis bendradarbiavimas vystomas tiek institucijos lygmeniu, tiek ir tarp asmeninius ryšius užmezgusių mokslininkų. Dalyvavimas tarptautinėje mokslinėje veikloje vysto ir reikalauja įvairių gebėjimų – asmeninių, socialinių, komunikacinių. Mokslo

tarptautiškumo plėtotės procese svarbus akademinės bendruomenės pasiryžimas dalyvauti tarptautinėje mokslinėje veikloje, todėl interviu metu siekiama išsiaiškinti kokiomis priemonėmis universitetas skatina mokslininkus dalyvauti tarptautinėje mokslinėje veikloje. Žvalgybinio tyrimo metu dauguma respondentų (56 proc.) nurodė, kad jų dalyvavimą tarptautinėje mokslinėje veikloje riboja skatinimo sistemos stoka universitete, todėl ekspertų buvo klausiami ar pakankamai išvystyta mokslininkų motyvavimo sistema, skatinanti mokslininkus dalyvauti tarptautinėje mokslinėje veikloje: E2 teigimu, *“Pas mus tokios motyvavimo sistemos kaip dar ir nėra. Skatinama, šnekama, kalbama, bet oficialaus dokumento kaip atestacijos nuostatai nėra”*. E1 taip pat nurodo, kad *“motyvavimo sistema neegzistuoja tikrai. Nevadinkime to sistema, nes klaidinga visiškai... jokių būdu. Yra sistemos gal tik elementai <...>”*. Respondentų nuomone, universitete egzistuojančių priemonių, skatinančių mokslininkus aktyviai dalyvauti tarptautinėje mokslinėje veikloje, visumos dar negalima vadinti motyvavimo sistema. Ekspertai įvardijo priemones (be finansinio rėmimo), kuriomis universiteto akademinė bendruomenė skatinama dalyvauti tarptautinėje mokslinėje veikloje: E4 nurodė, kad *“Skatinam mokslininkus suteikdami mokslo premijas”*. E2 pažymėjo, kad *“Teikiant metų nominacijas atsižvelgiama į visa komplektą tame ir tarpe ir tarptautiškumą”(E2)*. Taigi, institucija mokslininkus skatina suteikiant mokslo ir meno premijas bei metų nominacijas. Taip pat ekspertai įvardijo, kad visgi labiausiai prie mokslininkų motyvavimo prisideda atestacijos nuostatai, kuriais vadovautis privalo visi akademinės bendruomenės nariai, kad atitiktų bent minimalius reikalavimus: Ekspertai atestacijos nuostatus, kaip motyvavimo priemonę, išskyrė, todėl, kad jų nuomone, sistema nieko negali paskatinti, jei mokslininkas pats nėra motyvuotas dalyvauti tarptautinėje mokslinėje veikloje, o motyvuoti mokslininkai patys ieško ir randa galimybių: kaip nurodė E5 *„Motyvavimo sistema nieko negali paskatinti, jei asmuo pat neturi poreikio dalyvauti tarptautinėje mokslinėje veikloje“*. E1 taip pat pažymėjo, kad, *„<...> dauguma mokslininkų neturi tikslo būti žinomais, nes jie niekada tokiais netaps būdami mažos valstybės piliečiais <...>“*. Taip pat E1 akcentavo, kad *„žmonės, kurie yra motyvuoti, patys ir sprendžia – ieško kontaktų, ieško finansavimo, važiuoja už savus pinigus, dalyvauja konkursuose, konkuruoja ir t.t. tikrai sunku, bet įmanoma“*.

Taigi apibendrinant galima teigti, kad universitete yra taikomos įvairios akademinės bendruomenės motyvavimo priemonės. Mokslininkai skatinami dalyvauti tarptautinėje mokslinėje erdvėje finansiniu rėmimu (tarptautinių komandiruočių fondas, mokslo premijos)

bei instituciniu pripažinimu (teikiant nominacijas). Tačiau, šių motyvavimo priemonių dar negalima vadinti motyvavimo sistema. Interviu metu paaiškėjo, kad jokios skatinimo priemonės nebus veiksmingos, jei asmuo pats neturės poreikio ir noro dalyvauti tarptautinėje mokslinėje veikloje, todėl institucijai norint padidinti mokslininkų dalyvavimą tarptautinėje mokslinėje veikloje tikslingiausia būtų daugiau dėmesio skirti tarptautiškumo plėtotės aspektams atestacijos nuostatuose, kuriuos norint atitikti mokslininkai privalės būti aktyvesni mokslo tarptautiškumo kontekste.

Universiteto tarptautinio bendradarbiavimo sutarčių veiksmingumas

Pagal *ŠU 2014 m. veiklos ataskaitą*, 2014 m. universitetas turėjo pasirašęs daugiau nei 140 dvišalių bendradarbiavimo sutarčių su užsienio aukštojo mokslo institucijomis iš 39 valstybių. Tarptautinio bendradarbiavimo sutarčių pasirašymą galima apibūdinti kaip vieną iš pagrindinių mokslo tarptautiškumo plėtotės universitete veiklų, vykdomų institucijos lygmeniu. Taigi interviu metu buvo siekiama nustatyti ekspertų požiūrį į bendradarbiavimo sutarčių veiksmingumą: E3 nurodė, kad *“ turbūt nėra realu manyti, kad su visais vyksta jau toks intensyvus bendradarbiavimas, taip turbūt ir nebus, bet yra kitas faktas ir kitą išvadą galima iš to padaryti – kiekviena ta sutartis yra gimusi jau iš kažkokio tarptautiškumo. Yra aišku kažkokios partnerystės aktyvesnės, tai ten turbūt vyksta tų sutarčių pagrindu intensyvesnė veikla, kai kurios sutartys lieka laukt gerų laikų kol vėl kokia nors proga atsinaujins tas kontaktas”*. Taigi, bendradarbiavimo sutartys savaime nereiškia aktyvaus bendradarbiavimo, tačiau sudaro prielaidas bendradarbiavimui. Pats bendradarbiavimo sutarties pasirašymo faktas rodo, kad jau yra užmegztas kontaktas – buvo vizitai arba kitokia forma bendradarbiavimas vyko. Vis dėlto, visų 140 dvišalių bendradarbiavimo sutarčių pagrindu ko gero nėra plėtojamas intensyvus bendradarbiavimas. Taigi ekspertų buvo klausiama kaip universitetas tikrina sutarčių efektyvumą: E4 atskleidė, kad, *“Dabar yra kaip tik peržiūrima ir kai kurių sutarčių yra atsisakoma, kurios yra neveiksmingos. Kada pradėta peržiūrinėti ir atsisakinėti, pasirodė, kad nelabai mes galime daug atsisakyti, todėl, kad arba erasmus kontekste, arba mokslo kontekste, arba individualaus bendradarbiavimo kontekste su tais universitetais yra bendradarbiaujama. Individualaus bendradarbiavimo kontekste atliekami bendri tyrimai, o tam reikia turėti dvišalę bendradarbiavimo sutartį. Ir dabar gaunam naujų laiškų su prašymais toliau pratęsti bendradarbiavimo sutartį”*.

Apibendrinant ekspertų išsakytas mintis galima teigti, kad tarptautinio bendradarbiavimo sutarčių pasirašymas yra vienas pagrindinių mokslo tarptautiškumo

plėtotės elementų institucijoje. Pasirašytų bendradarbiavimo sutarčių skaičius pats savaime nereiškia intensyvaus bendradarbiavimo, tačiau tai rodo, kad vienokia ar kitokia forma bendradarbiavimas vyksta. Apibendrinus universiteto dokumentų analizės ir kokybinio tyrimo duomenis, daugiausia universiteto sudarytų dvišalių bendradarbiavimo sutarčių pasirašyta ir įgyvendinama pagal Erasmus+ programą. Bendradarbiavimo pobūdis su užsienio aukštojo mokslo institucijomis apima dėstytojų mainus, bendrųjų mokslinių tyrimų organizavimą arba individualų bendradarbiavimą. Šiuo metu universitete pasirašytos bendradarbiavimo sutartys yra peržiūrimos, siekiant neveiksmingų sutarčių atsisakyti, tačiau paaiškėjo, kad visgi daugumos sutarčių pagrindu yra bendradarbiaujama erasmus, mokslo arba individualaus bendradarbiavimo kontekste.

3.4.2. Mokslininkų dalyvavimas mokslo tarptautiškumo plėtotės procese

Žvalgybinio anketinio tyrimo metu paaiškėjo, kad mokslininkai tarptautinėje mokslinėje veikloje dalyvauja siekdami mokslinės veiklos rezultatų (88 proc.) taip pat siekdami užmegzti profesines pažintis (61 proc.). Interviu metu ekspertai įvardijo priežastis, kodėl mokslininkai dalyvauja tarptautinėje mokslinėje veikloje. Šiuolaikinis mokslas jau pats savaime yra tarptautiškas, todėl ir šiuolaikinis mokslininkas turi žinoti kokie tyrimai atliekami, kokios problemos yra nagrinėjamos mokslininko interesų srityje: Kaip teigia E2 „*Mokslui reikia tarptautiškumo, kad mokslininkas nevirtų savo sultyse, jis turi bendradarbiauti su užsienio institucijomis, turi žinoti kokie tyrimai vyksta užsienyje, dalintis savo tyrimų rezultatais ir juos pristatyti*“. E5 akcentavo, kad „*Tarptautinė veiklos dimensija leidžia geriau pažinti problemą, sumažinti informacijos paieškos laiką, įgalina dalintis turimomis žiniomis ir vystyti asmeninį tyrėjo poveikį mokslo pažangai*“.

Ekspertai išskyrė penkias mokslininkų dalyvavimo tarptautinėje mokslinėje veikloje priežastis – ***idėjų generavimas, mokslinės informacijos paieška, profesinės pažintys, tarptautinis pripažinimas:***

2 kategorija: Mokslininkų dalyvavimo tarptautinėje mokslinėje veikloje priežastys

Subkategorija	Teiginiai
Idėjų generavimas	<...> tu pats vienas turbūt negali generuoti idėjų, jų nepasitikrindamas, nevaliduodamas. Tu kaip mokslininkas turi turėti gauti kažkokią paramą idėjų prasme iš kitų mokslininkų, turi diskutuoti mokslinėmis temomis, globaliame pasaulyje kitaip būti negali (E3). Kad važiuotų žmonės, kad atvežtų naujų idėjų (E2).
Mokslinės informacijos paieška	Prisiderina su ERASMUS veikla, dėstytojai niekada nevažiuoja tik paskaitų dėstyti, ieško literatūros <...> (E2). Tarptautiškumo dimensija leidžia <...> sumažinti informacijos paieškos laiką (E5).
Profesinės pažintys	<...> dėstytojai niekada nevažiuoja tik paskaitų dėstyti <...> susipažįsta su mokslininkais (E2).
Galimybė pasidalinti informacija su kolegomis	Tikslas oficialiai rašomas vienas, bet visada kai žmogus važiuoja, derina tikslus ir kolegoms parveža informaciją (E2).
Tarptautinis pripažinimas	Tarptautiškumas moksle tas pats kas pripažinimas. Tiesiogine žodžio prasme. Būti tarptautišku, yra tas pats, kas būti žinomu. <...> mokslininkui nebeužtenka būti geram pačiam savaime. Jau reikia pasiekti tarptautinius lygmenis – t.y., tarptautinius reikalavimus, kad visas pasaulis tave pripažintų pagal atitinkamas kategorijas. <...> tarptautiškumas ir atveria ir sukuria galimybes matomumui (E1).

Mokslininkus dalyvauti tarptautinėje mokslinėje veikloje skatina įvairios priežastys. Viena iš jų idėjų generavimas – mokslininkai užsienyje dalyvaudami konferencijose, pristatydami savo tyrimų rezultatus, diskutuodami, dalinasi idėjomis, taip prisidedama prie mokslo darbų kokybės gerinimo. Taip pat mokslininkai, dalyvaudami tarptautinėje mokslinėje veikloje, siekia tarptautinio pripažinimo. Kaip viena iš eksperčių įvardijo - tai reiškia, kad mokslininkai siekia tapti žinomais arba kitaip tariant matomais. Stažuočių, konferencijų ir kitų užsienio vizitų metu neretai užsimezga pažintys, mokslininkai, dalindamiesi idėjomis, atranda bendraminčių. Mokslininkų bendravimas gali tapti bendradarbiavimu, o iš bendradarbiavimo seka mokslo rezultatai: kaip nurodė E5 „*Reikšminga ir tai, kad tarptautinėse tyrėjų grupėse pasiekti rezultatai lengviau tampa produktais (norminiais dokumentais, inovacijomis)*“.

Ekspertai, kaip mokslininkų dalyvavimo tarptautinėje mokslinėje veikloje priežastis, išskyrė mokslinės informacijos paiešką ir galimybę pasidalinti informaciją su kolegomis, tačiau šiuo klausimu ekspertų nuomonės išsiskyrė: E1 teigimu „<...> *grįžta žmonės iš*

ERASMUS ar konferencijų. Manote, dalinasi informacija ir kontaktais? <...> Niekada. Labai retomis išimtimis. Žmonės mano, kad jei nuvykau už ES pinigus – viskas mano – kontaktai, ryšiai, kolegos, ir t.t. bet dėl to nukenčia institucija“.

Taigi, mokslininkai dalyvauja tarptautinėje mokslinėje veikloje dėl įvairių priežasčių. Mokslininkai siekia pasisemti idėjų, užmegzti profesinius kontaktus, tapti matomais tarptautinėje mokslinėje erdvėje bei ieško naujos mokslinės informacijos, kuri prieinama tik užsienyje. Kaip paaiškėjo interviu metu, mokslininkai informacija ir kontaktais dalinasi su universitete dirbančiais kolegomis tik retomis išimtimis, dėl to nukenčia tarptautiškumo vystymas visoje institucijoje. Tai galima įvardyti kaip vieną iš problemų, mokslo tarptautiškumo plėtojimo universitete kontekste. Plačiau problemos išskiriamos 3.8 lentelėje.

Atliekant žvalgybinį tyrimą, universiteto akademinė bendruomenė išskyrė pagrindines problemas mokslo tarptautiškumo kontekste. Daugiausiai respondentų (72 proc.) išskyrė finansavimo stokos problemą, 62 proc. pažymėjo, kad dalyvauti tarptautinėje mokslinėje veikloje trūksta laiko. 56 proc. kaip problemą, ribojančią mokslininkų dalyvavimą tarptautinėje mokslinėje veikloje išskyrė universiteto skatinimo sistemos stoką. Siekiant plačiau ištirti problemas, ribojančias universiteto akademinės bendruomenės dalyvavimą tarptautinėje mokslinėje veikloje, ekspertai išskyrė ir plačiau pakomentavo aštuonias problemas:

3.8 lentelė

3 kategorija: Pagrindinės problemos tarptautinės mokslinės veiklos kontekste

Subkategorija	Teiginiai
Nepakankamas finansavimas	<p>Viena problema, kaip ir visur finansai, nes finansus turi turėti ir pats mokslininkas jeigu jis nori nepriklausomai nuo institucijos dalyvauti tarptautinėje mokslinėje veikloje ir institucija turi turėti pakankamai finansų (E2).</p> <p><...> tačiau lėšos yra ribotos (E2).</p> <p>Išnaudojam institucijos biudžetą ir ieškom lėšų iš kitų šaltinių – iš projektų ir LMT (E3).</p> <p><...> taigi, susidaro visas pliūpsnis reikalavimų. Sunku dabar, nesant lėšoms, tai padaryti (E1).</p> <p>Labai sunku be pinigų ką padaryti. Reikia finansavimo straipsnių kokybiškam vertimui, reikia išvykimui į konferencijas, reikia mokesčiui už publikacijas (E1).</p>

3.8 lentelės tęsinys 71 p.

3.8 lentelės tęsinys

Subkategorija	Teiginiai
Mokslinės veiklos derinimas su dėstytojo darbu	<p>Kitas dalykas tai yra derinimas studijų proceso ir važinėjimų, dėstytojai du trečdalius laiko skiria studijoms, ir trečdalis laiko skirtas mokslui, važinėjimams (E2).</p> <p>Ne tiek laiko stoka, bet tas derinimas – studijų ir mokslo (E2).</p> <p>Jeigu mokslo darbuotojas, tai jis visa laiką skiria mokslui, o jeigu dėstytojas dar studijų krūvis – paskaitos, modulių rengimas, metodinės medžiagos rengimas, tai irgi užima laiko. O jeigu išvažiuoji kažkur, tai tas kitas darbas nukenčia (E2).</p> <p><...> bet nepamirškim, kad mūsų krūvis yra nuo etato 30 proc. Yra atiduota tik moksliniam darbui. Reiškia trečdalį savo darbo laiko dėstytojas gali dirbti mokslinį darbą <...> (E4).</p> <p><...> dauguma mokslinį darbą dirbančių asmenų yra dėstytojai, jiems sudėtinga derinti išvykimą iš darbo vietos (E5).</p>
Asmeninės priežastys	<p>Ir trečias dalykas yra šeima. Vieni turi galimybių išvažiuoti, kiti neturi galimybių (E2).</p>
Kalbos barjeras	<p>Ir dar viena problema, ne visiems, bet daliai žmonių kalbos barjeras (E2).</p> <p><...> galbūt kažkam yra sudėtingiau su užsienio kalba <...> (E4).</p> <p><...> dauguma mokslininkų stokoja kompetencijų – nemoka kalbos <...> (E1).</p>
Komunikacinės kompetencijos stoka	<p><...> dauguma mokslininkų stokoja kompetencijų – <...> nebendrauja, nekomunikuoja (E1).</p>
Patirties ir pasirengimo dirbti tarptautinėje erdvėje trūkumas	<p><...> dauguma dėstytojų yra įpratę dirbti autonomiškai savo srityje, būti daugiau vietinėje erdvėje ir nėra dar pasirengę būti matomi tarptautiškai (E4).</p> <p><...> galbūt kažkas neturi tos patirties ir jam yra sudėtingiau peržengti tą slenkstį ir pabandyti vis dėlto įsijungti į tarptautinį projektą ar vadovauti tarptautiniam projektui (E4).</p>
Motyvacijos stoka	<p>Kartais trūksta motyvacijos ar noro <...> (E4).</p> <p><...> dauguma mokslininkų neturi tikslo būti žinomais, nes jie niekada tokiais netaps būdami mažos valstybės piliečiais (E1).</p> <p><...> tingi, neturi motyvacijos (E1).</p> <p>Motyvavimo sistema nieko negali paskatinti, jei asmuo pat neturi poreikio dalyvauti tarptautinėje mokslinėje veikloje (E5).</p> <p>Problema yra motyvacijos dirbti tarptautinėse grupėse trūkumas (E5).</p>
Institucijoje nėra tarptautiškumą skatinančio mechanizmo	<p>Nėra tarptautiškumą skatinančio mechanizmo (E5).</p>

Apibendrinant lentelėje išskirtas problemas, galima teigti, kad viena iš pagrindinių problemų yra nepakankamas finansavimas. Ekspertai nurodė, kad siekiant dalyvauti tarptautinėje mokslinėje veikloje, neretai mokslininkai turi prisidėti savo lėšomis. Ekspertai pažymėjo, kad dalyvavimas tarptautinėje mokslinėje veikloje kainuoja brangiai: kelionės ir su jomis susijusios išlaidos, straipsnių vertimai į užsienio kalbas, publikavimosi mokestis, konferencijos dalyvio mokestis ir kitos išlaidos. Tačiau ekspertai akcentavo, kad reikia aktyviau ieškoti finansavimo galimybių: E4 nurodė, kad „*Visų pirma reikia kreiptis ir ieškoti galimybių, nes jų tikrai yra. O jeigu nesikreipiama, tai lengviausia sakyti, kad trūksta lėšų. Ieškokim galimybių, juk yra įvairūs mokslo žurnalai – yra labai brangių ir yra tokių, kuriuose publikavimasis išvis nieko nekainuoja. Ieškokim vidurinio varianto, nebūtinai to pačio pigiausio varianto. Tikrai universitetas sėkmės atveju parems. Taip kad sakyti, kad nėra finansinio rėmimo, kad negalima išvažiuoti, tikrai taip nėra*“. E5 teigė, kad „*Reikia pripažinti, kad ŠU parama tarptautiniam judumui ir veikloms organizacijose yra maža. Visgi, mažai dėstytojai naudoja ir išorės galimybes*“.

Ekspertų buvo klausama apie mokslininkų dalyvavimo tarptautinėje mokslinėje veikloje finansinio rėmimo galimybes. Ekspertai išskyrė kelias finansavimo tarptautinei mokslinei veiklai galimybes: Tarptautinių komandiruočių fondą į kurį galima kreiptis dėl finansavimo kelionei į tarptautines konferencijas užsienyje, su pranešimais, kurių rezultatas mokslinis straipsnis. LMT, kaip ekspertai pažymėjo, pakankamai dažnai kviečiami mokslininkai ir doktorantai dalyvauti konkursuose, teikiama parama išvykoms į konferencijas, mokslo renginius. Taip pat ekspertai išskyrė ir galimybę mokslininkų dalyvavimą tarptautinėje mokslinėje veikloje paremti Fakultetų lėšomis.

Taigi finansavimo trūkumas gali būti įvardijama kaip problema, kuri riboja mokslininkų dalyvavimą tarptautinėje mokslinėje veikloje, tačiau tai ne vienintelė problema – finansinio rėmimo galimybės egzistuoja. Kaip dar viena iš pagrindinių problemų išskiriama mokslininkų motyvacijos dalyvauti tarptautinėje mokslinėje veikloje trūkumas ir tai, kad institucijoje nėra tarptautiškumą skatinančio mechanizmo. Taip pat mokslininkų dalyvavimą tarptautinėje mokslinėje erdvėje riboja mokslinės veiklos derinimas su dėstytojo darbu, komunikacinės ir kalbinės kompetencijų stoka bei patirties ir pasirengimo dirbti tarptautinėje erdvėje trūkumas.

3.4.3. Mokslo tarptautiškumo plėtotė doktorantūros studijose

Motyvuoti doktorantai – Lietuvos mokslo ateities potencialas (Lietuvos mokslo būklės apžvalga, 2015). ŠU 2014 m. veiklos ataskaitoje teigiama, kad institucijoje siekiama stiprinti ir tobulinti doktorantūros studijų procesą, skatinat ir motyvuojant jaunus mokslininkus dalyvauti tarptautinėse konferencijose, stažuotėse, mokslo konkursuose, į doktorantūros studijų procesą kviečiant žinomus pasaulio mokslininkus. Interviu metu buvo siekiama išsiaiškinti kokiomis priemonėmis universitetas skatina doktorantus dalyvauti tarptautinėje mokslinėje veikloje:

3.9 lentelė

4 kategorija: Doktorantų skatinimas dalyvauti tarptautinėje mokslinėje veikloje

Subkategorija	Teiginiai
Lanksti universiteto politika	Doktorantai gali važinėti į užsienį ir pagal ERASMUS ir pagal kitas programas, jiems tai įskaitoma į studijų laiką, nenutrūksta studijos, jie atlieka tyrimus, puikiai susitvarko ir tokių tikrai ne vienas yra (E2).
Vadovo skatinimas	Tarptautiškumas doktorantūros studijose priklauso nuo <...> vadovo, kaip paskatins ar suorientuos, kokiame žurnale publikuotis (E3).
Institucijos skatinimas	Tarptautiškumas doktorantūros studijose priklauso nuo institucijos <...> kaip paskatins ar suorientuos, kokiame žurnale publikuotis (E3).
Finansinis doktorantų rėmimas	Gabesnius remia LMT, skiria pinigus konferencijoms, skiria nemažai skatinimui (E1).
Doktorantų stovyklų organizavimas	Dar yra IP stovyklos, kur viskas anglų kalba dvi savaites – tikrai gali gaut naujos patirties (E1).
Formalus skatinimas	Nuostatuose įtvirtinta, kad turi būti tyrimai turi būti pristatyti tarptautiniuose mokslo renginiuose, vėlgi nepasakyta, kad jie turi būti užsienyje (E3). O šiaip tai tas tarptautiškumas formaliuose dokumentuose yra akcentuojamas, dabar disertacijos gynimas yra neįmanomas jeigu vienas iš tarybos narių nėra užsienio mokslininkas ar kažkokios institucijos darbuotojas (E3). <...> jau į gynimo komisiją turi būti įtrauktas užsienio ekspertas (E4).

3.9 lentelės tęsinys 74 p.

3.9 lentelės tęsinys

Subkategorija	Teiginiai
Neformalus skatinimas	<p>Vėlgi doktorantūros komitetai svarstydami ir tvirtindami individualius planus doktorantų, manau šiek tiek peržvelgia, kad tas lygis nebūtų labai prastas, kad būtų to aktyvumo (E3).</p> <p>Visai skatinamas doktoranto aktyvumas, bet jis skatinamas neformaliai – būkite aktyvūs, bet tai nėra vertinama nei pažymiu, nei niekaip. Tai nėra taip jau pasveriamas (E3).</p> <p>Tiesiog turi įvykdyti tuos reikalavimus formalius, jeigu tu juos viršiji, tai yra tikrai džiugu, bet per gynimą tu vis tiek gausi teigiamą įvertinimą ir tiek. Tai tas skatinimas nėra apibrėžtas. Yra tiesiog raginama, skatinama (E3).</p> <p>Aišku yra paskatinama, paraginama neužsidaryti Lietuvoj, išnaudoti paramą, važiuoti į užsienį, pristatyti tyrimus užsienyje ir publikuoti užsienio žurnaluose. Tas paskatinimas, tokia priežiūra yra, bet ji tokia nereglamentuota labai griežtai (E3).</p>

Taigi, apibendrinant galima teigti, kad tarptautiškumas doktorantūros studijose skatinamas tiek formaliai, tiek ir neformaliai. Formaliuose dokumentuose yra įtvirtinti aiškūs reikalavimai, kuriuos doktorantas privalo atitikti. Doktorantai skatinami aktyviai dalyvauti tarptautinėje mokslinėje veikloje ir neformaliu būdu – skatinama išnaudoti paramą, važiuoti į užsienį pristatyti tyrimų rezultatus, publikuoti užsienio žurnaluose, tačiau šio pobūdžio skatinimas nėra apibrėžtas formaliuose dokumentuose. Svarbi institucijos ir vadovo pozicija, kokia linkme doktorantas bus nukreiptas ir kokiomis priemonėmis bus skatinamas. Prie doktorantų skatinimo dalyvauti tarptautinėje mokslinėje veikloje prisideda lanksti universiteto politika – doktorantams suteikiama galimybė važinėti į užsienį ir pagal ERASMUS ir pagal kitas programas, jiems tai įskaitomą į studijų laiką.

Respondentų buvo klausama ar šiuo metu doktorantūros studijos yra pakankamai tarptautiškos: E1 teigimu: *“Užtenka ten to tarptautiškumo. Nematau nei reikalo, nei prasmės čia stiprinti”*. Tačiau E4 pateikė kitokią nuomonę: *“Šiai dienai doktorantūros studijos visos Lietuvos mastu yra nepakankamai tarptautiškos. Lietuva yra mažiausiai turinti doktorantų studentų užsieniečių Europoje”*. Taip pat E4 akcentavo, kad *“Po truputį pereinama prie tarptautiškumo, bet šiandien įvertinčiau, kad doktorantūros studijos dar nėra pakankamai tarptautiškos”*. Taigi respondentų nuomonės dėl doktorantūros studijų tarptautiškumo stiprinimo nesutapo.

Toliau kokybinio tyrimo metu buvo siekiama išsiaiškinti kokiomis priemonėmis tarptautiškumas doktorantūros studijose galėtų būti papildomai stiprinamas:

3.10 lentelė

5 kategorija: Mokslo tarptautiškumo doktorantūros studijose tobulinimo kryptys

Subkategorija	Teiginiai
Reikalavimas bent du kartus išvykti į užsienį per studijų metus	Aišku, kad gal per doktorantūros studijų laikotarpį išvykti bent keletą kartų į tarptautinį renginį kažkur užsienyje ir rasti kontaktų tolimesniems tyrimams, ir savo tyrimo rezultatus diskutuoti platesniam kontekste, tai tikrai būtų naudinga ir niekas čia ginčytis negalėtų (E3).
Konsultantas užsienietis	Galima konsultanto užsieniečio ieškoti idėjų generavimui ir tai turbūt yra įmanomas variantas (E3).
Paskaitos anglų k.	Galbūt reikėtų daugiau paskaitų anglų kalba (E4).
Užsienio lektoriai	Galbūt reikėtų <...> daugiau užsienio lektorių pakviesti (E4).
Disertacijų rengimas anglų k.	Jau bent disertacijos kad būtų ginamos ir rašomos angų kalba tai jau šis tas, bet irgi savam lygyje (E1). Daktaro disertacijos rengiamos lietuvių kalba, kai tuo tarpu daugelyje Europos šalių rengiamos anglų kalba (E4).

Taigi, apibendrinant galima teigti, kad respondentai pateikė įvairių pasiūlymų dėl tarptautiškumo stiprinimo doktorantūros studijose galimybių. Ekspertai pateikė siūlymus griežtinti reikalavimus dėl tarptautinio mobilumo – doktorantas turėtų bent du kartus išvykti į užsienį per studijų metus. Taip pat pasiūlė į studijų procesą įtraukti daugiau užsienio mokslininkų – doktorantui rengiant disertaciją priskirti konsultantą užsienio mokslininką taipogi pakviesti daugiau lektorių iš užsienio. Atitinkamai ir paskaitų kiekis vedamų užsienio kalba turėtų didėti. Keletas respondentų išskyrė pasiūlymą dėl disertacijų rengimo anglų kalba.

3.4.4. Mokslo tarptautiškumo plėtotės tobulinimo kryptys

Ekspertai išskyrė keletą mokslo tarptautiškumo plėtotės tobulinimo krypčių institucijoje. Ekspertai nurodė, kad labiausiai prie mokslo tarptautiškumo plėtotės prisidėtų reikalavimų mokslo tarptautiškumui didinti atestacijos nuostatuose įtvirtinimas, finansavimo tarptautinei mokslinei veiklai įgyvendinti didinimas, viešų diskusijų ir pristatymų skaičiaus

didinimas, kontaktų su užsienio partneriais skaičiaus didinimas ir bendrų veiklų (projektų, bendrų publikacijų) bei mokslo tarptautiškumo plėtos strategijos tobulinimas.

3.11 lentelė

6 kategorija: Mokslo tarptautiškumo plėtotės aukštojo mokslo institucijoje tobulinimo kryptys

Subkategorija	Teiginiai
Reikalavimų mokslo tarptautiškumui didinti atestacijos nuostatuose įtvirtinimas	<p>Jei nebus <...> atestacijos nuostatų, kur aiškiai bus nurodyti reikalavimai – niekada nebus nieko (E1).</p> <p>Jei nebus reikalavimų strategiškai atsiskaityti – nieko nebus. Nes laisvė akademikus veda prie destrukcijos (E1).</p> <p>Jei nebus sąmoningumo ir kontrolės – nebus niekada pokyčių (E1).</p> <p>Dėstytojų atestacijos metu galima tenkinti minimalius reikalavimus ir be tarptautinio žinomumo (E5).</p> <p>Tik atestacijos reikalavimų sugriežtinimas galėtų pakeisti tyrėjų poziciją dėl dalyvavimo tarptautinėje mokslinėje veikloje (E5).</p>
Finansavimo tarptautinei mokslinei veiklai įgyvendinti didinimas	<p>Jei nebus pinigų <...> – niekada nebus nieko (E1).</p> <p>Reikia pripažinti, kad ŠU parama tarptautiniam judumui ir veikloms organizacijose yra maža (E5).</p> <p>Finansus turi turėti ir pats mokslininkas jeigu jis nori nepriklausomai nuo institucijos dalyvauti tarptautinėje mokslinėje veikloje ir institucija turi turėti pakankamai finansų (E2).</p>
Viešų diskusijų / pristatymų skaičiaus didinimas	Reikėtų didinti viešų diskusijų, viešų pristatymų bendruomenei skaičių (E1).
Kontaktų dalinimosi skatinimas	Reikėtų didinti <...> kontaktų dalinimąsi ir t.t. nes kitaip tai ir bus vieno asmens dalykas. <...> Dėl to nukenčia institucija (E1).
Mokslo tarptautiškumo plėtos strategijos tobulinimas	Čia vadybos klausimas. Ypač jei strategiškai nebus planuojamas tokių dalykų valdymas – nieko nebus (E1).

Ekspertų nuomone, reikalavimų mokslo tarptautiškumui didinti atestacijos nuostatuose įtvirtinimas gali iš esmės pakeisti mokslininkų poziciją dėl dalyvavimo tarptautinėje mokslinėje veikloje. Tačiau, kaip jau buvo minėta apibendrinant 3.8 lentelės duomenis, mokslininkų aktyvumą mokslo tarptautiškumo kontekste riboja nepakankamas finansavimas, taigi prieš įtvirtinant reikalavimus dėl mokslininkų dalyvavimo tarptautinėje mokslinėje veikloje, tikslinga sudaryti pakankamas sąlygas, šiuo aspektu finansinio rėmimo didinimas

yra itin svarbus. Plėtojant mokslo tarptautiškumą institucijoje reikia didinti viešų diskusijų ir pristatymų skaičių, kurių metu mokslininkai galėtų pristatyti savo rezultatus įgyvendinant mokslo veiklas tarptautiniame kontekste kitiems universiteto akademinės bendruomenės nariams bei suteikti konsultacinę pagalbą, pasidalinti patirtimi. Taipogi, siekiant tobulinti mokslo tarptautiškumo plėtotę institucijoje turėtų būti skatinamas kontaktų su užsienio mokslininkais dalinimasis. Taip būtų didinamas tarptautinis mokslinis bendradarbiavimas institucijos lygmeniu ir tarp asmeninius ryšius užmezgusių mokslininkų. Kaip pažymėjo viena iš eksperčių, mokslo tarptautiškumo plėtojimą aukštojo mokslo institucijoje būtina strategiškai planuoti, todėl universitetui tikslinga įtvirtinti mokslo tarptautiškumo plėtos strategiją

IŠVADOS

1. Teorinių šaltinių analizė leidžia daryti šias išvadas:

1.1. Išnagrinėjus aukštojo mokslo institucijų valdymo teorinius aspektus, nustatyta, kad *internacionalizacijos proceso* sąlygoti iššūkiai lėmė *pokyčius* aukštojo mokslo institucijų valdymo srityje. Aukštojo mokslo institucijoms vykdant mokslo tarptautiškumo skatinimą ir plėtrą, priimami sprendimai dėl *tarptautinių reiškinų dimensijų integravimo* į aukštojo mokslo institucijų veiklą, jų *kokybės vertinimo* ir *mokslo tarptautiškumo tobulinimo* institucijoje galimybių.

1.2. Mokslo tarptautiškumas yra neatsiejamas nuo aukštojo mokslo institucijų veiklos, todėl siekiant tarptautinio mokslo pripažinimo, aukštojo mokslo institucijos *plečia tarptautinių mokslo veiklų sritis* - pasirašomos tarptautinio bendradarbiavimo sutartys, dalyvaujama tarptautinių mokslo projektų veikloje, organizuojamos tarptautinės konferencijos, skatinamas mokslininkų bendradarbiavimas ir mobilumas. Mokslo tarptautiškumo samprata apima visas *tarptautinio mokslinio bendradarbiavimo, mobilumo ir mokslo darbų sklaidos tarptautinėje erdvėje* formas.

1.3. Lietuvos mokslo tarptautiškumo skatinimas ir plėtra vykdoma *tarptautinėmis sutartimis, įvairiomis akademinį mobilumą remiančiomis programomis* bei *daugiašaliu bendradarbiavimo programomis*. Kasmet skelbiami kvietimai teikti paraiškas *moksliniams tyrimams finansuoti ir kvietimai paramai kitoms mokslinėms veikloms* gauti.

2. Empirinio tyrimo duomenų analizė leidžia daryti šias išvadas:

2.1. Atlikta dokumentų analizė atskleidė, kad mokslo tarptautiškumo plėtotė vykdoma tarptautiniu, nacionaliniu ir instituciniu lygmenimis. Bolonijos procesas prisideda prie *mokslininkų mobilumo kliūčių šalinimo, Europos aukštojo mokslo erdvės glaudinimo su Europos mokslinių tyrimų erdve bei aukštojo mokslo institucijų tarptautinio bendradarbiavimo skatinimo*. Atitinkamai šie siekiai matomi Lietuvos mokslo ir studijų įstatyme bei aukštojo mokslo tarptautiškumo skatinimo programose.

2.2. Institucinio lygmens dokumentų analizė atskleidė, kad *universitete egzistuoja pakankamos teisinės ir praktinės prielaidos mokslo tarptautiškumo plėtotei*. Universiteto pagrindiniuose dokumentuose akcentuojamas *mokslininkų mobilumo skatinimas, mokslo*

rezultatų sklaida - stiprinama mokslo tarptautiškumo dimensija, siekiant daugiau mokslo publikacijų skelbti aukščiausio lygio tarptautiniuose leidiniuose ir *tarptautinis mokslinis bendradarbiavimas* – dalyvavimas tarptautinių mokslo projektų veikloje. Mokslo tarptautiškumas doktorantūros studijų procese skatinamas - *plėtojant doktorantų tarptautinį mobilumą ir skatinant* jaunųjų mokslininkų *dalyvavimą tarptautinėse konferencijose, stažuotėse, mokslo konkursuose* ir pan.

2.3. Tyrimo metu identifikuota, kad mokslininkus dalyvauti tarptautinėje mokslinėje veikloje skatina *galimybė generuoti idėjas* – mokslininkai pristatydami savo tyrimų rezultatus tarptautinei akademinėi bendruomenei diskutuoja, dalinasi idėjomis, taip prisidedama prie mokslo darbų kokybės gerinimo. Taip pat mokslininkai, dalyvaudami tarptautinėje mokslinėje veikloje, siekia *tarptautinio pripažinimo* – būti matomais ir žinomais tarptautiniu mastu. Dalyvaudami tarptautinėje mokslinėje veikloje mokslininkai užmezga *profesines pažintis, vystomas tarptautinis mokslinis bendradarbiavimas*, kurio pagrindu kuriami mokslo rezultatai.

2.4. Universiteto atstovų, atsakingų už mokslo politikos formavimą ir įgyvendinimą interviu metu identifikuota, kad viena iš pagrindinių problemų yra *nepakankamas finansavimas*. Kaip dar viena iš pagrindinių problemų išskiriama *mokslininkų motyvacijos* dalyvauti tarptautinėje mokslinėje veikloje *trūkumas* ir tai, kad institucijoje turėtų būti aktyviau vystomas *tarptautiškumą skatinantis mechanizmas*. Taip pat mokslininkų dalyvavimą tarptautinėje mokslinėje erdvėje *riboja mokslinės veiklos derinimas su dėstytojo darbu, komunikacinės ir kalbinės kompetencijų stoka bei patirties ir pasirėngimo dirbti tarptautinėje erdvėje trūkumas*.

2.5. Remiantis kokybinio tyrimo rezultatais nustatyta, kad universitetas siekia sudaryti palankias sąlygas mokslininkų aktyvumui tarptautinėje mokslinėje veikloje šiomis priemonėmis: *sudaroma galimybė suderinti tarptautinę mokslinę veiklą užsienyje ir dėstytojo darbą*. Universitetas stiprindamas mokslo tarptautiškumo plėtotę institucijoje, *ne tik finansišškai paremia mokslininkus*, bet ir gali *suteikti transportą vykti į mokslo renginius* bei užtikrinti naudojamąsi kita mokslui reikalinga *materialine baze*.

2.6. Kokybinio tyrimo metu pastebėta, kad universitete yra taikomos įvairios akademinės bendruomenės motyvavimo priemonės. Mokslininkai skatinami dalyvauti tarptautinėje mokslinėje erdvėje *finansiniu rėmimu* (tarptautinių komandiruočių fondas,

socialinių partnerių įsteigtos mokslo ir meno premijos aktyviausiems mokslininkams/menininkams, mokslininkų/menininkų grupėms ir jauniems mokslininkams) bei ***instituciniu pripažinimu*** (teikiant metų nominacijas). Pastaruoju metu sukurtas motyvavimo modelis, kuris sudaro pagrindą tobulinti motyvavimo sistemą.

2.7. Remiantis universiteto atstovų, atsakingų už mokslo politikos formavimą ir įgyvendinimą, nuomonės raiška galima teigti, kad doktorantūros studijose ***pereinama prie mokslo tarptautiškumo plėtojimo***, tačiau šiai dienai ***doktorantūros studijos vertinamos kaip nepakankamai tarptautiškos***.

2.8. Apibendrinus ir įvertinus kokybinio tyrimo rezultatus, išskiriamos šios mokslo tarptautiškumo plėtotės universitete tobulinimo kryptys: ***reikalavimų mokslo tarptautiškumui plėtoti įtvirtinimas atestacijos nuostatuose, finansavimo tarptautinei mokslinei veiklai įgyvendinti didinimas, tarptautinių programų ir projektų, bendrų publikacijų su užsienio mokslininkais didinimas, viešų diskusijų*** (taip pat nuotoliniu būdu) ***su užsienio mokslininkais skaičiaus didinimas, kontaktų dalinimosi skatinimas ir institucijos mokslo tarptautiškumo plėtros strategijos tobulinimas***.

Tyrimo pagrindinis ***ginamas teiginys***, kad mokslo tarptautiškumo plėtotė aukštojo mokslo institucijoje riboja mokslininkų skatinimo aktyviau dalyvauti tarptautinėje mokslinėje veikloje sistemos įgyvendinimo stoka, ***pasitvirtino***.

REKOMENDACIJOS

Šiaulių universitetui:

1. Tyrimo rezultatų analizė parodė, kad mokslininkų dalyvavimą tarptautinėje mokslinėje veikloje riboja nepakankamai vystomas *tarptautiškumą skatinantis mechanizmas*. Rekomenduojama institucijoje *tobulinti universiteto tarptautiškumo plėtros strategiją, didinti viešų diskusijų bei viešų pristatymų universiteto akademinėi bendruomenei skaičių, skatinti kontaktų dalinimąsi*.
2. Tyrimo duomenų analizė parodė, kad viena esminių problemų, ribojančių mokslininkų aktyvumą mokslo tarptautiškumo plėtotės kontekste yra finansavimo trūkumas, todėl rekomenduojama skatinti dėstytojus *išnaudoti visas išorines* (LMT, Švietimo ir mokslo ministerijos skelbiami konkursai, Erasmus projektai) *bei vidines* (mokslo lėšos) *galimybes*. Svarbu viešinti sėkmingus atvejus, negavus finansavimo skatinti mokslininkus kreiptis keletą kartų.
3. Atliekant kokybinį tyrimą pastebėta, kad dalis dėstytojų yra įpratę dirbti autonomiškai savo srityje, būti daugiau vietinėje erdvėje ir nėra dar pasirengę būti matomi tarptautiškai - dėstytojų atestacijos metu galima tenkinti minimalius reikalavimus ir be tarptautinio žinomumo (ypač socialinių ir humanitarinių mokslų srityje), todėl, siekiant pakeisti tyrėjų poziciją dėl dalyvavimo tarptautinėje mokslinėje veikloje, rekomenduojama *įtvirtinti reikalavimus mokslo tarptautiškumui didinti atestacijos nuostatuose*.
4. Dokumentų analizės tyrimo rezultatai parodė, kad paskutiniaisiais metais universiteto akademinės bendruomenės mobilumas yra sumažėjęs, todėl rekomenduojama *skatinti dėstytojų mobilumą*, suteikiant konsultacinę ir finansinę pagalbą, *didinti tarptautinių mokslinių renginių universitete skaičių*, pakviečiant daugiau užsienio mokslininkų bei išnaudoti šiuolaikinių technologijų galimybes, rengiant virtualias konferencijas.
5. Tyrimo rezultatų analizė parodė, kad doktorantai šiai dienai turi būti labiau pasiruošę savo darbų pristatymui tarptautinėje erdvėje, todėl rekomenduojama didinti tarptautiškumą doktorantūros studijose, skatinant doktorantų *tarptautinį mobilumą*, *pakviečiant daugiau užsienio lektorių bei didinant paskaitų, vedamų anglų kalba, skaičių*.

LITERATŪRA

Mokslinės literatūros sąrašas:

1. Atkočiūnienė, Z. (2009). Mokslo komunikacija: Lietuvos mokslo žurnalai mokslo komunikacijos kaitos požiūriu. *Informacijos mokslai*, 49, 70-83.
2. Babravičius, J., Dzemyda, I. (2012). Naujosios viešosios vadybos elementai ir “studijų krepšelio” modelio diegimas Lietuvoje. *Viešoji politika ir administravimas*, 11 (2), 260-271.
3. Bagdonas, A., Jankauskienė, I., Sadauskienė, R. (2012). Dėstytojo užsienio kalbos kompetencija: poreikiai ir iššūkiai.
4. Barblan, A., Kehm, B., Reichert, S., Teichler, U. (1998). *Emerging European Policy of Higher Education Institutions*. Werkstattberichte 55, Kassel: Centre for Higher Education and Work, University of Kassel.
5. Bartell, M. (2003). Internationalization of universities: A university culture-based framework. *Higher education*, 45, 43-70.
6. Barzelis, A., Mejerė, O., Šaparnienė, D. (2013). Universitetų valdymo modeliai: Šefildo universiteto atvejis. *Studijos šiuolaikinėje visuomenėje*, 4 (1), 103-116.
7. Bliūdžiuvienė, N. (2012). Tarptautinės knygotyros konferencijos mokslo komunikacijos požiūriu. *Knygotyra*, 59, 161-179.
8. Bulajeva, T. (2005). Aukštojo mokslo internacionalizavimas globalizacijos sąlygomis. *Acta Paedagogica Vilnensia*, 14, 179-186.
9. Bulajeva, T. (2013). Tarptautiškumo politikos iššūkiai Lietuvos aukštajam mokslui: konkurencija vs bendradarbiavimas. *Acta Paedagogica Vilnensia*, 30, 104-113.
10. Buškevičiūtė, J., Raipa, A. (2011). Sprendimai šiuolaikinio viešojo valdymo evoliucijoje. *Viešoji politika ir administravimas*, 1, 17-26.
11. Cesevičiūtė, I., Minkutė-Henrickson, R. (2002). Developing Students' Intercultural Communicative Competence: Towards Effective University Learning Environments. *Socialiniai mokslai*, 4 (36), 48-56.
12. De Wit, H. (2002). *Internationalisation of Higher Education in the United States of America and Europe: A Historical, Comparative and Conceptual Analysis*. Westport, CT: Greenwood Press.
13. Domarkas, V. (2011). Viešojo administravimo paradigmos kaitos atspindžiai dešimtmečio pabaigos publikacijose. *Viešoji politika ir administravimas*, 1, 9-16.
14. Dubinas V. (2008). Žinių kaupimo ir sklaidos panaudojimas organizacijų strateginiam valdymui šiuolaikinėmis sąlygomis. *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos*. 4 (13), 11-122.
15. Ericsson, E. (2000). Demands for Intercultural Communicative Competence in Working life. In Velde, C. (Ed.), *International Perspectives on Competence in the Workplace (241-258)*. Kluwer: Dordrecht, NL.
16. Gerulaitienė, E., Mažeikienė, N. (2012). Magistrantų tarpkultūrinės patirties refleksijos: edukacinės aplinkos bei ugdymo ir vertinimo strategijų ir metodų Lietuvos ir užsienio aukštojo mokslo institucijose lyginamoji analizė. *Mokytojų ugdymas*, 18 (1), 60-81.
17. Gerulaitis, D., Virgailaitė-Mečkauskaitė, E., Grigaliūnas, M. (2012). Strateginio planavimo ir universiteto valdymo kryptys: universiteto socialinių partnerių ir akademinės bendruomenės sutelktos grupės tyrimo rezultatai. *Jaunųjų mokslininkų darbai*, 1 (34), 94-99.
18. Grebliauskas, A., Leskauskaitė, A. (2012). Demografinių pokyčių poveikis aukštųjų mokyklų veiklai: Lietuva pasauliniame kontekste. *Organizacijų vadyba: sisteminiai tyrimai*, 63, 49-67.

19. Gudaitytė, D., Vilkienė, V. (2003). Europinių mobilumo projektų sąlygojimo kooperatyvaus mokymosi raiška mokytojus rengiančioje neuniversitetinėje aukštojoje mokykloje. *Socialiniai mokslai*, 2 (39), 19-29.
20. Gumuliauskienė, A. (2013). Švietimo politikos formavimas ir įgyvendinimas: dermės aspektas. *Švietimas: politika, vadyba, kokybė*, 1 (13), 19-39.
21. Hardt, M., Negri, A. (2001). *Empire*. Harvard University Press.
22. Juknytė-Petreikienė, I. (2006). Aukštosios mokyklos internacionalizacijos parametrai ir kokybės vertinimas. *Aukštojo mokslo kokybė*, (3), 92-122.
23. Kardelis, K. (2002). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*. Kaunas: Judex.
24. Kievišas, J. (2008). Mokslo idėjų sklaida meninio ugdymo srityje: Lietuvos ir Ukrainos mokslininkų bendradarbiavimas. *Mokytojų ugdymas*, 11 (2), 175-178.
25. Knight, J., Teferra, D. (2008). *Higher Education in Africa: The International Dimension*. Chestnut Hill, MA: Boston College and the Association of African Universities, Ghana.
26. Krisčiūnas, K. (2007). *Aukštojo mokslo tarptautiškumo skatinimo pasaulinė praktika ir jos taikymas Lietuvoje gairės*. Monografija. Kaunas: ISM Vadybos ir ekonomikos universitetas.
27. Kriščiūnas, K., Lukoševičius, A. (2002). *Žinių ekonomikos Lietuvoje link: tyrimų ir technologijų plėtros strategija*. Kaunas: Technologija.
28. Krupavičius, A. (2013). Viešojo valdymo samprata ir geras valdymas. In Šaparnienė, D., Krupavičius, A. (Eds.), *Viešasis valdymas: koncepcijos ir dimensijos (7-22)*. BMK LEIDYKLA.
29. Kučinskienė R., Kučinskas V. (2005). Studijų kokybės sistemos kūrimas ir valdymas. *ACTA Pedagogica Vilnensia*, Nr. 14. 187-198 p.
30. Lamanauskas, V., Augienė, D., Makarskaitė-Petkevičienė, R. (2012). Universitetinių studijų problematika: studentų pozicija. *Švietimas: politika, vadyba, kokybė*, 1 (10), 6-21.
31. Mang, H. A. (2009). Tarptautinis mokslinis bendradarbiavimas kaip sudedamoji politinės globalizacijos dalis. *Santalka. Filosofija*, 17 (1), 83-90.
32. Matkevičienė, R. (2009). Lietuvos mokslininkų komunikacija: mokslo kūriniai publikuoti pasirenkamų mokslo leidinių atveju studija. *Informacijos mokslai*, 49, 84-98.
33. Matulionis, A., Mičiulienė, R. (2000). Akademinės bendrijos kaitos tyrimo metodologija ir jos taikymas Lietuvos aukštojo mokslo atveju. *Socialiniai mokslai*, 1 (22), 7-17.
34. Mažeikienė, N., Zubilina, O., Virgailaitė-Mečkauskaitė, E., Ruškus, J. (2008). Research Competence for International Collaboration in the Process of Higher Education and Labour Market Internationalization. *Socialiniai mokslai*, 2 (60), 66-80.
35. Mikalauskas, R., Švagždienė, B. (2008). Universitetų valdymo problemos žinių visuomenėje: pertvarkos poreikis. *Organizacijų vadyba: sisteminiai tyrimai*. 45, 71-83.
36. Nakrošis, V. (2011). Viešojo valdymo reformos Lietuvoje: kodėl ir kuo reikia pakeisti naująją viešąją vadybą? *Politologija*. Nr. 1 (61), 65 – 98.
37. Nausėdienė, I. (2005). Tyrimų duomenų rinkimo metodai: kiekybiniai, kokybiniai ir jų deriniai. *Marketingas*, 2, 37-41.
38. Paurienė, G. (2011). Tarpkultūrinė kompetencija ir jos ugdymas pareigūnų rengime. *Mokslinių straipsnių rinkinys: Visuomenės saugumas ir viešoji tvarka*, 5, 114-128.
39. Pūraitė, A. (2011). Aukštojo mokslo kokybės užtikrinimo teisinio reguliavimo problemos. *Socialinių mokslų studijos*, 3 (4), 1229-1252.

40. Puškorius, S. (2007). Užsienio šalių universitetų valdymo modelių gairės. *Viešoji politika ir administravimas*, 22, 96-105.
41. Putrienė, N., Vaičekauskienė, S. (2014). Lietuvos mokslo ir studijų plėtos iki 2030 m. išvalgos: kritinė analizė ieškant realiausio aukštojo mokslo raidos scenarijaus. *Pedagogika*, 2, 16-31.
42. Raipa A. (2011). Naujojo viešojo valdymo indikatorių diagnozavimo galimybės. *Viešoji politika ir administravimas*. 2, 167–182.
43. Ruževičius, J. (2007). Studijų kokybės vadybos sistemų tyrimas. *Ekonomika: Mokslo darbai*, 80, 48-56.
44. Savickienė, I. (2005). Parameters of higher education quality assessment system at universities. *The Quality of Higher Education*, 2, 72 – 83.
45. Savickienė, I., Pukelis, K. (2004). Studijų kokybės vertinimo sistemos: institucinis ir programų lygmenys. *Pedagogika*, 73, 5-14.
46. Scott, P. (2005). The Global Dimension: Internationalising Higher Education. In Khem, B., de Wit, H. (Eds.), *European Responses to the Global Perspective*. Amsterdam: EAIR.
47. Spūdytė, I. Misiūnas, M. (2004). Valdymas kaip institucijos veiklos kokybę sąlygojantis veiksnys: Kauno kolegijos patirtis. *Aukštojo mokslo kokybė*, 1, 126-137.
48. Stankevičienė, J., Karvelienė, R. (2008). Internationalization of Universities: A Typology of Šiauliai University Culture. *Socialiniai tyrimai*, 2(12), 174-183.
49. Stonkienė, M., Atkočiūnienė, Z., Matkevičienė, R. (2009). Mokslo komunikacijos kaita. *Informacijos mokslai*, 48, 46-67.
50. Taylor, J. (2004). Toward a strategy for internationalization: lessons and practise from four universities. *Journal of studies in international education*, 8(2), 149-171.
51. Teresevičienė, M. (2012). Tyrimų erdvės išplėtimas ugdant edukologijos mokslininkus. *Pedagogika*, 108, 55-62.
52. Tidikis, R. (2003). Socialinių mokslų tyrimų metodologija. Vilnius: Lietuvos teisės universitetas.
53. Tinfavičienė, I. (2007). Istorinė universitetinio aukštojo mokslo sampratos raida. *Acta Paedagogica Vilnensia*, 19, 186-195.
54. Valuckienė, J., Būdvytytė-Gudienė, A. (2013). Tarptautiškumo dimensija regioniniame universitete: iššūkiai jungtinės studijų programos rengėjams. *Vadyba*, 2 (23), 123-132.
55. Viliūnas, G. (2013). Lithuania and the Internationalisation of Higher Education. *Agenda*, 2, 10-17.
56. Wende, M. C. (1999). Quality Assurance of Internationalization and Internationalisation of Quality Assurance. In *Quality and Internationalisation in Higher Education* (225-235). Paris: OECD/IMHE.
57. Zuzevičiūtė V., Teresevičienė M. (2007). *Universitetinės studijos mokymosi visą gyvenimą perspektyvoje*. Monografija. Kaunas.
58. Želvys, R. (2005). Vilniaus pedagoginis universitetas XXI a. švietimo iššūkių kontekste. *Pedagogika*, 79, 17-22.
59. Želvys, R. (2006). Internacionalizacijos iššūkiai Lietuvos aukštajam mokslui. *Acta Paedagogica Vilnensia*, 17, 140-146.
60. Žydzūnaitė, V. (2007). *Tyrimo dizainas: struktūra ir strategijos*. Kaunas: Technologija.
61. Žuolytė, J. (2013). Students and Teachers Abroad. *Agenda*, 2, 10-17.

Dokumentai ir kiti šaltiniai:

62. Aukštojo mokslo tarptautiškumo skatinimo 2013 – 2016 metų veiksmų planas. Prieiga per internetą:< [www.smm.lt/teisine-informacija/2013-09-25-V-878\(1\).doc](http://www.smm.lt/teisine-informacija/2013-09-25-V-878(1).doc)>.
63. Bendradarbiavimas MTEP srityje pagal tarptautinius susitarimus ir programas. Prieiga per internetą:< <http://www.smm.lt/web/lt/veikla/tarptautinis-bendradarbiavimas/bendradarbiavimas-MTEP-srityje>>.
64. Bolonijos procesas nuo Sorbonos iki Jerevano 1998 -2015. Prieiga per internetą:< <http://www.smm.lt/web/lt/smm-studijos/studiju-tarptautiskumas/Bolonijos-procesas/1998-2015>>.
65. Lietuvos mokslo būklės apžvalga (2014). Prieiga per internetą:< http://www.mosta.lt/images/leidiniai/Lietuvos_mokslo_bukles_apzvalga_2014.pdf>.
66. Lietuvos mokslo būklės apžvalga (2015). Prieiga per internetą:< http://mosta.lt/images/leidiniai/Mosta_mokslo_bukles_apzvalga_2015.pdf>.
67. Lietuvos mokslo ir studijų ateities vizija: Mokslioji Lietuva 2030. Prieiga per internetą:< http://www.kikas.lt/lt/dokumentai/Mokslioji_Lietuva_trumprastis.pdf>.
68. LMT mokslo konkursinis finansavimas. Prieiga per internetą:< <http://www.lmt.lt/lt/mkf.html>>.
69. LR mokslo ir studijų įstatymas. Prieigas per internetą:< http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=474734>.
70. Mokymo įstaigų skaičius. Prieiga per internetą:< <http://osp.stat.gov.lt/web/guest/statistiniu-rodikliu-analize?portletFormName=visualization&hash=b0740b95-6183-4187-83bb-61da4831ab57>>.
71. Mokslo ir studijų reforma, 2009. Prieiga per internetą:< http://www.smm.lt/web/lt/pranesimai_spaudai/startuoja-mokslo-ir-studiju-reforma-seimas-prieme-mokslo-ir-studiju-istatyma>.
72. Pagrindiniai Bolonijos proceso dokumentai. Prieiga per internetą:< https://www.smm.lt/uploads/documents/Papildomas%20menu2/Bolonijos_procesa_s/Bolonijos%20proceso%20dokumentai_2013.pdf>.
73. Pauža, D. (2014). Mokslo tarptautiškumas Lietuvos mokslo kokybei gerinti. Prieiga per internetą:< http://www.lmt.lt/lt/lmt_renginiai/archive/p10/2014-11-03.html>.
74. Petrauskienė, J. (2014). Ar tarptautiška mūsų doktorantūra? Prieiga per internetą:< http://www.lmt.lt/lt/lmt_renginiai/archive/p10/2014-11-03.html>.
75. ŠU 2010 m. veiklos ataskaita. Prieiga per internetą:< http://old.su.lt/bylos/su_veikla_2010.pdf>.
76. ŠU 2012 – 2014 m. strateginis veiklos planas. Prieiga per internetą:< http://su.lt/index.php?option=com_content&view=article&id=112&Itemid=175&lang=lt>.
77. ŠU 2012 – 2016 m. integruota plėtros strategija. Prieiga per internetą:< http://su.lt/index.php?option=com_content&view=article&id=112&Itemid=175&lang=lt>.
78. ŠU 2012 m. veiklos ataskaita. Prieiga per internetą:< http://old.su.lt/images/banners/Siauliu_universiteto_veikla_2012_metais.pdf>.
79. ŠU 2013 m. veiklos ataskaita Prieiga per internetą:< http://old.su.lt/images/banners/SU_rektorius_ataskaita_2013_Spaudai.pdf>.
80. ŠU 2014 m. veiklos ataskaita. Prieiga per internetą:< http://su.lt/index.php?option=com_content&view=article&id=112&Itemid=175&lang=lt>.
81. ŠU 2015 – 2020 m. strategija. Prieiga per internetą:< http://su.lt/index.php?option=com_content&view=article&id=14674&Itemid=2549&lang=lt>

PRIEDAI

1 priedas

MOKSLO TARPTAUTIŠKUMO PLĖTOTĖ ŠIAULIŲ UNIVERSITETE

Šiuo metu atliekama Šiaulių universiteto akademinės bendruomenės apklausa, kurios tikslas – išsiaiškinti kokia mokslo tarptautiškumo plėtotės situacija universitete ir kaip mokslo tarptautiškumas galėtų būti stiprinamas. Apklausos rezultatai bus panaudoti mokslo tarptautiškumo plėtojimo universitete tikslais. Anketa anoniminė. Maloniai kviečiame atsakyti į pateiktus klausimus.

Žymėjimo pavyzdys: ☒

-
1. **Lytis:** Moteris; Vyras
2. **Amžius:** iki 35 m.; 35-50 m.; 50-60 m.; 60 ir daugiau.
3. **Pareigos universitete:** Asistentas; Lektorius; Docentas; Profesorius; Mokslo darbuotojas
4. **Stažas universitete:** iki 2 m.; 2 – 5 m.; 5 – 10 m.; 10 ir daugiau.
5. **Mokslų sritis:**
- Fiziniai mokslai
 - Technologijos mokslai
 - Biomedicina
 - Žemės ūkio mokslai
 - Socialiniai mokslai
 - Humanitariniai mokslai
 - Menai
6. **Kokias užsienio kalbas mokate?**

Kalba	Kalbos mokėjimo lygis			
	Gebu suprasti ir vartoti pagrindines sąvokas	Gebu suprasti aiškius tekstus ir pokalbius apie žinomus dalykus	Gebu susikalbėti ir skaityti	Laisvai kalbu, skaitau ir rašau
Anglų k.	☐	☐	☐	☐
Rusų k.	☐	☐	☐	☐
Vokiečių k.	☐	☐	☐	☐
Prancūzų k.	☐	☐	☐	☐
Kita (įrašykite)	☐	☐	☐	☐

Tyrimo sritis: DALYVAVIMAS TARPTAUTINĖJE MOKSLO VEIKLOJE

7. **Kurioje tarptautinės mokslo veiklos srityse per pastaruosius 5 metus dalyvavote?**
(pažymėkite visus Jums tinkančius variantus)

- Parengiau mokslo straipsnį (straipsnius), kurie buvo publikuoti tarptautiniuose leidiniuose
- Parengiau mokslo straipsnį (straipsnius), bendradarbiaujant su užsienio mokslininkais
- Dalyvavau tarptautinėse konferencijose / forumuose užsienyje
- Dalyvavau tarptautinių mokslo programų ir projektų veikloje
- Dalyvavau mokslo stažuotėse užsienyje
- Dalyvavau tarptautinių mokslo organizacijų/tinklų veikloje
- Kita(įrašykite)_____

8. Kas Jus skatina dalyvauti tarptautinėje mokslinėje veikloje? (pažymėkite visus Jums tinkančius variantus)

- Mokslinės veiklos rezultatų siekimas
- Tarptautinis pripažinimas
- Institucinis pripažinimas
- Finansavimas
- Užsienio kalbų įgūdžių gerinimas
- Kultūrų pažinimas
- Nauji profesiniai kontaktai
- Kita(įrašykite)_____

9. Kiek apytiksliai turite straipsnių, publikuotų užsienio mokslo žurnaluose per pastaruosius 5 metus? (įrašykite)_____

10. Kiek iš jų yra publikuota Thomson Reuters Web of Knowledge duomenų bazėje? (įrašykite)_____

11. Su kokiomis problemomis susiduriate tarptautinių publikacijų ir tarptautinių mokslo tyrimų plėtos kontekste? (pažymėkite visus Jums tinkančius variantus)

Problemos	Siūlymai (įrašykite)
☐ Finansavimo stoka ☐ Motyvacijos stoka ☐ Nepakankami užsienio kalbos įgūdžiai ☐ Informacijos stoka ☐ Laiko stoka ☐ Kontaktų su užsienio partneriais stoka ☐ Skatinimo sistemos stoka ☐ Kita (įrašykite).....	

12. Koks Jūsų tarptautinis mobilumas per pastaruosius 5 metus? (pažymėkite visus Jums tinkančius variantus).

Tarptautinis mobilumas	Kiek apytiksliai kartų vyko?
☐ Erasmus dėstytojų vizitas	
☐ Projekto finansuojamas vizitas	
☐ Stažuotė	
☐ Dalyvavimas mokslo konferencijoje / renginyje užsienyje	
☐ Mokslo tyrimai užsienio universitete	
☐ Sutarties iniciavimas/pasirašymas	
☐ Vykimas pagal pakvietimą	
☐ Kita (įrašykite)	

13. Su kokiomis problemomis susiduriate tarptautinio mobilumo kontekste? (pažymėkite visus Jums tinkančius variantus)

Problemos	Siūlymai (įrašykite)
☐ Galimybių stoka ☐ Finansavimo stoka ☐ Motyvacijos stoka ☐ Nepakankami užsienio kalbos įgūdžiai ☐ Informacijos stoka ☐ Laiko stoka ☐ Kontaktų su užsienio partneriais stoka ☐ Skatinimo sistemos stoka ☐ Kita (įrašykite).....	

Tyrimo sritis: FINANSINIS RĖMIMAS

14. Ar per pastaruosius 5 metus esate gavęs finansinę paramą, skirtą dalyvauti tarptautinėje mokslinėje veikloje? Taip; Ne

15. Jei Taip, tai iš kokių šaltinių? (pažymėkite visus Jums tinkančius variantus)

- Lietuvos mokslo Taryba
- ŠU Tarptautinių komandiruočių fondas
- Universiteto/Fakulteto lėšos
- Projekto lėšos
- Erasmus mobilumo lėšos
- Kita

(įrašykite)_____

16. Jei Ne, tai kodėl?

- Nesikreipiau dėl finansinės paramos
- Kreipiausi, bet negavau
- Nežinojau, kad galima kreiptis dėl finansinės paramos
- Kita

(įrašykite)

17. Su kokiomis problemomis susiduriate mokslo finansinio rėmimo kontekste? (pažymėkite visus Jums tinkančius variantus)

Problemos (įrašykite)	Siūlymai (įrašykite)
☐ Trūksta informacijos ☐ Nepatogūs paraiškų teikimo terminai ☐ Menkos galimybės gauti finansavimą ☐ Finansinis rėmimas per mažas ☐ Kita (įrašykite)	

Tyrimo sritis: TARPTAUTIŠKUMAS DOKTORANTŪROS STUDIJOSE

(Jeigu nesate susijęs su doktorantūros studijomis, praleiskite šią anketos klausimų dalį)

18. Koks Jūsų vaidmuo doktorantūros studijų procese? (pažymėkite visus Jums tinkančius variantus)

- Studijuoju doktorantūroje
- Dėstau doktorantams
- Vadovauju doktorantams
- Dalyvauju disertacijų gynimo procese (tarybos narys / oponentas)
- Kita

(įrašykite) _____

19. Ar yra tekę dalyvauti daktaro disertacijos rengimo, gynimo ar pan. procesuose užsienyje?

- Taip; Ne

20. Kokią užsienio patirtį galėtumėte pasiūlyti universiteto doktorantūros proceso tobulinimui?

Įrašykite _____

21. Kaip reikėtų stiprinti tarptautiškumą doktorantūros studijose? (pažymėkite visus Jums tinkančius variantus)

- Disertacijos turėtų būti rengiamos anglų ar kita Europos šalių kalba
- Doktorantai turėtų privalomai publikuoti straipsnius tarptautiniuose mokslo leidiniuose
- Studijų metu turėtų būti privaloma išvykti bent į vieną užsienio stažuotę
- Dalyvavimas tarptautinėse konferencijose užsienyje turėtų būti skatinamas
- Disertacijų gynimo komisijose turėtų dalyvauti keli užsienio mokslininkai (dabartiniu metu numatoma, kad bent vienas tarybos narys turi būti iš užsienio)
- Disertacijų recenzentai (bent vienas) turėtų būti užsienio mokslininkai
- Nuolatinis akademinis diskursas su užsienio mokslininkais turėtų būti skatinamas universitete ir užtikrinamas panaudojant nuotolinio ryšio priemones
- Kita

(įrašykite) _____

AČIŪ UŽ JŪSŲ ATSAKYMUS! (Iškilus klausimams kreiptis į V. Songailaitę el.paštu viktorijasongailaite@gmail.com)

2 priedas

Ekspertų interviu protokolas

Protokolo Nr. _____

Informanto pareigos _____

Informanto darbo patirtis _____

Laikas _____

Vieta _____

Interviu trukmė _____

Informanto kodinis pavadinimas _____

Laba diena,

Tyrimą atlieka Šiaulių universiteto socialinių mokslų fakulteto viešojo valdymo magistrantė Viktorija Songailaitė. Tyrimo tikslas – nustatyti ekspertų požiūrį į mokslo tarptautiškumo plėtotę institucijoje, išskiriant pagrindines problemas ir numatant galimas tobulinimo kryptis. Jei neprieštarausite, Jūsų išsakytos mintys bus užrašomos. Interviu metu gauti duomenys bus apibendrinti ir naudojami tyrimo tikslui pasiekti, rašant magistro darbą „Mokslo tarptautiškumo plėtotė aukštosiose mokslo institucijose: Šiaulių universiteto atvejis“.

1. Šiaulių universitete siekiama stiprinti mokslo tarptautiškumą visose universiteto mokslo srityse. Kaip manote kodėl svarbu stiprinti tarptautiškumą aukštojo mokslo institucijose? Su kokiais problemomis (vidinėmis ir išorinėmis) susiduriama siekiant plėtoti mokslo tarptautiškumą aukštojo mokslo institucijose? Kaip šios problemos galėtų būti sprendžiamos?

2. Itin svarbus akademinės bendruomenės pasiryžimas dalyvauti tarptautinėje mokslinėje veikloje – bendradarbiauti su užsienio universitetų kolegomis rengiant straipsnius, dalyvauti tarptautinėse mokslinėse konferencijose, publikuoti straipsnius tarptautiniuose mokslo žurnaluose ir duomenų bazėse ir kt. Kaip manote ar pakankamai išvystyta universiteto akademinės bendruomenės dalyvavimo tarptautinėje mokslinėje veikloje motyvavimo sistema? Kokiomis priemonėmis universitetas galėtų skatinti akademinę bendruomenę dalyvauti tarptautinėje mokslinėje veikloje?

3. 2014 m. universitetas turėjo pasirašęs daugiau nei 140 dvišalių bendradarbiavimo sutarčių su užsienio aukštojo mokslo institucijomis iš 39 valstybių. Kaip

manote ar tarptautinio bendradarbiavimo sutartys yra veiksmingos? Kaip būtų galima padidinti jų veiksmingumą?

4. *Tarptautiniu mastu koordinuojamiems tyrimams Lietuva skiria penkis kartus mažiau lėšų nei vidutiniškai ES.* Su kokiomis problemomis susiduriama finansinio rėmimo kontekste institucijoje? Kaip manote, ar padidinus lėšas padidėtų ir ŠU mokslininkų dalyvavimas tarptautinėje mokslinėje veikloje?

5. *Rektorius 2014 m. veiklos ataskaitoje teigiama, kad universitete siekiama stiprinti ir tobulinti doktorantūros studijų procesą, skatinat ir motyvuojant jaunos mokslininkus dalyvauti tarptautinėse konferencijose, stažuotėse, mokslo konkursuose, į doktorantūros studijų procesą kviečiant žinomus pasaulio mokslininkus.* Kaip manote, ar šiuo metu doktorantūros studijos yra pakankamai tarptautiškos? Kaip Jūsų nuomone, reikėtų stiprinti tarptautiškumą doktorantūros studijose?

PAŽŪYMĖJIMAS

Viktorija Songailaitė

2015 m. balandžio 17 d. dalyvavo Šiaulių universiteto Socialinių mokslų fakulteto organizuojamoje 15-oje jaunųjų tyrėjų tarptautinėje mokslinėje konferencijoje „EKONOMIKOS IR VADYBOS AKTUALIJOS“.

Pranešimo tema:

„Mokslo tarptautiškumo plėtotė aukštojo mokslo reformų kontekste“

Socialinių mokslų fakulteto dekanas

Doc. dr. Gintaras ŠAPARNIS

Šiauliai
2015 m. balandžio 17 d.

Registracijos Nr. 2015/SMIP 13

ŠIAULIŲ
UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ MOKSLŲ
FAKULTETAS

DIPLOMAS

Viktorijai Songailaitei

Šiaulių universiteto Socialinių mokslų fakulteto organizuotoje
15-ojoje Jaunųjų tyrėjų tarptautinėje mokslinėje konferencijoje
„EKONOMIKOS IR VADYBOS AKTUALIJOS“

Pranešimo tema: „Mokslo tarptautiškumo plėtotė aukštojo mokslo
reformų kontekste“

I vieta

Socialinių mokslų fakulteto
Dekanas

2015-04-17

Gintaras ŠAPARNIS